

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra statistiky

Diplomová práce

Analýza vývojových tendencí nezaměstnanosti ve vybraném regionu

Bc. Petra Hubáčková

© 2015 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Petra Hubáčková

Podnikání a administrativa

Název práce

Analýza vývojových tendencí nezaměstnanosti ve vybraném regionu

Název anglicky

Analysis of the development tendencies of unemployment in the selected region

Cíle práce

Průzkumová analýza vybraných ukazatelů nezaměstnanosti ve zvoleném regionu České republiky. Identifikace a konstrukce modelů, vhodných pro analýzu časových řad disponibilních ukazatelů. Konstrukce extrapolčních předpovědí uvažovaných indikátorů a zhodnocení jejich kvality.

Metodika

Deskripce a modelování jednorozměrných časových řad. Metody extrapolace časových řad. Následné hodnocení kvality dosažených extrapolčních předpovědí.

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčová slova

zaměstnanost, nezaměstnanost, ukazatele nezaměstnanosti, region, časová řada, modely časových řad, prognóza

Doporučené zdroje informací

Brožová, D.: Společenské souvislosti trhu práce, Sociologické nakladatelství, Praha, 2003
Buchtová, B.: Nezaměstnanost: psychologický, ekonomický a sociální problém, Grada, Praha 2002
ČSÚ: Dostupné z <http://www.stredocesky.czso.cz/>
Kába, B., Svatošová, L.: Statistické nástroje ekonomického výzkumu, Plzeň, Aleš Čeněk, 2012
Kotýnková, M.: Trh práce na přelomu tisíciletí, Oeconomica, Praha, 2006
Sirovátka, T., Mareš, P.: Trh práce, nezaměstnanost, sociální politika, MU, Brno 2003
Svatošová, L., Kába, B.: Statistické metody II, PEF ČZU, Praha, 2009

Předběžný termín obhajoby

2015/16 ZS – PEF

Vedoucí práce

doc. RNDr. Bohumil Kába, CSc.

Garantující pracoviště

Katedra statistiky

Elektronicky schváleno dne 5. 11. 2014

prof. Ing. Libuše Svatošová, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 11. 11. 2014

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 26. 11. 2015

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Analýza vývojových tendencí nezaměstnanosti ve vybraném regionu" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 27. 11. 2015

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala doc. RNDr. Bohumilu Kábovi, CSc. za odborné vedení diplomové práce a za poskytování cenných informací k této práci.

Analýza vývojových tendencí nezaměstnanosti ve vybraném regionu

Analysis of the development tendencies of unemployment in the selected region

Souhrn

Tato diplomová práce se zabývá analýzou vývojových tendencí nezaměstnanosti ve Středočeském kraji a jeho okresech. Obsahově je členěna na část teoretickou a praktickou. V teoretické části jsou nejprve charakterizovány jednotlivé druhy nezaměstnanosti

a popsány míry, které jsou pro její měření používány. Dále jsou definovány tzv. rizikové skupiny nezaměstnaných na trhu práce. Pozornost je věnována aktivní politice nezaměstnanosti a kapitola je uzavřena stručnou charakteristikou Středočeského kraje.

Těžiště práce spočívá v její praktické části. V níž je provedena deskriptivní analýza disponibilních ukazatelů nezaměstnanosti Středočeského kraje (respektive jeho okresů) a pro časové řady podílu nezaměstnaných osob byly identifikovány a zkonstruovány vhodné analytické modely jejich vývojových tendencí. Prostřednictvím nalezených modelů byly zkonstruovány extrapolační předpovědi s tříletým horizontem predikce jak pro Středočeský kraj, tak i pro jeho jednotlivé okresy. Kvalita dosažených předpokladů byla zhodnocena pomocí odpovídajících ukazatelů.

Klíčová slova: zaměstnanost, nezaměstnanost, ukazatele nezaměstnanosti, region, časová řada, modely časových řad, prognóza.

Summary

This thesis deals with the analysis of trends in unemployment in the Středočeský kraj and its districts. Its content is divided into theoretical and practical. The theoretical part initially characterized by various types of unemployment and describes the measures that are used for the measurement. Further they defined the so-called. Risk groups of unemployed people in the labor market. Attention is paid to active politics of unemployment and the chapter is closed brief description of the Středočeský kraj.

The thesis focuses on the practical part. In which it is performed descriptive analysis of available indicators of unemployment, the Středočeský kraj (or its districts) and for time series proportion of unemployed persons have been identified and designed appropriate analytical models of their trends. Found through extrapolation models have been designed with a three-year forecast horizon prediction, both for the Středočeský kraj, as well as its individual districts. The quality achieved assumptions was evaluated by means of appropriate indicators.

Keywords: employment, unemployment, unemployment indicators, region, time series, time series models, prognosis.

Obsah

1	Úvod	13
2	Cíl práce a metodika	15
2.1	Cíl práce	15
2.2	Metodika	15
3	Teoretická část	20
3.1	Pracovní síla	20
3.2	Nezaměstnanost	20
3.3	Druhy nezaměstnanosti	21
3.3.1	Sezonní nezaměstnanost	21
3.3.2	Frikční nezaměstnanost	21
3.3.3	Strukturální nezaměstnanost	21
3.3.4	Cyklická nezaměstnanost	22
3.3.5	Dlouhodobá nezaměstnanost	22
3.3.6	Dobrovolná nezaměstnanost	22
3.3.7	Nedobrovolná nezaměstnanost	23
3.3.8	Plná zaměstnanost	23
3.3.9	Přirozená míra nezaměstnanosti	23
3.4	Měření nezaměstnanosti	23
3.4.1	Míra nezaměstnanosti	24
3.4.2	Míra nezaměstnanosti podle Ministerstva práce a sociálních věcí (MPSV)	25
3.4.3	Podíl nezaměstnaných osob	25
3.5	Trh práce	26

3.5.1	Rovnováha na trhu práce.....	26
3.5.2	Rozdělení trhu práce.....	27
3.6	Phillipsova křivka.....	28
3.7	Státní politika zaměstnanosti.....	29
3.7.1	Ministerstvo práce a sociálních věcí	30
3.7.2	Úřad práce České republiky	30
3.7.3	Struktura Úřadu práce ČR.....	31
3.7.4	Funkce úřadů práce	32
3.7.5	Služby nabízené úřady práce občanům a zaměstnavatelům.....	33
3.8	Uchazeč a zájemce o zaměstnání	34
3.8.1	Uchazeč o zaměstnání	34
3.8.2	Zájemce o zaměstnání	35
3.8.3	Dosažitelní uchazeči.....	35
3.8.4	Individuální akční plán.....	36
3.8.5	Zprostředkovatelská činnost.....	36
3.8.6	Důvody vyřazení z evidence uchazečů o zaměstnání	36
3.9	Důsledky ztráty zaměstnání	37
3.10	Odbory.....	38
3.11	Rizikové skupiny nezaměstnaných.....	38
3.11.1	Mladší věkové skupiny do 30 let.....	39
3.11.2	Starší lidé.....	39
3.11.3	Ženy.....	40
3.11.4	Zdravotně postižení lidé	40
3.11.5	Lidé bez kvalifikace	41
3.12	Aktivní politika zaměstnanosti	41
3.12.1	Veřejně prospěšné práce (VPP).....	42

3.12.2	Společensky účelná pracovní místa vyhrazená u zaměstnavatele (SÚPM)	42
3.12.3	SÚPM zřízená uchazečem o zaměstnání - SVČ.....	42
3.12.4	Chráněná pracovní místa zřízená zaměstnavatelem	43
3.12.5	Podpora zaměstnávání osob se zdravotním postižením	43
3.12.6	Příspěvek na zapracování	44
3.12.7	Rekvalifikace.....	44
3.13	Pasivní politika zaměstnanosti	44
3.13.1	Podpora v nezaměstnanosti (PvN)	45
3.13.2	Nekolidující zaměstnání	46
3.13.3	Zaměstnávání cizinců	46
3.14	Charakteristika České republiky.....	46
3.15	Charakteristika Středočeského kraje	47
4	Praktická část.....	50
4.1	Vývoj podílu nezaměstnaných osob v České republice	50
4.1.1	Vývoj počtu registrovaných uchazečů o zaměstnání a VPM	51
4.2	Postavení Středočeského kraje v rámci krajů ČR	52
4.2.1	Porovnání jednotlivých okresů Středočeského kraje.....	55
4.2.2	Počet dosažitelných uchazečů o zaměstnání na jedno volné pracovní místo (VPM) v jednotlivých okresech Středočeského kraje	57
4.2.3	Prognózy podílu nezaměstnaných osob pro Středočeský kraj a jeho okresy	58
4.2.4	Prognóza podílu nezaměstnaných osob - Středočeský kraj.....	62
4.2.5	Prognóza podílu nezaměstnaných osob – okres Kladno	63
4.2.6	Prognóza podílu nezaměstnaných osob – okres Praha-východ.....	65
4.3	Struktura volných pracovních míst ve Středočeském kraji.....	67

4.3.1	Volná pracovní místa pro absolventy a osob se zdravotním postižením (OZP).....	72
4.4	Vývoj zaměstnanosti ve Středočeském kraji.....	76
4.4.1	Vzdělanostní struktura uchazečů o zaměstnání.....	78
4.4.2	Věková struktura uchazečů o zaměstnání	79
4.4.3	Vývoj délky evidence uchazečů o zaměstnání	80
4.4.4	Průměrná délka evidence uchazečů o zaměstnání ve dnech	82
4.4.5	Struktura uchazečů podle klasifikace zaměstnání (KZAM).....	83
4.4.6	Vývoj počtu uchazečů o zaměstnání (UoZ) ve Středočeském kraji.....	84
4.4.7	Vývoj počtu UoZ a uchazečů se zdravotním postižením	85
4.4.8	Vývoj počtu uchazečů o zaměstnání pobírajících podporu v nezaměstnanosti ve Středočeském kraji	87
4.4.9	Vývoj průměrné výše podpory v nezaměstnanosti ve Středočeském kraji 88	
4.4.10	Věková struktura uchazečů o zaměstnání ve Středočeském kraji.....	88
4.5	Zaměstnavatelé ve Středočeském kraji	89
4.6	Charakteristika problémových skupin ve Středočeském kraji	90
4.6.1	Absolventi škol a mladiství	90
4.6.2	Osoby se zdravotním postižením	93
4.6.3	Další problémové skupiny na trhu práce Středočeského kraje.....	94
4.7	Aktivní politika zaměstnanosti ve Středočeském kraji	95
4.7.1	Veřejně prospěšné práce.....	96
4.7.2	Společensky účelná pracovní místa vyhrazená u zaměstnavatele.....	97
4.7.3	Společensky účelná pracovní místa zřízená zaměstnavatelem.....	97
4.7.4	SÚPM zřízená uchazečem o zaměstnání – SVC.....	97
4.7.5	Chráněná pracovní místa	97
4.7.6	Podpora zaměstnávání OZP	97

4.7.7	Projekty ESF v roce 2014.....	98
4.7.8	Rekvalifikace.....	103
5	Závěr.....	104
6	Seznam zdrojů.....	107
6.1	Tištěné.....	107
6.2	Elektronické.....	108
7	Seznam grafů, tabulek a map.....	109
8	Seznam zkratk.....	112

1 Úvod

Nezaměstnanost je v dnešní době jedním ze závažných problémů, se kterým se společnost potýká. Tento problém se dotýká všech ekonomicky aktivních osob. Před rokem 1989 byl pojem nezaměstnanost neznámou. Tento problém se projevil až později a stále se prohlubuje, proto je velice důležité věnovat nezaměstnanosti pozornost. Stát nejprve problematiku nezaměstnanosti řešil pasivní politikou nezaměstnanosti, která řešila následky nezaměstnanosti. Ta se však neosvědčila, pro svoji neúčinnost a nákladnost. Později se přistoupilo k aktivní politice zaměstnanosti, která se zabývá prevencí nezaměstnanosti a je mnohem účinnější, obzvláště nyní, kdy na všechny státy dopadají dozvuky celosvětová finanční krize

V jednotlivých regionech České republiky nejsou počty nezaměstnaných osob stejné. Nejhorší situace je v Ústeckém kraji, zde míra registrované nezaměstnanosti dosahuje až 10,67 %. Naopak nejlépe je na tom hlavní město Praha, zde se nezaměstnanost pohybuje kolem 5%.

Diplomová práce analyzuje nezaměstnanost ve Středočeském kraji pomocí dlouhodobých vývojových tendencí časových řad. Je členěna na část teoretickou a dále praktickou.

V první polovině diplomové práce jsou podrobně popsány teoretická východiska. Vysvětleny pojmy, které souvisejí s nezaměstnaností, jako jsou způsoby rozdělení, její měření a dále se statistickým zkoumáním nezaměstnanosti, které je využito při analýze nezaměstnanosti. Následně je zmíněna politika státní politiky nezaměstnanosti, kterou v ČR zajišťuje Ministerstvo práce a sociálních věcí a Úřad práce ČR. Jsou zde připomenuty pojmy týkající se úřadu práce, jako je například uchazeč o zaměstnání, zájemce o zaměstnání a dále rizikové skupiny obyvatelstva z pohledu nezaměstnanosti.

Druhá část práce se zabývá analýzou vývojových tendencí ukazatelů nezaměstnanosti. K lepšímu porozumění problematice nezaměstnanosti v širších souvislostech, je nejprve nastíněna situace na trhu práce v rámci celé České republiky, krajů České republiky a dále je podrobněji provedena analýza nezaměstnanosti ve Středočeském kraji a jeho jednotlivých okresech. Následně jsou v tomto kraji provedeny prognózy podílu nezaměstnaných osob a zkoumána volná pracovní místa podle různých

východisek. Na závěr je popsána aktivní politika nezaměstnanosti s praktickými příklady projektů Úřadu práce ČR.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cíle diplomové práce byly zaměřeny na průzkumovou analýzu vybraných ukazatelů nezaměstnanosti ve Středočeském kraji, v porovnání s ostatními kraji a Českou republikou celkem. Pro analýzu byly využity jak absolutní ukazatele nezaměstnanosti, tak i relativní údaje, které popisují vývoj a strukturu jednotlivých ukazatelů nezaměstnanosti. Pro zkoumané časové řady disponibilních ukazatelů nezaměstnanosti budou identifikovány a zkonstruovány vhodné analytické modely, jejich prostřednictvím pak budou konstruovány krátkodobé extrapolační předpovědi. Pro tvorbu těchto extrapolačních předpovědí budou využity časové řady ukazatele „Podíl nezaměstnaných osob“ v rámci Středočeského kraje celkem a v rámci jeho jednotlivých okresů. Kvalita získaných předpovědí pak bude posouzena pomocí střední absolutní procentuální chyby předpovědi a doplněna hodnotami indexu determinace.

2.2 Metodika

Metodika diplomové práce se opírá o teoretické poznatky ze studia odborné literatury, získané materiály úřadů práce, hledání a hodnocení vzájemných vztahů, které pomáhají osvětlit zkoumanou problematiku a vyvodit závěry, které jsou prostřednictvím rozboru prokázány.

Aby bylo možné provést analýzu nezaměstnanosti v Středočeském kraji, která je tématem této diplomové práce, je zapotřebí shromáždit dostatečné množství podkladových dat. Hlavní metodou bude analýza časových řad.

- Analýza časových řad

„Časovou řadou rozumíme v čase uspořádanou posloupnost hodnot určitého kvantitativního ukazatele. O tomto ukazateli předpokládáme, že je věcně a prostorově shodně vymezen, takže uvedená posloupnost umožňuje hodnotit vliv časových změn na chování ukazatele.“¹

¹ SOUČEK, Eduard, *Statistika pro ekonomy*, I. vydání, VSEM, 2007, ISBN 978-80-86730-06-6 s.167

Analýza časových řad zahrnuje metody, kterými jsou popisovány tyto řady, a je předvídáno jejich budoucí chování. Můžeme pomocí nich popisovat zákonitosti vývoje příslušného ukazatele v minulosti, ale také prognózovat budoucí vývoj tohoto ukazatele.

Časové řady můžeme dělit podle různých hledisek. Zaměříme-li se na povahu sledovaného ukazatele, rozlišujeme:

- okamžikové časové řady – vztahují se k určitému časovému okamžiku, jedná se o stav ukazatele zachycený v určitých bodech času
- intervalové časové řady – pracují s hodnotami ukazatele za určitý časový úsek

Dále se časové řady rozdělují podle periodicity, s jakou jsou údaje v řadách sledovány, na krátkodobé (periodicita ukazatelů je kratší než 1 rok) a dlouhodobé (periodicita ukazatelů je nejméně roční)

- Modely časových řad

Při modelování časových řad vycházíme z předpokladu, že časová řada obsahuje tři složky:

- trend
- periodická kolísání
- náhodná kolísání

Trendem rozumíme hlavní či dlouhodobou tendenci časové řady.

Periodická kolísání znamená pravidelné každoročně se opakující kolísání hodnot ukazatele kolem trendu. Perioda výkyvů je zpravidla roční.

Náhodná kolísání způsobují vedlejší faktory náhodného charakteru, které není možné předvídat. Projevují se nepravidelnými, nepatrnými výkyvy časové řady.

„Proces utváření hodnoty daného ukazatele v čase lze vyjádřit pomocí následujícího modelu:

$$y_t = T_t + P_t + \varepsilon_t$$

kde T_t je trendová složka,

P_t značí periodickou složku,

ε_t je náhodná (reziduální) složka. “²

Periodická časová řada obsahuje všechny tyto tři složky, pokud chybí periodická složka, hovoříme o neperiodické časové řadě. Časové řady nám umožňují sledovat i těžko popsatelné veličiny, mezi které se řadí i ukazatele nezaměstnanosti. Zkoumá se změna hodnot mezi dvěma pozorováními, nejčastěji prostřednictvím první diference neboli absolutních přírůstků.

„Označíme-li hodnoty časové řady jako y_t , $t = 1, 2, \dots, n$, lze definovat první absolutní diference jako rozdíly sousedních pozorování řady.

$$dy_t = y_t - y_{t-1}, \quad t = 2, 3, \dots, n.$$

Tyto diference charakterizují absolutní přírůstek nebo úbytek zkoumaného ukazatele v určitém okamžiku (období) proti okamžiku (období) bezprostředně předcházejícímu. První absolutní diference je celkem $n - 1$.³

Při analýze časových řad je důležité zjistit trend, podle kterého se vyvíjí, prostřednictvím vyrovnávání časových řad podle trendových funkcí. Trendové funkce dělíme na lineární, kvadratické, logaritmické, mocninné, exponenciální atd.

- Adaptivní modely

Klasické modely je možné použít pro tvorbu extrapoláčních předpovědí pouze tehdy, pokud jsou stabilní vnější podmínky determinující vývoj dané časové řady. Jedná se o tzv. princip *ceteris paribus*, který se v reálných situacích vyskytuje pouze u časových řad s pravidelným a málo proměnlivým vývojem. V případě ekonomických časových řad charakterizujících vývoj nezaměstnanosti je platnost tohoto principu pouze přibližná. V těchto situacích jsou velmi užitečné tzv. adaptivní modely. Ty mohou pracovat s trendovými složkami, které se v čase výrazně mění. Podtřídou adaptivních modelů jsou Brownovy modely exponenciálního vyrovnávání, které pracují s tzv. stárnutím dat. Nejvyšší důraz kladou na nejnovější data, kterým přiřazují nejvyšší váhy, naopak starší data jsou ohodnocena exponenciálně klesající nižší vahou.

² SVATOŠOVÁ, Libuše. KÁBA, Bohumil. *Statistické metody II.*, ČZU v Praze, 2012, ISBN 978-80-213-1736-9, s. 42

³ SVATOŠOVÁ, Libuše. KÁBA, Bohumil. *Statistické metody II.*, ČZU v Praze, 2012, ISBN 978-80-213-1736-9, s. 39

V rámci adaptivních modelů lze rozlišit model jednoduchého exponenciálního vyrovnávání, dvojitého exponenciálního vyrovnávání a model exponenciálního vyrovnávání s tlumeným trendem. Zmíněné modely jsou charakterizovány tzv. vyrovnávacími konstantami, pomocí nichž se konstruuje výše zmíněný systém vah. Model jednoduchého exponenciálního vyrovnávání má jednu vyrovnávací konstantu pro popis úrovně i trendu dané řady. Model dvojitého exponenciálního vyrovnávání má dvě konstanty – úrovnovou konstantu α a trendovou vyrovnávací konstantu β . Model exponenciálního vyrovnávání s tlumeným trendem má celkem tři konstanty. Kromě konstanty α a β má navíc ještě tzv. tlumící vyrovnávací konstantu ϕ . Všechny tyto modely byly využity v praktické části práce a v jednom případě též tzv. Holtův model exponenciálního vyrovnávání, který má rovněž dvě vyrovnávací konstanty α a β .

Prostřednictvím adaptivních modelů byly konstruovány extrapoláční předpovědi s tříletým horizontem předpovědi. Volba tohoto horizontu vyplývá z obvyklého orientačního pravidla, které říká, že horizont předpovědi má činit maximálně 1/3 délky tzv. referenčního období časové řady.

Kvalita dosažených předpovědí byla posuzována pomocí tzv. střední absolutní procentuální chyby (MAPE). Tato chyba je definována vzorcem:

$$MAPE = \frac{100}{n} \sum_t \left| \frac{y_t - y'_t}{y_t} \right|,$$

kde symbolem y_t jsou označeny skutečné hodnoty dané časové řady a symbolem y'_t jsou označeny tzv. vyrovnané hodnoty řady, které byly spočteny pomocí nalezeného modelu.

Doplňkově byla kvalita nalezených modelů hodnocena též pomocí indexu determinace:

$$I^2 = 1 - \frac{\sum_{t=1}^n (y_t - y'_t)^2}{\sum_{t=1}^n (y_t - \bar{y})^2}.$$

- Výzkumné techniky použité v diplomové práci:

1. Rozhovor – získávání dat a informací z krajského úřadu práce v Příbrami, pod který spadají všechny kontaktní pracoviště středočeského kraje,

2. Analyzování podkladů – jedná se o rozbor dokumentů získaných z úřadu práce, ČSÚ, údaje z městských úřadů okresů aj.
3. Deskripce – zde bude popisováno zvýšení zaměstnanosti a zlepšení situace rizikových skupin na trhu práce,
4. Komparace – jedná se o stěžejní metodu, která bude použita v diplomové práci, půjde o komparaci vybraných ukazatelů trhu práce u jednotlivých okresů Středočeského kraje s využitím statistických metod,
5. Extrapolace – pomocí této metody bude předvídán (prognózován) budoucí vývoj nezaměstnanosti. Tato metoda stanoví trend podle vývoje v minulosti, který lze použít i na budoucí období.

Další použitou metodou práce bude grafická analýza, kde se sledované ukazatele znázorní pomocí grafů, které slouží k lepší orientaci ve vývoji či stavu zkoumaného jevu. Aby byla zajištěna přehlednost diplomové práce, budou jednotlivá data umístěna do tabulek.

3 Teoretická část

V teoretické části jsou uvedeny základní pojmy a definice, týkající se problematiky nezaměstnanosti. V závěru této části jsou shrnuty základní charakteristiky České republiky a Středočeského kraje.

3.1 Pracovní síla

Abychom mohli zkoumat problém nezaměstnanosti, musíme nejprve vysvětlit pojem pracovní síla. Rozdělíme si tedy obyvatelstvo na dvě samostatné skupiny, a to na účastníky pracovní síly a nezúčastněné. *„Pracovní síla zahrnuje všechny osoby nad 16 let, které pracují, plus ty, jež nepracují, ale aktivně práci hledají.“*⁴

Mezi nezúčastněné patří například ženy v domácnosti, studenti, důchodci, zdravotně postižené osoby, osoby v ústavní péči, aj.

3.2 Nezaměstnanost

*„Neschopnost účastníků pracovní síly najít práci“*⁵

Mareš popisuje nezaměstnanost takto: *„Nezaměstnanost je často diskutovaný, společenský, ekonomický a politický problém, který zanechává důsledky jak na celé společnosti, tak i na životě jednotlivců. Je projevem nerovnováhy mezi nabídkou pracovní síly a její poptávkou a stává se nedílnou součástí trhu práce. Existence nezaměstnanosti jako takové je přirozeným fenoménem a atributem svobodné demokratické společnosti, založené na tržním hospodářství a demokracii.“*⁶

⁴ SCHILLER, Bradley R. *Makroekonomie*, I. vydání, Computer Press, 2004, ISBN 9788025101698, s. 101

⁵ SCHILLER, Bradley R. *Makroekonomie*, I. vydání, Computer Press, 2004, ISBN 9788025101698, s. 105

⁶ MAREŠ, Petr. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. I. vydání, Sociologické nakladatelství, 1994, ISBN 80-901424-9-4, s.11

3.3 Druhy nezaměstnanosti

3.3.1 Sezonní nezaměstnanost

„Týká se především odvětví zemědělství, stavebnictví, cestovního ruchu apod., je zapříčiněná střídáním ročních období a způsobuje kolísání poptávky po práci.“⁷

3.3.2 Frikční nezaměstnanost

„Krátká období nezaměstnanosti u osob, které přecházejí z jednoho pracovního místa na jiné, nebo jež vstupují na trh práce.“⁸ Tato zaměstnanost podle Vlčka znamená „Stav, kdy si člověk poprvé hledá zaměstnání, např. po ukončení studia, mění zaměstnání kvůli stěhování, lepšímu výdělku, případně souvisí s určitým životním stádiem, kam patří například ženy hledající zaměstnání po mateřské dovolené“.⁹ Jedná se o dobrovolnou a dočasnou nezaměstnanost. Doba, po kterou si nezaměstnaný hledá práci, se prodlužuje tím více, čím více je přijatelnější systém podpor v nezaměstnanosti.

3.3.3 Strukturální nezaměstnanost

„Vzniká díky nerovnováze dostupných pracovních míst a nabídkou pracovních sil z hlediska typu nikoli počtu. Kvalifikovaní lidé ve svém oboru nenalézají odpovídající uplatnění. Jedním z řešení je v tomto případě možnost rekvalifikace pracovníků“.¹⁰

Jak popisuje Mareš: *„Mohou do ní (dlouhodobě) upadnout i vysoce kvalifikovaní pracovníci, jejichž kvalifikace v důsledku změn výroby ztrácí na trhu práce smysl a není nadále potřebná. Často se jedná o osoby s dlouhou pracovní kariérou ve svém oboru a s bohatými zkušenosti a znalostmi.“¹¹*

⁷ VLČEK, Josef, *Ekonomie a ekonomika*, III. vydání, Aspi, 2005, ISBN 80-7357-103-X, s. 408

⁸ SCHILLER, Bradley R. *Makroekonomie*, I. vydání, Computer Press, 2004, ISBN 9788025101698, s. 110

⁹ VLČEK, Josef, *Ekonomie a ekonomika*, III. vydání, Aspi, 2005, ISBN 80-7357-103-X, s. 408

¹⁰ VLČEK, Josef, *Ekonomie a ekonomika*, III. vydání, Aspi, 2005, ISBN 80-7357-103-X, s. 408

¹¹ MAREŠ, Petr. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. I. vydání, Sociologické nakladatelství, 1994, ISBN 80-901424-9-4, s.20

3.3.4 Cyklická nezaměstnanost

„ Nezaměstnanost, která vzniká v důsledku nedostatku pracovních míst“¹²

Tento problém je celorepublikový a objevuje se při hospodářských krizích (recesích). V této souvislosti můžeme hovořit o tzv. nezaměstnanosti z nedostatečné poptávky. *„Což znamená, že poptávka po práci je ve vztahu k nabídce nedostatečná. Jde tedy o nezaměstnanost způsobenou nedostatečnou poptávkou po zboží“¹³*.

3.3.5 Dlouhodobá nezaměstnanost

Dlouhodobá nezaměstnanost je nezaměstnanost, která trvá déle než 1 nebo déle než 2 roky. *„Informace o délce nezaměstnanosti je významná pro vytipování problémových regionů či sociálních kategorií. I nízká míra nezaměstnanosti může být nepříznivá, jestliže jde z větší části o nezaměstnanost dlouhodobou. Tam, kde je míra nezaměstnanosti sice vyšší, ale obrat mezi nezaměstnanými je rychlý, je situace příznivější.“¹⁴*

Dále je ještě potřeba doplnit, k problematice nezaměstnanosti, pojmy dobrovolná a nedobrovolná nezaměstnanosti, plná zaměstnanost a přirozená míra nezaměstnanosti. Oba pojmy spolu úzce souvisí.

3.3.6 Dobrovolná nezaměstnanost

Dobrovolně nezaměstnaný je ten, kdo upřednostňuje volný čas před konáním práce, která je oceněna, pro něj, ne příliš vysokou mzdou. *„Dobrovolně nezaměstnaní mohou mít nabídky pracovních příležitostí, ale aktivně hledají jiné, např. lépe placené místo.“¹⁵* Jednou z příčin dlouhodobé nezaměstnanosti je vysoká podpora státu pro nezaměstnané, pro které je výhodnější zůstat doma bez zaměstnání. Hlavní vliv na rozhodování, zda vyhledávat zaměstnání nebo zůstat doma na sociálních dávkách, má mzdová sazba.

¹² SCHILLER, Bradley R. *Makroekonomie*, I. vydání, Computer Press, 2004, ISBN 9788025101698, s. 111

¹³ MAREŠ, Petr. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. I. vydání, Sociologické nakladatelství, 2002, ISBN 80-901424-9-4, s. 20

¹⁴ MAREŠ, Petr. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. I. vydání, Sociologické nakladatelství, 2002, ISBN 80-901424-9-4, s. 24

¹⁵ BUCHTOVÁ, Božena. *Nezaměstnanost - psychologický, ekonomický a sociální problém*, I. vydání. Grada, 2002, s. 65

3.3.7 Nedobrovolná nezaměstnanost

Na rozdíl od dobrovolně nezaměstnaného je nedobrovolně nezaměstnaný ten, kdo je ochoten pracovat za určenou mzdovou sazbu. Pracovat mu není umožněno z důvodu omezeného množství pracovních příležitostí. Nedobrovolná nezaměstnanost je způsobena například zákonnou minimální mzdou, kolektivními smlouvami, které znemožňují zaměstnavatelům neprodleně snížit mzdy pracovníkům.

3.3.8 Plná zaměstnanost

Plná zaměstnanost vyjadřuje úroveň zaměstnanosti, při níž neexistuje nebo je zanedbatelná nedobrovolná nezaměstnanost. „*Stav plné zaměstnanosti odpovídá úrovni zaměstnanosti při rovnováze na trhu práce, tedy alokuje to množství práce, které je vzhledem k rozsahu a kvalitě ostatních výrobních faktorů při dané nabídce práce a poptávce po práci optimální.*“¹⁶

3.3.9 Přirozená míra nezaměstnanosti

„*Přirozenou mírou nezaměstnanosti se rozumí míra nezaměstnanosti odpovídající stavu rovnováhy na trhu práce.*“¹⁷ Na rozdíl od plné zaměstnanosti odpovídá úrovni zaměstnanosti, při které je míra inflace stabilní, neroste ani neklesá. Inflace znamená všeobecný vzestup cenové hladiny, při které klesá kupní síla peněžní jednotky.

3.4 Měření nezaměstnanosti

Pro zjišťování míry nezaměstnanosti a počtu nezaměstnaných jsou využívány v jednotlivých zemích odlišné přístupy. „Existují však dva hlavní postupy zjišťování. V prvním z nich se vychází z počtu žadatelů o práci registrovaných na pracovních úřadech, tato metoda ale nezachycuje skrytou nezaměstnanost. V druhém případě jsou podkladem výběrová šetření, prováděná pravidelně v populaci.“¹⁸ Jednou z výhod výběrového šetření

¹⁶ BUCHTOVÁ, Božena. *Nezaměstnanost - psychologický, ekonomický a sociální problém*, I. vydání. Grada, 2002, s. 71

¹⁷ BUCHTOVÁ, Božena. *Nezaměstnanost - psychologický, ekonomický a sociální problém*, I. vydání. Grada, 2002, s. 72

¹⁸ MAREŠ, Petr. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. I. vydání, Sociologické nakladatelství, 1994, ISBN 80-901424-9-4, s. 22

je zachycení počtu nezaměstnaných registrovaných na úřadech i nezaměstnaných neregistrovaných.

Znalost trhu práce předpokládá identifikování výše nezaměstnanosti a dále její strukturu regionální, odvětvovou, demografickou, aj. Pouze globální pohled na nezaměstnanost poskytuje běžná míra nezaměstnanosti. Pokud je porovnána nezaměstnanost uvnitř populace a mezi ostatními populacemi, vzniká tak hrubá představa o jejich specifických znacích.

Mareš se ve své publikaci odkazuje na Polívku (1993), který referuje o speciálních mírách nezaměstnanosti, které odkrývají další charakteristiky nezaměstnanosti. „*Jsou to zejména:*

- *míra dlouhodobé nezaměstnanosti – neboli podíl počtu osob nezaměstnaných déle jak 13 týdnů v celku pracovní síly. (oddělení nezaměstnanosti dlouhodobé od frikční). Jedná se o podíl dlouhodobě nezaměstnaných jedinců na ekonomicky aktivním obyvatelstvu,*
- *míra propuštěných z práce - podíl právě propuštěných k celkové pracovní síle,*
- *míra nezaměstnaných dospělých osob,*
- *míra nezaměstnaných hledajících si zaměstnání na plný úvazek,*
- *míra zahrnující lidi pracující z ekonomických důvodů na zkrácenou pracovní dobu.*“¹⁹

3.4.1 Míra nezaměstnanosti

Míra nezaměstnanosti se vypočítává jako počet nezaměstnaných ku počtu všech ekonomicky aktivních obyvatel.

Dle ekonomické aktivity lze obyvatelstvo rozčlenit do dvou skupin:

- a) ekonomicky neaktivní obyvatelé – studenti, děti do 15 let, rodiče na mateřské dovolené, starobní důchodci, aj.,

ekonomicky aktivní obyvatele - nezaměstnaní lidé, kteří aktivně vyhledají pracovní pozici (U), zaměstnaní lidé, kteří jsou v pracovním procesu (L).

¹⁹ MAREŠ, Petr. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. I. vydání, Sociologické nakladatelství, 1994, ISBN 80-901424-9-4, s. 23

$$\text{Míra nezaměstnanosti (u)} = \frac{U}{L + U} * 100$$

3.4.2 Míra nezaměstnanosti podle Ministerstva práce a sociálních věcí (MPSV)

Míra nezaměstnanosti je Ministerstvem práce a sociálních věcí vypočítávána z počtu nezaměstnaných evidovaných na úřadech práce. Tato míra nezaměstnanosti je často nazývána mírou registrované nezaměstnanosti. Jedná se o ukazatel, který byl v roce 2013 nahrazen novým ukazatelem - podíl nezaměstnaných osob. Ukazatel míry nezaměstnanosti je v diplomové práci zmiňován z důvodu dostupnosti dat v delším časovém horizontu. V roce 2004 byl tento ukazatel upraven z důvodu vstupu České republiky do Evropské unie a od té doby nezaznamenal do roku 2012 žádnou změnu v metodice jeho výpočtu.

Vzorec výpočtu míry nezaměstnanosti podle MPSV

$$\text{Míra registrované nezaměstnanosti (u)} = \frac{U}{L} * 100$$

U = počet dosažitelných uchazečů o zaměstnání, ti co jsou schopni bez překážky okamžitě nastoupit do zaměstnání,

L = pracovní síla (zaměstnaní + nezaměstnaní + zaměstnaní cizinci v evidenci MPSV)

3.4.3 Podíl nezaměstnaných osob

Jak již bylo výše uvedeno, jedná se o ukazatel, který začalo MPSV používat od roku 2013.

Vzorec výpočtu podílu nezaměstnaných osob

$$\text{Podíl nezaměstnaných osob} = \frac{\text{dosažitelní uchazeči evidovaní na ÚP ve věku 15 – 64 let}}{\text{počet obyvatel ve věku 15 – 64 let}}$$

Při porovnání ukazatele podíl nezaměstnaných osob s mírou registrované nezaměstnanosti vycházejí vyšší výsledky u původního ukazatele míry registrované nezaměstnanosti oproti novému ukazateli.

3.5 Trh práce

Pracovní trh je spojen s tržní ekonomikou, v které je, stejně jako služby a výrobky, prodávána a kupována práce. Trh práce je místo, kde se střetává nabídka s poptávkou po práci.

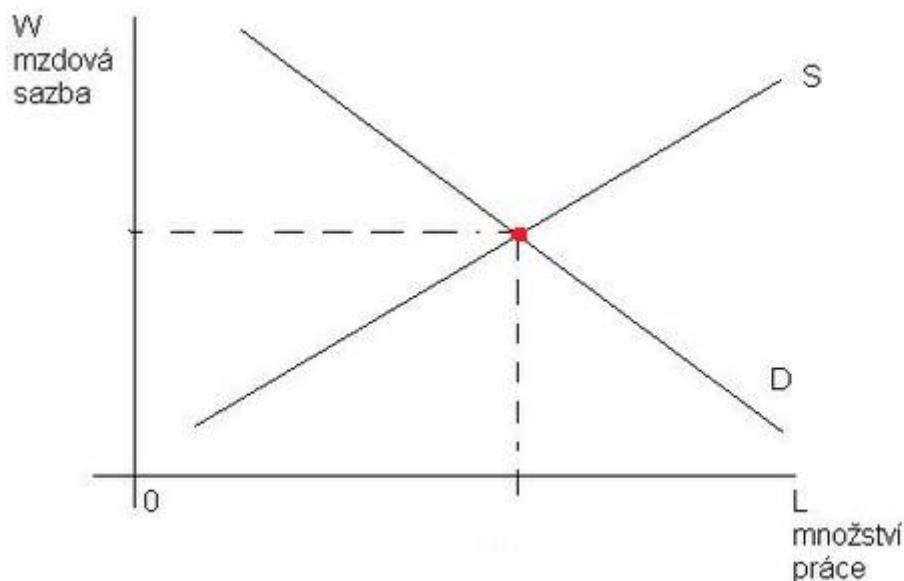
„Trh práce je jedním ze vzájemně propojených segmentů tržního hospodářství. Vývoj na trhu práce je pod vlivem stejných tržních zákonitostí jako ostatní trhy. Trh práce je tedy převodovým mechanismem mezi procesy výroby (nabídky, tzn. tvorby statků) a spotřeby (poptávky, které dávají užití výrobních faktorů smysl). Práce je vynakládání výrobního faktoru, který se nakupuje, a tím ovlivňuje náklady výroby, a mzdy, vyplácené za vynakládání práce.“²⁰

3.5.1 Rovnováha na trhu práce

Nabídkou práce označujeme ochotu pracovníků vytvářet určité množství práce za určitou mzdu. Zaměstnanci nabízejí svou práci. Poptávkou po práci rozumíme ochotu firem zaměstnávat určité množství pracovníků za určitou mzdu. Zaměstnavatelé se poptávají práci a poskytují za ni zaměstnancům finanční odměnu. Rovnováha na trhu práce nastane v bodě, kde se nabídka střetne s poptávkou.

²⁰ BUCHTOVÁ, Božena. *Nezaměstnanost - psychologický, ekonomický a sociální problém*, I. vydání. Grada, 2002, s. 59

Graf 1 Rovnováha na trhu práce

Zdroj: vlastní zpracování

3.5.2 Rozdělení trhu práce

- **Primární trh práce**

„Soustřeďují se zde lepší a výhodnější pracovní příležitosti s vyšší prestiží, poskytující řadu šancí, relativně dobré možnosti profesionálního růstu a většinou i lepší pracovní podmínky. Pro pracovníky je zde i snazší zvýšit si kvalifikaci a tím dále posílit stabilitu svého zaměstnání.“²¹ Práce je zde výše ohodnocena a je zde zajištěn určitý růstu mezd.

- **Sekundární trh práce**

„Je charakterizován pracovními místy s nižší prestiží a s nižší mzdovou úrovní. Pracovníci na sekundárním trhu práce se častěji stávají nezaměstnanými, i když na druhé

²¹ MAREŠ, Petr. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. I. vydání, Sociologické nakladatelství, 1994, ISBN 80-901424-9-4, s. 51

straně je zde snazší získat nové zaměstnání než v prvním sektoru.“²² Objevuje se zde vysoká fluktuace pracovníků.

Získat vyšší kvalifikaci je v tomto sektoru velice obtížné i výdělky zde nedosahují takové výše jako v primárním sektoru. Pro většinu osob se stává přechod ze sekundárního trhu na primární naprosto nemožný, je to z důvodu nízké kvalifikace, kterou nejsou v sekundárním sektoru schopni zvýšit.

- **Formální trh práce**

„Je trh oficiálních pracovních příležitostí, tak či onak kontrolovaný společenskými institucemi sloužícími k jeho regulaci.“²³

- **Neformální trh**

„Je naproti tomu většinou mimo kontrolu těchto institucí (zejména finančních úřadů) a vedle aktivit řazených obvykle do tzv. šedé či dokonce černé ekonomiky (různé formy nelegálního podnikání od zcela kriminální povahy až po podnikání obcházející pracovní a daňové zákony)“²⁴

Dále je možné trh práce rozdělit na interní – podporuje růst kvalifikace pracovníků uvnitř firem. Firma na volné pracovní místo umístí někoho z řad současných zaměstnanců. Pracovníci jsou tak, vidinou kariérního růstu, motivováni ke zvyšování kvalifikace.

3.6 Phillipsova křivka

Phillipsova křivka zobrazuje závislost mezi mírou nezaměstnanosti a mírou inflace. Tento vztah byl poprvé popsán britským ekonomem Williamem Phillipsem. Z grafu č. 2 je patrné, že při vyšší míře nezaměstnanosti klesá inflace a naopak, jedná se tedy o nepřímou úměru. Pokud je nízká nezaměstnanost, zaměstnanci vyžadují vyšší mzdy, jelikož roste jejich vyjednávací síla. Navýšení nominálních mezd způsobí zvýšení

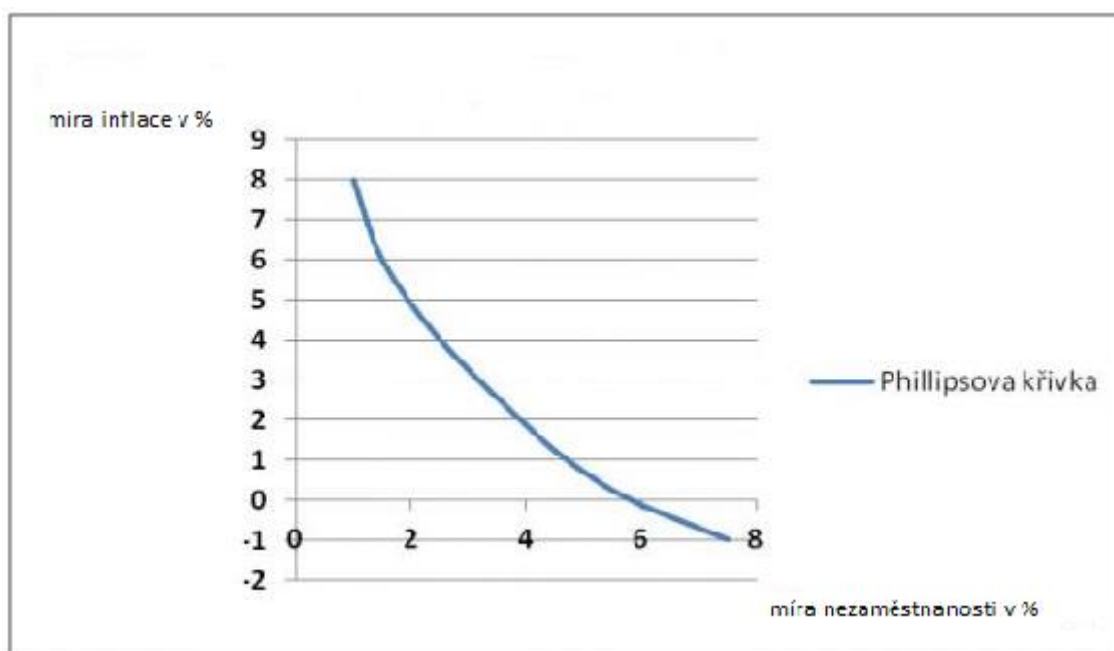
²² MAREŠ, Petr. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. I. vydání, Sociologické nakladatelství, 1994, ISBN 80-901424-9-4, s. 51

²³ MAREŠ, Petr. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. I. vydání, Sociologické nakladatelství, 1994, ISBN 80-901424-9-4, s. 53

²⁴ MAREŠ, Petr. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. I. vydání, Sociologické nakladatelství, 1994, ISBN 80-901424-9-4, s. 53

očekávané inflace. Naopak opačný proces nastane při vysoké nezaměstnanosti, snižují se nominální mzdy a tím klesá i očekávaná inflace. V dlouhodobém časovém úseku se ovšem míra nezaměstnanosti nemění, nicméně míra inflace se změní, protože z očekávané míry se postupem času stane reálná inflace.

Graf 2 Phillipsova křivka

Zdroj: vlastní zpracování

3.7 Státní politika zaměstnanosti

Státní politiku zaměstnanosti vytváří stát ve spolupráci organizacemi zaměstnavatelů, odbory, atd. Politika zaměstnanosti je činnost, která napomáhá k dosahování rovnováhy mezi nabídkou a poptávkou po pracovních silách, efektivnímu využití zdrojů pracovních sil a k zajištění práva osob na zaměstnání.

„Právo na zaměstnání bez ohledu na rasu, barvu pleti, pohlaví, jazyk, náboženství, politické nebo jiné smýšlení, členství v politických stranách nebo příslušnosti k politickým

hnutím, národnost, etnický nebo sociální původ, majetek, zdravotní stav nebo věk, je jedním ze základních práv občana.“²⁵

„Stát ovlivňuje vývoj vztahů na trhu práce prostřednictvím:

- pasivní politiky zaměstnanosti, stanovením podmínek a výše poskytování hmotného zabezpečení uchazečů o zaměstnání a dalších sociálních transferů nezaměstnaným,*
- aktivní politiky zaměstnanosti, tj. podpora zachování nebo vytváření stálých a dočasných nových pracovních míst, podpora zaměstnávání mladých lidí, rekvalifikace,*
- hospodářsko-politickými opatření, které nejsou bezprostředně orientovány na trh práce, ale mají na něj podstatný dopad (investiční pobídky, podpora malého a středního podnikání regionální programy atd.).“²⁶*

V současné době zabezpečuje politiku zaměstnanosti Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky a Úřad práce ČR.

3.7.1 Ministerstvo práce a sociálních věcí

MPSV je nadřazeným orgán Úřadu práce České republiky, který řídí. Dále udržuje dohled nad respektováním státní politiky zaměstnanosti, spravuje prostředky na její zabezpečování, zpracovává její celostátní koncepcce, spolupracuje s příslušnými orgány EU, vede evidenci agentur práce a uděluje jim povolení ke zprostředkování zaměstnání, aj.

Prezident republiky jmenuje do čela MPSV ministra nebo ministryni.

3.7.2 Úřad práce České republiky

Úřad práce ČR je samostatnou organizační složkou státu, kterou zřizuje Ministerstvo práce a sociálních věcí. Po celé České republice se nachází celkem 250 kontaktních pracovišť Úřadu práce ČR. Jeho hlavním cílem je pomoci lidem, kteří přišli o zaměstnání, vyhledat novou a umístit je zpět na trh práce.

²⁵ KOTÝNKOVÁ, Magdalena. NĚMEC, Otakar. *Lidské zdroje na trhu práce*, I. vydání, www.newton.cz,2003, ISBN 80-86419-48-7, s. 131

²⁶ KOTÝNKOVÁ, Magdalena. NĚMEC, Otakar. *Lidské zdroje na trhu práce*, I. vydání, www.newton.cz,2003, ISBN 80-86419-48-7, s. 131

Úřady práce mimo jiné sledují a posuzují stav na trhu práce, vypracovávají analýzu vývoje nezaměstnanosti ve svém územním obvodu, akceptují postupy k ovlivnění nabídky a poptávky na trhu práce.

3.7.3 Struktura Úřadu práce ČR

*„Úřad práce ČR tvoří generální ředitelství, krajské pobočky a pobočka pro hlavní město Prahu (krajské pobočky). Součástí krajských poboček jsou kontaktní pracoviště. V čele Úřadu práce ČR je generální ředitel. V čele krajské pobočky je ředitel. V čele kontaktního pracoviště krajské pobočky je ředitel nebo vedoucí“.*²⁷

Ministr práce a sociálních věcí jmenuje a odvolává generálního ředitele úřadu práce České republiky.

Krajské pobočky Úřadu práce ČR

Hlavní město Praha – krajská pobočka pro hlavní město Prahu

Středočeský kraj – krajská pobočka v Příbrami

Jihočeský kraj – krajská pobočka v Českých Budějovicích

Plzeňský kraj - krajská pobočka v Plzni

Karlovarský kraj – krajská pobočka v Karlových Varech

Ústecký kraj – krajská pobočka v Ústí nad Labem

Liberecký kraj - krajská pobočka v Liberci

Královéhradecký kraj – krajská pobočka v Hradci Králové

Pardubický kraj - krajská pobočka v Pardubicích

Vysočina - krajská pobočka v Jihlavě

Jihomoravský kraj - krajská pobočka v Brně

Olomoucký kraj - krajská pobočka v Olomouci

Moravskoslezský kraj - krajská pobočka v Ostravě

Zlínský kraj – krajská pobočka ve Zlíně

Diplomová práce bude dále popisovat Středočeský kraj, pod který patří krajská pobočka v Příbrami.

²⁷ O Úřadu práce České republiky (online), (cit. 8.2.2015), dostupné na: <http://portal.mpsv.cz/upcr/oup>

Tabulka 1 Kontaktní pracoviště Krajské pobočky v Příbrami

Benešov	Beroun	Čáslav
Český Brod	Dobříš	Hořovice
Kladno	Kolín	Kralupy nad Vltavou
Kutná Hora	Mělník	Městec Králové
Milovice	Mladá Boleslav	Mnichovo Hradiště
Neratovice	Nymburk	Poděbrady
Praha-východ	Praha-západ	Příbram
Rakovník	Sedlčany	Slaný
Vlašim	Votice	

Zdroj: vlastní zpracování

3.7.4 Funkce úřadů práce

- *„sledují a hodnotí stav na trhu práce, zpracovávají koncepci vývoje zaměstnanosti ve svém územním obvodu, přijímají opatření k ovlivnění nabídky a poptávky;*
- *informují občany o možnostech získání zaměstnání, odborné přípravy a rekvalifikace, informují zaměstnavatele o volných zdrojích pracovních sil;*
- *zprostředkovávají vhodné zaměstnání uchazečům a zájemcům o zaměstnání;*
- *poskytují občanům poradenské služby spojené s hledáním zaměstnání, volbou povolání odbornou výchovou a rekvalifikací;*
- *vedou evidenci uchazečů, příp. zájemců o zaměstnání, evidenci volných pracovních míst, evidenci pracovních povolení vydaných cizincům nebo osobám bez státní příslušnosti;*
- *rozhodují o vyřazení z evidence uchazečů o zaměstnání, stanovují nároky a výši hmotného zabezpečení uchazečů o zaměstnání, zajišťují výplaty hmotného zabezpečení a rozhodují o přiznání, odejmutí zastavení nebo vrácení hmotného zabezpečení;*
- *organizují, zabezpečují a usměrňují rekvalifikaci uchazečů o zaměstnání;*
- *podporují zaměstnavatele a podnikatele při zřizování nových pracovních míst, míst pro zabezpečení odborné praxe; absolventům škol a pro získání kvalifikace mladistvých uchazečům o zaměstnání vytvářejí veřejně prospěšné práce*

a pro občany se změněnou pracovní schopností podporují zřizování a provoz chráněných dílen a pracovišť

- *vydávají a odnímají povolení k zaměstnávání cizincům a osobám bez státní příslušnosti a vydávají povolení zaměstnavatelům získat na volná pracovní místa občany ze zahraničí;*
- *spolupracují s institucemi ovlivňujícími trh práce, se zaměstnavateli při přijetí uchazečů do zaměstnání, při umisťování uvolněných zaměstnanců v důsledku strukturálních změn, organizačních a racionalizačních opatřeních, s orgány sociálního zabezpečení, státní zdravotní správou a ostatními orgány státní správy;*
- *kontrolují dodržování závazných právních předpisů o zaměstnanosti, zákoníku práce, mzdových předpisů, ukládají pokuty při zjištění jejich porušení, vyřizují stížnosti občanů;*
- *hospodaří s finančními prostředky určenými na zabezpečení státní politiky zaměstnanosti a provoz úřadu práce.*²⁸

3.7.5 Služby nabízené úřady práce občanům a zaměstnavatelům

Služby, které úřady práce poskytují občanům a zaměstnavatelům jsou bezplatné.

- Pomoc úřadů práce občanům při volbě povolání

IPS (Informační a poradenské středisko) poskytuje, žákům základních škol, studentům a absolventům středních a vysokých škol, uchazečům o zaměstnání a jiným zájemcům, informace k závažnému rozhodnutí při vstupu na trh práce.

- Pomoc při výběru školy

Úřady práce vydávají celorepublikové přehledy o středních, vyšších a vysokých školách, které mohou žáci dále studovat. Nechybějí zde informace o podmínkách a průběhu přijímacího řízení, ale také informace o možném uplatnění studentů po absolvování školy a počty uplatněných absolventů v minulosti.

Mnohé úřady práce pořádají každoročně pro žáky základních škol přehlídku středních škol. Kde přímo současní studenti středních škol seznamují zájemce se

²⁸ KOTÝNKOVÁ, Magdalena. NĚMEC, Otakar. *Lidské zdroje na trhu práce*, I. vydání, www.newton.cz, 2003, ISBN 80-86419-48-7, s. 136

základními informacemi o možnosti studování na dané škole. K vidění jsou i praktické ukázky z odborného výcviku, např. práce na průmyslových strojích, výroba cukrářských zákusků, ukázky kosmetických a kadeřnických prací aj.

- **Informace o volných pracovních místech**

Na kterémkoli úřadu práce mohou občané požadovat informace o volných pracovních příležitostech. Tyto informace jsou poskytovány pomocí informačních panelů, v inzertních novinách nebo na internetu.

3.8 Uchazeč a zájemce o zaměstnání

V této kapitole je vysvětlen rozdíl mezi uchazeče a zájemcem o zaměstnání.

3.8.1 Uchazeč o zaměstnání

„Do evidence uchazečů o zaměstnání jsou zařazováni občané, kteří chtějí a mohou pracovat, nejsou v pracovním nebo obdobném vztahu, nevykonávají samostatnou výdělečnou činnost a nepřipravují se soustavně na povolání.“²⁹

Uchazeč o zaměstnání nesmí být v pracovním vztahu, nesmí vykonávat samostatnou výdělečnou činnost nebo být studentem denního studia. Uchazeč se eviduje na úřadu práce, do jehož obvodu spadá podle svého trvalého bydliště. K zaevidování se dostaví občan osobně a podá žádost o zprostředkování zaměstnání popřípadě žádost o podporu v nezaměstnanosti. Pokud splní podmínky pro přiznání podpory v nezaměstnanosti, je mu vyplácena měsíčně v předem určené délce, podle dosaženého věku v den evidence. Pokud se uchazeč zaeviduje do třech dnů po ukončení pracovního poměru, je zařazen do evidence uchazečů o zaměstnání od následujícího dne po ukončení pracovního poměru.

Uchazeč o zaměstnání má právo na zprostředkování vhodného zaměstnání, rekvalifikaci, úhradu zdravotního pojištění po dobu evidence.

Uchazeč je povinen poskytovat úřadu práce potřebnou součinnost a řídit se jeho pokyny, dostavovat se osobně v předem stanovených termínech na úřad práce, přijmout

²⁹ KOTÝNKOVÁ, Magdalena. NĚMEC, Otakar. *Lidské zdroje na trhu práce*, I. vydání, www.newton.cz,2003, ISBN 80-86419-48-7, s. 138

vhodné zaměstnání, které mu bylo doporučeno úřadem práce, dodržovat oznamovací povinnost. Oznamovací povinností rozumíme to, že je uchazeč povinen nejpozději do 8 kalendářních dnů nahlásit jakoukoliv změnu, která se týká jeho evidence na úřadu práce. Jedná se například o nástup do zaměstnání, na peněžitou pomoc v mateřství, do vazby, změnu trvalého bydliště, vznik nároku na invalidní nebo starobní důchod, aj.

3.8.2 Zájemce o zaměstnání

Jako zájemci jsou vedené osoby, které dosud pracují, nebo z jiných důvodů nesplňují podmínky vedení v evidenci uchazečů o zaměstnání. Například jsou na mateřské či rodičovské dovolené, studují denní studium, aj. Tyto osoby mohou požádat o zprostředkování zaměstnání u jakéhokoliv úřadu práce, bez ohledu na trvalé bydliště. Tento způsob vedení v evidenci zájemců o zaměstnání je využíván občany, kteří jsou zaměstnaní, nejsou se svým zaměstnáním spokojeni, ale nechtějí opustit zaměstnání bez vidiny nové vyhovující pracovní pozice. Zájemci o zprostředkování zaměstnání může být navrhována a přiznána rekvalifikace a dále individuální akční plán po 5 měsících v evidenci zájemců o zaměstnání.

3.8.3 Dosažitelní uchazeči

„Jedná se o uchazeče o zaměstnání ve věku 15-64, kteří mohou bezprostředně nastoupit do zaměstnání při nabídce vhodného pracovního místa, tj. evidovaní nezaměstnaní, kteří nemají žádnou objektivní překážku pro přijetí zaměstnání. Za dosažitelné se nepovažují uchazeči o zaměstnání ve vazbě, ve výkonu trestu, uchazeči v pracovní neschopnosti, uchazeči, kteří jsou zařazeni na rekvalifikační kurzy, nebo uchazeči, kteří vykonávají krátkodobé zaměstnání, a dále uchazeči, kteří pobírají peněžitou pomoc v mateřství nebo kterým je poskytována podpora v nezaměstnanosti po dobu mateřské dovolené.“³⁰

³⁰ Metodické popisy ukazatelů VŠPS (online), Český statistický úřad
Dostupné na: <<http://www.czso.cz/sz/stat/nz/>>

3.8.4 Individuální akční plán

Individuální akční plán se vypracovává uchazečům o zaměstnání, kteří jsou v evidenci uchazečů o zaměstnání déle než 5 měsíců. Na vlastní žádost uchazeče je možné vypracovat individuální akční plán i dříve než po pěti měsících vedení v evidenci. V individuálním akčním plánu jsou aktivity, které by měly přispět ke zvýšení uplatnění uchazečů o zaměstnání (UoZ) na trhu práce. Jedná se o rekvalifikace, skupinová poradenství, projekty financované z evropských i národních prostředků.

3.8.5 Zprostředkovatelská činnost

Jedná se o činnost specializovanou na vyhledávání vhodného zaměstnání pro občana, který se uchází o zaměstnání. Tuto činnost vykonává úřad práce, který porovnává předpoklady a schopnosti uchazečů s požadavky zaměstnavatelů a vhodné uchazeče k nim vysílá.

Zprostředkovatelská činnosti dále zahrnuje informační a poradenskou činnost. V rámci úřadu práce působí i bezplatní právníci, kteří poskytují nezbytné informace k výkladu zákoníku práce a právních předpisů o zaměstnanosti.

3.8.6 Důvody vyřazení z evidence uchazečů o zaměstnání

Uchazeč o zaměstnání musí spolupracovat s úřadem práce, poskytovat potřebnou součinnost a dodržovat určitá pravidla. Pokud tomu tak není, je uchazeč o zaměstnání vyřazen z úřadu práce.

Mezi nejčastější důvody vyřazení z evidence uchazečů patří:

- neoznámení nástupu do zaměstnání nebo zahájení samostatné výdělečné činnosti,
- neoznámení zahájení studia,
- nelegální zaměstnání,
- odmítnutí vhodného zprostředkovaného zaměstnání,
- neposkytnutí součinnosti při vypracování a plnění individuálního akčního plánu, aj.

3.9 Důsledky ztráty zaměstnání

Ztráta zaměstnání znamená pro většinu lidí závažnou psychosociální zátěž i přes to, že byli již dříve o této skutečnosti informováni.

*„Důsledky nezaměstnanosti nepociťují jen ti, kdo ztratili svá zaměstnání. Ve skutečnosti zasahuje nezaměstnanost daleko větší počet osob, než na kolik lze usuzovat z podílu nezaměstnaných v ekonomicky aktivní populaci, a to jak prostřednictvím jejich rodin (obvykle rodiče se svými dětmi) tak i širší příbuzenských vztahů. Nezaměstnanost se dotýká i vnitřních pravidel fungování rodiny a domácnosti, zejména dělby rolí a činností v rodině.“*³¹

Z důvodu nedostatku finančních prostředků, způsobených nezaměstnaností, mohou být oslabeny nebo zcela zničeny vztahy mezi členy rodiny. Pro některé rodiny nezaměstnanost nemusí znamenat hrozbu, naopak se může stát pro nezaměstnanou osobu útočištěm.

Negativní faktory spojené s nezaměstnaností se promítají i do širšího kontextu reprodukčního chování. Ve 30 letech v Británii i Austrálii došlo k poklesu míry sňatkovosti, zvýšil se průměrný věk ženichů i nevěst a došlo k poklesu porodů. V části populace jsou ale těhotenství a mateřství pro ženy naopak příležitostí k úniku z nepříznivého statusu nezaměstnaných do výhodnějšího statusu matek a žen v domácnosti.

Ztráta zaměstnání vede k sociální izolaci od majoritní (zaměstnané) populace. Mladí lidé se po ztrátě zaměstnání neocitají zdaleka v takové sociální izolaci jako nezaměstnaní staršího věku.

Nezaměstnanost může ovlivňovat psychické zdraví těmito způsoby:

- finanční obtíže, pokles příjmu a finanční obavy,
- změna společenského chování, omezení společenských kontaktů
- malý prostor pro rozhodování (i když mají k dispozici spoustu času, nemohou na svém životě pro nedostatek finančních zdrojů často mnoho změnit),
- nedostatek příležitostí k rozvíjení nových dovedností, získání nových zkušeností a využívání těch starých,

³¹ MAREŠ, Petr. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. I. vydání, Sociologické nakladatelství, 1994, ISBN 80-901424-9-4, s. 67

- nárůst ponižujících zkušeností (žádat o práci a být odmítán, být považován za někoho kdo selhal, svádět boje s nesympatickými a neosobními byrokraty),
- pocit úzkosti z budoucnosti,
- redukce kvality interpersonálních kontaktů.

3.10 Odbory

Odbory jsou organizace působící na trhu práce, které hájí práva a zájmy zaměstnanců. Tyto organizace jsou složeny ze zaměstnanců a vyjednávají vhodné pracovní a mzdové podmínky se zaměstnavateli. Zástupci zaměstnavatelů, odborů a vlády tvoří tzv. Tripartitu. Odborové organizace se sdružují do odborových svazů. Odbory usilují o lepší pracovní podmínky o navyšování mezd o regulaci pracovní doby, aj. Jejich úsilím byla stanovena zákonná minimální mzda, která činí 9 200 Kč v roce 2015. V roce 2016 dojde k jejímu navýšení na 9 900 Kč. Stanovení zákonné minimální mzdy způsobuje zvyšování nezaměstnanosti. Jelikož mnozí zaměstnavatelé propouští své zaměstnance a nepřijímají nové, z důvodu zvyšujících se mzdových nákladů.

3.11 Rizikové skupiny nezaměstnaných

Skutečnost jak se lidé mohou uplatnit na trhu práce je závislé na mnoha faktorech (věk, pohlaví, vzdělání, zdravotní stav, příslušnost k etnické skupině, aj.).

Na trhu práce se objevují tzv. rizikové skupiny, pro které je velmi obtížné najít a neztratit práci. Je pro ně velmi častá opakovaná nezaměstnanost. Uplatňují se spíše na sekundárním trhu práce, kde je jejich práce hůře ohodnocena. Úřady práce těmto uchazečům o zaměstnání věnují zvýšenou péči při zprostředkování zaměstnání.

V České republice se objevují tyto rizikové skupiny:

- mladí lidé,
- lidé s nízkým vzděláním,
- ženy s malými dětmi,
- zdravotně postižené osoby (OZP)
- starší lidé,
- romské etnikum
- imigranti.

3.11.1 Mladší věkové skupiny do 30 let

Absolventi středních a vysokých škol jsou velmi znevýhodněni při ucházení se o své první zaměstnání, protože nemají praktické zkušenosti a základní pracovní návyky.

Tím, že jsou absolventi škol a mladiství mnohdy bez zájmu o získání zaměstnání, mohou se objevovat i závažné výchovné a psychologické problémy.

Jestliže tito mladí lidé nebudou mít včas osvojené potřebné pracovní návyky, zaměstnání je nijak neosloví a nebudou práci vyhledávat ani v dospělosti. Pokud je dospívání prodlužováno nezaměstnaností, vznikají nežádoucí důsledky pro konkrétního jedince, ale i pro celou společnost.

Společnosti by měla mladým lidem, kteří vcházejí na pracovní trh, nabídnout rekvalifikace a jiné vzdělání, tím si prodlouží dobu vzdělání a pobyt v cyklu – střídání práce a volného času.

Absolventi, kteří ukončili vzdělání v méně žádaných oborech, mohou často zatrpknout v pohledu na svět, jelikož jsou jejich pracovní vyhlídky mizivé a jediným způsobem života se pro ně stane nezaměstnanost.

„Období rané kariéry je také často obdobím finanční závislosti, kdy příjem je relativně nízký a vydání a dluhy vysoké. Ukazuje se však, že pro udržení pracovní vitality, nabytých vědomostí a schopností je důležité vzít na čas i práci méně placenou.“³²

3.11.2 Starší lidé

Lidé ve věku 51 – 60 let nesou ztrátu zaměstnání nejtěživěji. Provází je pocity bezradnosti spojené s obavami, psychickým tlakem, nejistotou a ztrátou sebedůvěry. Tyto osoby mohou na práci rezignovat, často se pak dostaví i společenská rezignace.

Člověk, který zastával významnou funkci, si může připadat natrvalo izolován od výsledků mnohaletého snažení, od svého postavení a přiměřeného příjmu.

Přijmout starší osobu do zaměstnání, se pro zaměstnavatele jeví jako horší „investice“ na rozdíl od přijetí mladého člověka. Pro nezaměstnaného v pozdním stadiu kariéry je jednou z možností, jak nezůstat pasivní, podnikání. Může jim pomoci k získání

³² BUCHTOVÁ, Božena. *Nezaměstnanost - psychologický, ekonomický a sociální problém*, I. vydání. Grada, 2002, s. 111

pocitu, že mají zase kontrolu nad svým životem. Na druhé straně podnikání může být pro starší osoby fyzicky a psychicky příliš namáhavé.

*„Čím je člověk starší, tím pevnější jsou jeho návykové stereotypy, a tím i obtížněji a pomaleji se přizpůsobuje novým životním situacím. Propojení zaměstnání a zájmových aktivit v životním stylu před odchodem do důchodu je důležité nejen pro úspěšnou adaptaci v důchodě, ale také tehdy, ztratí-li člověk v této fázi života práci.“*³³

V době důchodu se snižuje životní spokojenost úbytkem zdraví, nižšími příjmy, ztrátou společenských kontaktů, absencí pravidelných činností, aj. Lidé, kterým se životní spokojenost v době důchodu nesnížila, jsou většinou zdraví, bez finančních problémů a mají pravidelné povinnosti.

3.11.3 Ženy

Zaměstnavatelé upřednostňují mužskou pracovní sílu z důvodu její nezatíženosti starostmi o domácnost a větší územní mobilitu. Místo pracovních míst se zkrácenou pracovní dobou vytvářejí pracovní místa s vícesměnným provozem, která jsou pro ženy s dětmi naprosto nevhodná. Z těchto důvodů je postavení žen na trhu práce velmi nepříznivé.

Pro ženy je obtížné spojit pracovní a mateřské povinnosti. Matky s malými dětmi jsou často v práci nepřítomny, například kvůli zdravotnímu stavu dětí a je tak narušena plynulost pracovního procesu.

V řadě vyspělých zemí je tento problém řešen zvýšením nabídky pracovních míst se zkráceným úvazkem a možností pružné pracovní doby. V České republice se zatím tato podpora žen objevuje zřídka, patrně cesta ke zlepšení povede přes legislativní úpravy.

3.11.4 Zdravotně postižení lidé

Lidé se sníženou pracovní schopností mají v současné společnosti čím dál menší šanci uspět na trhu práce. Je to způsobeno mimo jiné tím, že je kladen stále větší důraz na produktivitu práce a výkon. Tito lidé jsou v evidenci uchazečů úřadů práce několikanásobně delší dobu než zdraví jedinci. Dostanou se do „začarovaného kruhu“,

³³ BUCHTOVÁ, Božena. *Nezaměstnanost - psychologický, ekonomický a sociální problém*, I. vydání. Grada, 2002, s. 112

který je velmi těžké opustit, a proto se o nezaměstnané zdravotně postižené často musí starat jejich rodiny. Mimo zdravotních problémů je postihují také ekonomické, sociální a psychické problémy, které jim mnohdy berou šanci najít smysl života.

3.11.5 Lidé bez kvalifikace

Tato skupina lidí tvoří až 1/3 všech nezaměstnaných a často se jedná o absolventy základních škol. V této souvislosti hovoříme o dlouhodobé nezaměstnanosti, jelikož sem patří zejména mladí lidé, kteří se obtížně vzdělávají, chybí jim zájem o zaměstnání a účastí se společensky nepřijatelného deviantního chování (alkoholici, lidé propuštění z vazby, recidivisté a další lidé sociálně nepřizpůsobiví). Žijí jakoby „uvnitř systému podpor“ sociálního zabezpečení v trvalé závislosti na státu.

„Úroveň kvalifikace a profesionálních dovedností bude při hledání pracovní příležitosti rozhodující. Více dovedností totiž znamená větší možnosti volby pro zaměstnavatele i pro pracovníka. Pracovníci s nízkou kvalifikací budou postupně stále více vytlačováni levnějšími a přesnějšími stroji. O práci nekvalifikovaných lidí nebude zájem a oni sami se stanou potenciálním kriminálním problémem pro společnost.“³⁴

3.12 Aktivní politika zaměstnanosti

Jedná se o součást činnosti úřadu práce. Jejím úkolem je flexibilně reagovat na situaci na trhu práce a aktivně podporovat uchazeče k hledání vhodného zaměstnání, oproti pasivnímu pobírání sociálních dávek. Dále podporuje vznik nových pracovních míst pro osoby se zdravotním postižením, absolventy a mladistvé a další znevýhodněné osoby. Jedná se o pracovní místa pro veřejně prospěšné práce a společensky účelná pracovní místa vyhrazená u zaměstnavatele, společensky účelná pracovní místa zřízená zaměstnavatelem, společensky účelná pracovní místa zřízená uchazečem o zaměstnání – SVČ, chráněná pracovní místa zřízená zaměstnavatelem a dále podpora zaměstnání OZP.

³⁴ BUCHTOVÁ, Božena. *Nezaměstnanost - psychologický, ekonomický a sociální problém*, I. vydání. Grada, 2002, s. 114

3.12.1 Veřejně prospěšné práce (VPP)

Veřejně prospěšné práce dávají uchazečům o zaměstnání možnost obnovit a získat pracovní návyky, zejména u skupin uchazečů jako jsou: osoby se zdravotním postižením, osoby se základním vzděláním, osoby staří 50 let, dlouhodobě nezaměstnaní. Pomocí veřejně prospěšných prací je možné společensky integrovat sociálně nepřizpůsobivé osoby.

Největší skupinu zaměstnavatelů v rámci VPP tvoří města, obce, obecně prospěšné instituce, občanská sdružení a dále ostatní státní instituce k úklidu veřejného prostranství, údržbě budov a komunikací, aj. Délka výkonu veřejně prospěšných prací je časově omezena. Maximálně může být vykonávána 1 rok. Úřady práce hradí veškeré mzdové náklady na pracovníka, který vykonává veřejně prospěšné práce, včetně pojistného na státní politiku zaměstnanosti i zdravotního pojištění.

Obdobnou činností jako jsou VPP je i tzv. veřejná služba, na kterou lze zařadit uchazeče o zaměstnání s dlouhodobou evidencí. Jedná se o práci osobního asistenta zdravotně postižených osob, pomocné práce ve školách, sociální, charitativní a kulturní pomocné práce, údržbářské práce ve prospěch obcí, aj.

Veřejně prospěšné práce motivují uchazeče o zaměstnání k získání finančních prostředků z pracovní činnosti, nikoliv ze sociálních dávek a dále dochází ke zlepšování kultury prostředí v obcích.

3.12.2 Společensky účelná pracovní místa vyhrazená u zaměstnavatele (SÚPM)

Společensky účelná pracovní místa umožňují absolventům, ženám po mateřské nebo rodičovské dovolené, uchazeči starší 50 let, uplatnit se na trhu práce. Motivací pro zaměstnavatele, proč tyto osoby zaměstnat je příspěvek na mzdové náklady, který je poskytován úřadem práce. Délka vyplácení příspěvku je časově omezena na maximální dobu 6 měsíců. U osob se zdravotním postižením a uchazečů starších 50 let je tento příspěvek poskytován v délce 1 roku.

3.12.3 SÚPM zřízená uchazečem o zaměstnání - SVČ

Společensky účelným pracovním místem rozumíme také pracovní místo, které za účelem výkonu samostatné výdělečné činnosti zřídil uchazeč o zaměstnání, po dohodě s úřadem práce. K žádosti o příspěvek musí uchazeč předložit kvalitní podnikatelský

záměr. Následně je posuzována jeho reálnost, smysluplnost a udržitelnost. Poskytovaný příspěvek od úřadu práce je určen na úhradu vstupních nákladů při zřizování pracovního místa. Uchazeč se zavazuje k výkonu samostatné výdělečné činnosti na předem určenou minimální dobu, zpravidla jeden až dva roky. Pokud uchazeč samostatnou výdělečnou činnost ukončí dříve, je nucen příspěvek vrátit úřadu práce.

3.12.4 Chráněná pracovní místa zřízená zaměstnavatelem

Chráněné pracovní místo je místo vymezené zaměstnavatelem pro osoby se zdravotním postižením. Mezi zaměstnavatelem a úřadem práce je uzavřena dohoda, která vymezuje toto chráněné pracovní místo. Příspěvky, které jsou zaměstnavatelům poskytovány úřadem práce, jsou financovány z národního rozpočtu na aktivní politiku zaměstnanosti. Příspěvek činí nejvýše 48 000 Kč za rok.

3.12.5 Podpora zaměstnávání osob se zdravotním postižením

Zaměstnavatelé, kteří zaměstnávají více, než 50 % osob se zdravotním postižením mají nárok požádat si o příspěvek na mzdy, platy. V současné době může úřad práce hradit skutečné mzdové náklady na OZP včetně pojistného na sociálním zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a pojistného na veřejné zdravotní pojištění, které zaměstnavatel odvedl z vyměřovacího základu zaměstnance. Maximální výše příspěvku však nesmí překročit 8 000 Kč. Nezbytnost tohoto příspěvku byla dříve zaměstnavateli pocítěna. Jedná se o tzv. jistotu, na kterou se zaměstnavatelé mohou spolehnout a přispívá ke stabilitě a rozvoji firem. Do roku 2011 byla výše příspěvku na každou osobu se zdravotním postižením stejná, bez ohledu na druh zdravotního postižení, což mohlo některé zaměstnavatele zaměstnávající osoby s těžším zdravotním postižením znevýhodňovat. Od roku 2012 je poskytován příspěvek na nově zřízené pracovním místo pro OZP, podle stupně postižení, ve výši osmi či dvanáctinásobku průměrné měsíční mzdy v národním hospodářství.

Zaměstnavatelé s více než 25 zaměstnanci jsou povinni zaměstnat podíl 4 % osob se zdravotním postižením z celkového počtu zaměstnanců nebo musí odebírat výrobky či služby od firem, které zaměstnávají více než 50 % zaměstnanců OZP pracujících na chráněném pracovním místě. Nebo v dalším případě zadávat zakázky těmto firmám.

3.12.6 Příspěvek na zapracování

Příspěvek na zapracování je poskytován zaměstnavateli, který zaměstná uchazeče o zaměstnání patřícího do tzv. rizikové skupiny uchazečů v délce 3 měsíce ve výši poloviny minimální mzdy.

3.12.7 Rekvalifikace

Rekvalifikace patří mezi nástroje aktivní politiky zaměstnanosti, které napomáhají jak uchazečům o zaměstnání s nalezením vhodného pracovního místa, tak i zaměstnavatelům, kteří neustále zápasí s nedostatkem vhodných pracovníků s potřebnou kvalifikací na trhu práce. Cílem rekvalifikace není celoplošné snížení nezaměstnanosti, ale prohloubení dosavadní kvalifikace nebo získání nové v oboru, který může uchazeči nabídnout lepší uplatnění na trhu práce. Jedná se tedy o snahu o zvýšení zaměstnatelnosti konkrétního uchazeče. V poslední době mají rekvalifikační kurzy větší váhu, jelikož neustále existuje nesoulad mezi vzdělanostní strukturou uchazečů o zaměstnání a potřebami trhu. Rekvalifikace napomáhají k vyrovnání těchto rozdílů. Uchazeči získávají pomocí rekvalifikace nové teoretické znalosti a praktické dovednosti a mohou tímto způsobem úplně změnit profesi, tak aby se lépe uplatnili na trhu práce. Rekvalifikace by měla odpovídat potřebám uchazeče a dát mu tak šanci vrátit se, po jejím absolvování, do zaměstnání v co nejkratším časovém horizontu.

V případě schválené rekvalifikace, kterou zabezpečuje ÚP ČR, má uchazeč o zaměstnání nárok na podporu při rekvalifikaci ve výši 60 % předchozího čistého měsíčního příjmu, maximálně však 16 366 Kč. U tzv. zvolné rekvalifikace úřad práce hradí náklady na rekvalifikaci, podpora při rekvalifikaci není vyplácena.

3.13 Pasivní politika zaměstnanosti

Pasivní politika zaměstnanosti se nesnaží předcházet nezaměstnanosti, ale naopak řeší již vzniklou nezaměstnanost a její důsledky. Jejím cílem, je nalezení nového zaměstnání pro uchazeče o zaměstnání, ale také zajištění hmotného zabezpečení pro nezaměstnané, kteří z důvodu absence příjmů řeší existenční problémy. Významným nástrojem této politiky je podpora v nezaměstnanosti.

3.13.1 Podpora v nezaměstnanosti (PvN)

Uchazeč o zaměstnání, který prokáže, že během rozhodného období posledních dvou let, před zařazením do evidence, získal dobu důchodového pojištění minimálně 12 měsíců, má nárok na podporu. Do rozhodného období lze započítat i tzv. náhradní doby. Do náhradních dob patří osobní péče o dítě do čtyř let věku nebo o osobu blízkou v II., III., IV. stupni závislosti, invalidní důchod 3. stupně, dlouhodobá dobrovolnická služba, překračující v průměru 20 hodin týdně. Pokud se doby důchodového pojištění překrývají, započítají se pouze jednou. Od 1.10.2015 nemají na podporu v nezaměstnanosti nově nárok členové obchodních společností (společníci, jednatelé, atd.) a družstev.

Podpora v nezaměstnanosti je úřadem práce vyplácena během podpůrčí doby. Podpůrčí doba není u všech uchazečů o zaměstnání stejně dlouhá. Je závislá na věku uchazeče dosaženého ke dni podání žádosti o podporu v nezaměstnanosti. Do 50 let věku je vyplácena podpora v nezaměstnanosti 5 měsíců, nad 50 do 55 let věku – 8 měsíců, nad 55 let věku 11 měsíců.

Pokud je uchazeč o zaměstnání vyřazen z evidence uchazečů zaniká nárok na PvN. Při ukončení evidence, před vyčerpáním podpůrčí doby, je možné při další evidenci podporu v nezaměstnanosti dobrat v délce zbývajících podpůrčí doby z minulé evidence. Pokud uchazeč po nevyčerpané podpůrčí době ukončí evidenci, odpracuje 3 měsíce, které jsou důchodově pojištěny, ukončí zaměstnání a zaeviduje se na úřadu práce, má nárok opětovně čerpat PvN po celou podpůrčí dobu. Po vyčerpané podpůrčí době je nezbytné odpracovat nejméně 6 měsíců, důchodově pojištěných, aby měl UoZ při následné evidenci nárok na PvN.

Výše podpory v nezaměstnanosti činí v prvních dvou měsících podpůrčí doby 65 %, následující dva měsíce 50 % a po zbývajících podpůrčí dobu 45 % průměrného měsíčního čistého výdělku z posledního zaměstnání. Maximální výše podpory je však 14 604 Kč neboli 0,58 násobek průměrné mzdy v národním hospodářství. Ukončí-li zaměstnanec zaměstnání sám nebo dohodou se zaměstnavatelem bez vážného důvodu, je mu vyplácena podpora v nezaměstnanosti po celou podpůrčí dobu ve výši 45 % průměrného měsíčního čistého výdělku z posledního zaměstnání.

„Nárok na podporu v nezaměstnanosti zaniká:

- 1) uplynutím podpůrné doby,*
- 2) ukončením vedení v evidenci uchazečů o zaměstnání (§ 29), nebo*
- 3) vyřazením z evidence uchazečů o zaměstnání (§ 30).“³⁵*

3.13.2 Nekolidující zaměstnání

Uchazeč o zaměstnání může při evidenci vykonávat tzv. nekolidující zaměstnání. Jedná se o práci na dohodu o provedení práce nebo dohodu o pracovní činnosti. Výše hrubého výdělku nesmí překročit polovinu minimální mzdy, což je 4 600 Kč. Od ledna 2016 bude minimální mzda navýšena na 9 900 Kč, maximální výše výdělku se tedy navýší na 4 950 Kč. Po dobu výkonu nekolidujícího zaměstnání je uchazeči s nárokem na podporu v nezaměstnanosti, tato podpora pozastavena.

3.13.3 Zaměstnávání cizinců

Podle zákona o zaměstnanosti je nazýván cizinec ten, kdo je občan mimo Evropskou unii a pokud je jeho příbuzný občan České republiky. Cizinci mohou pracovat v České republice, pouze pokud mají pracovní povolení, zelenou nebo modrou kartu, po dobu účinnosti těchto povolení. Volné místo může být obsazeno cizincem, pouze tehdy jestliže existuje volné pracovní místo, na které nelze zaměstnat občana České republiky, např. z důvodu nízkého počtu uchazečů o toto zaměstnání nebo chybějící kvalifikace na VPM.

3.14 Charakteristika České republiky

Česká republika se nachází v samém středu Evropy. Jedná se o vnitrozemský stát s celkovou rozlohou 78 866 km². Sousedí se státy – Německo, Polsko, Slovensko, Rakousko. V současné době se počet obyvatel pohybuje okolo 10,5 milionu obyvatel.

ČR je vyspělý stát, který patří dle světové banky do skupiny 31 nejbohatších států světa. Vykazuje nízkou nerovnost mezi nejchudšími a nejbohatšími lidmi.

Česká republika se dělí na 14 samosprávných krajů, z toho jeden samostatný kraj tvoří Hlavní město Praha. Každému kraji přísluší krajský úřad, se sídlem v krajském městě.

³⁵ Zákon č. 435 ze dne 13. května 2004 o zaměstnanosti. § 45. Dostupný také v digitální formě z: http://portal.mpsv.cz/sz/obecne/prav_predpisy/akt_zneni/zakon_c._435-2004_sb.pdf

V čele krajských úřadů stojí hejtmani. Krajský úřad Středočeského kraje sídlí v Praze i přesto, že Praha sama představuje kraj. Od podzimu roku 2000 vznikaly krajské úřady, které nahradily dříve působící okresní úřady. Od roku 2003 vznikly obce s rozšířenou působností tzv. obce III. stupně. Působí jako mezičlánky přenesené působnosti samosprávy mezi krajskými a obecními úřady. Nahradily tak funkci okresních úřadů. Pro základní územní orientaci a potřeby statistik okresy stále existují.

Poloha ČR z ní dělá tranzitní zemi s hustou dopravní sítí. Největším obchodním partnerem je pro ČR Německo. V České republice působí mnoho německých firem.

Je zde rozšířen strojírenský průmysl, energetický, chemický aj. Nejvíce se v České republice rozvinul automobilový průmysl, který je hlavním exportním artiklem. Jedná se o ŠKODA Auto, Hyundai a TPCA.

3.15 Charakteristika Středočeského kraje

Středočeský kraj se nachází uprostřed České republiky. Co se týče rozlohy a počtu obyvatel, je největším krajem České republiky. Středočeský kraj se rozprostírá na území okolo hlavního města Prahy a zaujímá téměř 14% celkového území ČR. Jedná se o nejlidnatější kraj ČR. V kraji žije celkem 1,3 mil. obyvatel, kdy nejvíce osob žije v okrese Kladno.

Středočeský kraj se člení na 12 okresů, z nichž největší je okres Příbram, naopak nejmenším okresem je Praha-západ.

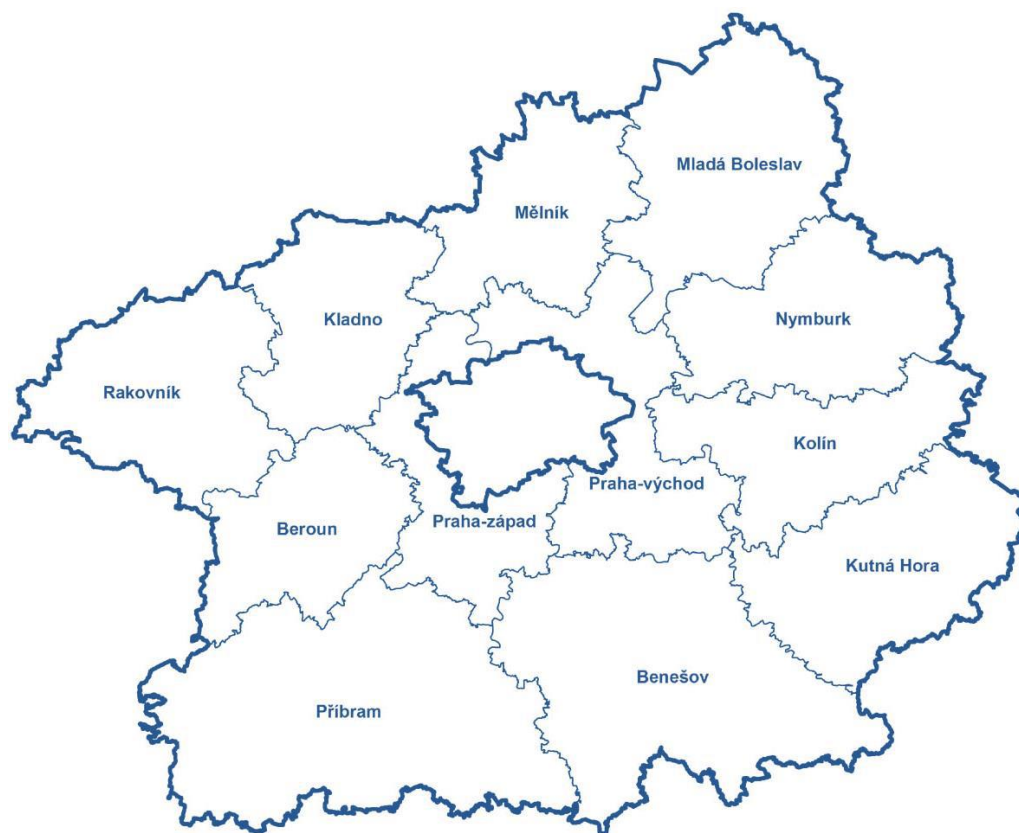
Poloha Středočeského kraje je mimořádně výhodná, jelikož je zde úzká vazba na hlavní město a hustá dopravní síť, železniční, silniční i vodní doprava po Labi. V kraji je zastoupena průmyslová i zemědělská výroba. Dále kraj vyniká strojírenským, chemickým i potravinářským průmyslem. V kraji se nachází významné automobilové podniky, například podnik ŠKODA AUTO a.s. v Mladé Boleslavi, který má celostátní význam. Dále firma TPCA Czech s.r.o. v Kolíně. Jedná se o významné zaměstnavatele v kraji.

Nejvíce zaměstnaných je ve Středočeském kraji v oblasti služeb, pracuje zde více než šest osob z deseti, což je více než celorepublikový průměr. V rámci kraje jsou zaznamenány výrazné rozdíly mezi jednotlivými okresy v podílu nezaměstnaných osob.

Průměrná hrubá mzda ve Středočeském kraji činí, dle Českého statistického úřadu v 2. čtvrtletí roku 2015, 26 035 Kč. V kraji působí celkem 323 822 k 8.10.2015

Ve Středočeském kraji je zaznamenán významný cestovní ruch, konkrétně kraj navštívilo v 1. a 2. čtvrtletí 373 730 osob.

Mapa 1 Rozdělení krajů ve Středočeském kraji

Zdroj: roční zpráva krajského úřadu práce 2014

4 Praktická část

Pro naplnění cílů práce formulovaných v odstavci 2.1. byla využita data vztahující se jak k absolutním, tak i relativním ukazatelům nezaměstnanosti Středočeského kraje. Referenční období zahrnovalo obvykle dekádu let 2005 až 2014 případně období 2005 až 2012. Značná pozornost byla věnována zejména ukazateli „Podíl nezaměstnaných osob“.

4.1 Vývoj podílu nezaměstnaných osob v České republice

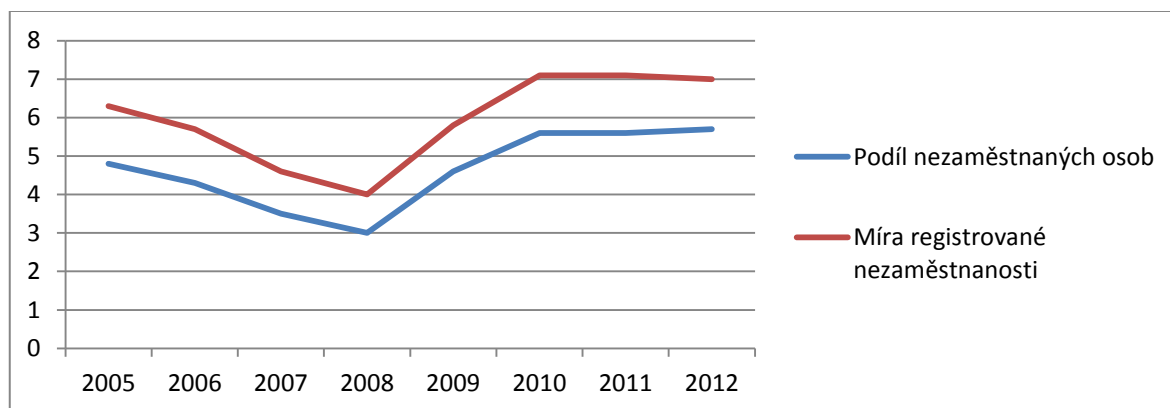
V počáteční etapě zpracování diplomové práce byl nejprve zkoumán vývoj hodnot tohoto ukazatele v rámci celé České republiky v období 2005 až 2012. Tyto analyzované hodnoty jsou uvedeny v tabulce č. 2. Pro období 2005 až 2012 byl k dispozici ještě též ukazatel „Míra registrované nezaměstnanosti“, který byl úřady práce využíván až do konce roku 2012. Hodnoty zmíněného ukazatele jsou rovněž zaznamenány v tabulce č. 2, vývoj obou těchto ukazatelů je pak přehledně graficky zobrazen v grafu č. 3.

Tabulka 2 Vývoj podílu nezaměstnaných osob a míry registrované nezaměstnanosti

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Podíl nezaměstnaných osob v %	4,8	4,3	3,5	3,0	4,6	5,6	5,6	5,7
Míra registrované nezaměstnanosti v %	6,3	5,7	4,6	4,0	5,8	7,1	7,1	7,0

Zdroj: <http://portal.mpsv.cz/>

Graf 3 Průměrné roční míry nezaměstnanosti v ČR

Zdroj: <http://portal.mpsv.cz/>

Pozitivní vývoj obou uvažovaných ukazatelů je možné sledovat mezi roky 2005 až 2008. Od roku 2005 do roku 2008 klesl podíl nezaměstnaných osob o 1,8 procentního bodu a míra registrované nezaměstnanosti ve stejném období klesla o 2,3 procentního bodu. V roce 2008 dosáhla česká i světová ekonomika vrcholu hospodářského cyklu. Tento jev ale neměl dlouhé trvání. Již v podzimních měsících zasáhla českou i světovou ekonomiku celosvětová krize. Tato krize způsobila náhlý růst nezaměstnanosti především od roku 2008 do roku 2010. Po roce 2010 je zaznamenán mírný pokles obou ukazatelů o 1 procentního bodu.

4.1.1 Vývoj počtu registrovaných uchazečů o zaměstnání a VPM

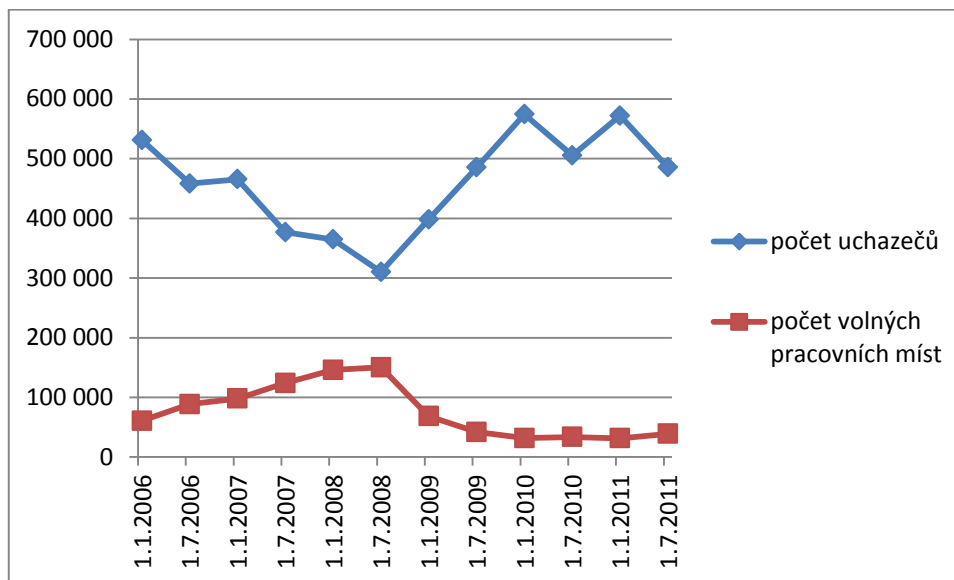
Následující graf porovnává volná pracovní místa nabízená krajskými úřady práce s počty registrovaných uchazečů o zaměstnání. Zpracované statistické údaje jsou uváděny s frekvencí šesti měsíců od 1.1.2006 do 1.7.2011. Data od roku 2012, které by dále navazovala na časovou řadu, nejsou dostupná: „*Od ledna 2012 do února 2014 nejsou k dispozici statistické údaje: statistiky nezaměstnanosti z územního hlediska, nabídka a poptávka na trhu práce, uchazeči z EU a EHP*“³⁶

Již při prvním pohledu na graf č. 4, je patné maximální přiblížení obou časových řad během roku 2008. Do roku 2008 se sblížovaly počty volných pracovních míst s počty uchazečů

o zaměstnání. V tomto období se zvyšovala poptávka po zaměstnancích, ale počty uchazečů klesaly. Pro zaměstnavatele bylo tedy velmi obtížné najít vhodného uchazeče na jimi zveřejněné volné pracovní místo. Od roku 2009 se obě osy začaly navzájem výrazně vzdalovat. Docházelo tak ke snížení počtu volných pracovních míst a naopak ke zvýšení počtu uchazečů o zaměstnání. Zvýšila se tak poptávka uchazečů po zaměstnání. Světová ekonomika se v tomto období vzpamatovávala z hospodářské krize, která ji zasáhla během roku 2008. Mnoho firem bylo nuceno propustit své zaměstnance, jelikož neměly pro své pracovníky, s ubývajícím počtem zakázek, dostatek práce. Od roku 2010 křivky počtu uchazečů a počtu volných pracovních míst vzájemně kolísají. Světová ekonomika čeká na hospodářské oživení, které by zvýšilo počet volných pracovních míst a tím snížilo počet uchazečů o zaměstnání.

³⁶ Statistiky Úřadu práce ČR (online), (cit. 5.5.2015), dostupné na: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat>

Graf 4 Vývoj počtu registrovaných uchazečů o zam. a počtu pracovních míst

Zdroj: <http://portal.mpsv.cz/>

4.2 Postavení Středočeského kraje v rámci krajů ČR

Jednotlivé kraje České republiky jsou srovnávány podle podílu nezaměstnaných osob k 31.12.2014 v grafu č. 5 a dále jsou zobrazeny v mapě č. 2. V tuto dobu evidoval Úřad práce ČR na krajských pobočkách a kontaktních pracovištích celkem 541,9 tis.³⁷ uchazečů o zaměstnání. Pro výpočet ukazatele podílu nezaměstnaných osob je důležitý ukazatel počet dosažitelných ukazatelů ve věku 15 – 64 let, který činil ve sledovaném období 526 tis.³⁸ uchazečů o zaměstnání.

Nejnižší míru podílu nezaměstnaných osob zaznamenává, ze všech krajů, Hlavní město Praha. Středočeský kraj je ve výhodě oproti ostatním krajům, jelikož obklopuje celý kraj Hlavní město Praha a jeho obyvatelé tak mají do Prahy ze všech krajů nejbližší. Velká část obyvatelstva Středočeského kraje dojíždí za zaměstnáním do Prahy, kde mají větší šanci uplatnit se na trhu práce, proto se zde drží podíl nezaměstnaných osob na nižší hranici.

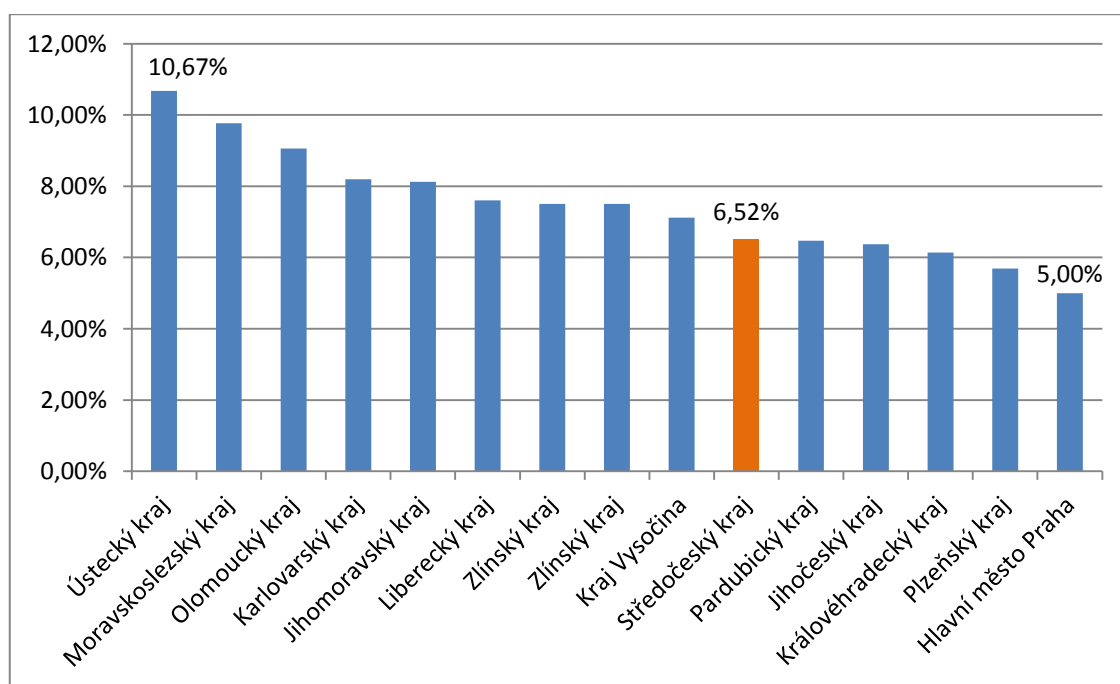
³⁷ Statistická ročenka trhu práce v České republice 2014 (online), (cit. 7.5.2015), dostupné na: <http://www.mpsv.cz/cs/12864>

³⁸ tamtéž

Naopak největší podíl nezaměstnaných osob měly ve sledovaném období Olomoucký, Moravskoslezský a na samém vrcholu je Ústecký kraj. Jedná se o bývalé hornické oblasti, kde se v podlesní době velmi snížila těžba nerostných surovin. Četné množství lidí tak ztratilo zaměstnání, které vykonávali větší část života a nyní je pro ně obtížné zapojit se znovu do pracovního procesu. Ubylo tím i významné množství volných pracovních míst v hornictví, ale i hutnickém průmyslu, který na těžbu nerostných surovin navazuje.

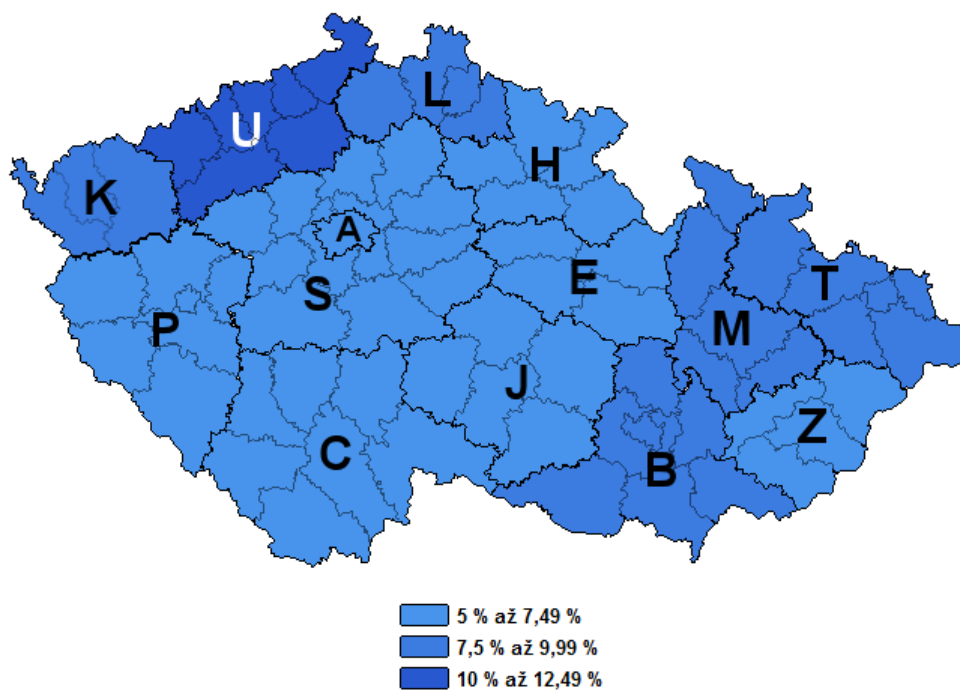
Je prokázáno, že pokud je v kraji větší město a více rozvinutý průmysl, podíl nezaměstnaných osob se pak pohybuje na nižší hranici. Nižší podíl nezaměstnaných osob je možné pozorovat také u krajů, sousedících s cizí zemí, která je rozvinutější než Česká republika. Mnoho obyvatel těchto krajů může využít nabídek volného evropského trhu práce a dojíždět například do Německa či Rakouska.

Graf 5 Podíl nezaměstnaných osob v krajích ČR k 31.12.2014

Zdroj: <http://portal.mpsv.cz/>

Mapa 2 Podíl nezaměstnaných osob v krajích o okresech ČR

Zdroj: <http://portal.mpsv.cz/>

4.2.1 Porovnání jednotlivých okresů Středočeského kraje

Pro podrobnější zhodnocení situace nezaměstnanosti v jednotlivých okresech Středočeského kraje byla využita data ukazatelů, která jsou shrnuta v tabulce č. 3.

Tabulka 3 Porovnání okresů Středočeského kraje

Okres	Dosažitelní uchazeči 15-64	Volná místa	Počet obyvatel	Podíl počtu nezaměstnaných na celkovém počtu obyvatel okresu v %
Kladno	8 832	491,00	161 621	5,47
Příbram	6 936	638,00	114 084	6,08
Mělník	5 572	371,00	104 973	5,31
Kolín	5 404	695,00	98 125	5,51
Nymburk	5 017	1382,00	96 689	5,19
Praha-západ	3 896	636,00	134 351	2,90
Kutná Hora	3 794	312,00	74 244	5,11
Mladá Boleslav	3 753	1034,00	125 931	2,98
Praha-východ	3 627	919,00	164 002	2,21
Beroun	3 457	620,00	89 172	3,88
Benešov	2 729	812,00	96 718	2,82
Rakovník	2 674	323,00	55 389	4,83

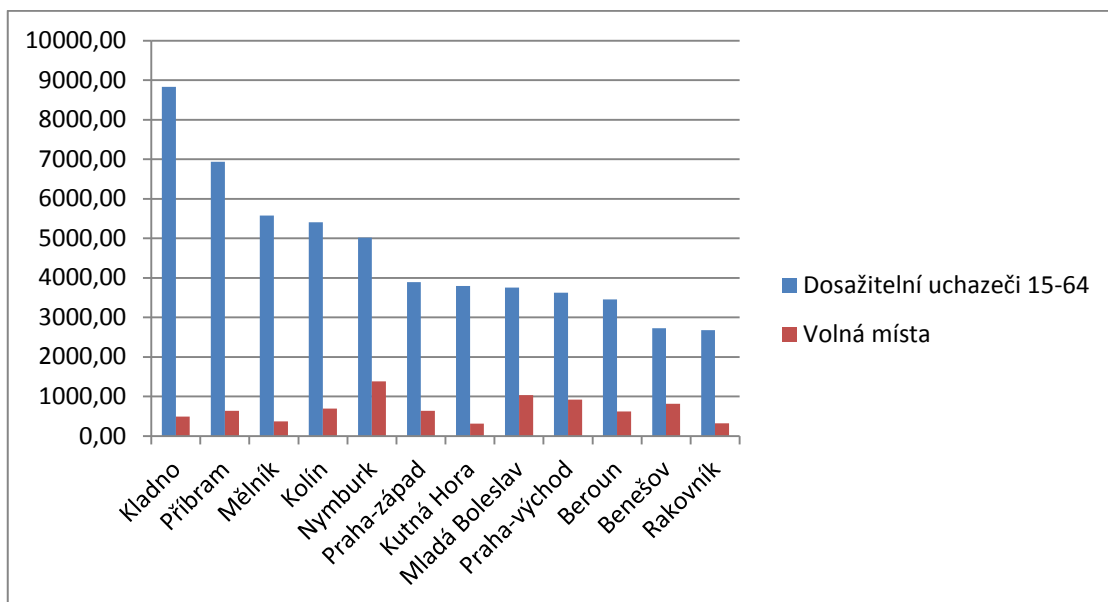
Zdroj: portal.mpsv.cz, czso.cz

V tabulce jsou porovnány jednotlivé okresy Středočeského kraje. Okresy jsou v tabulce seřazeny podle počtu dosažitelných uchazečů od 15 do 64 let k prosinci 2014. Nejvyššího počtu dosažitelných uchazečů o zaměstnání dosahuje okres Kladno, a to 8 832 uchazečů. Následuje Příbram a Mělník. Naopak nejméně dosažitelných uchazečů o zaměstnání je v Rakovníku, a to 2 674. Dále jsou v tabulce zmíněny počty volných pracovních míst v jednotlivých krajích Středočeského kraje. Nejvíce volných pracovních míst zaznamenává okres Nymburk, a to 1382, následuje pak okres Mladá Boleslav. Naopak v okrese Kutná Hora je nabízeno nejméně pracovních míst, a to pouze 312.

Je důležité si uvědomit, že tato čísla není možné chápat absolutně, ale v souvislosti k celkovému počtu obyvatel okresu. Proto je v posledním sloupci tabulky „Porovnání okresů Středočeského kraje“ spočítán procentní podíl počtu nezaměstnaných na celkovém počtu obyvatel okresu a tím se změní pořadí jednotlivých okresů.

V grafu č.Graf 6 6 je přehledně zobrazen vývoje počtu dosažitelných uchazečů a volných pracovních míst v okresech Středočeského kraje k 31.12.2014.

Graf 6 Srovnání dosažitelných uchazečů a volných pracovních míst v okresech Středočeského kraje k 31.12.2014

Zdroj: statistická ročenka trhu práce v České republice 2014

V tabulkách č. 4 a 5 jsou seřazeny sestupně jednotlivé okresy Středočeského kraje podle podílu nezaměstnaných osob.

Tabulka 4 Podíl nezaměstnaných osob na celkovém počtu obyvatel v %, 1. část

Podíl nezaměstnaných osob na celkovém počtu obyvatel okresu v %	Příbram	Kolín	Kladno	Mělník	Nymburk	Kutná Hora
	6,08	5,51	5,47	5,31	5,19	5,11

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 5 Podíl nezaměstnaných osob na celkovém počtu obyvatel v %, 2. část

Podíl nezaměstnaných osob na celkovém počtu obyvatel okresu v %	Rakovník	Beroun	Mladá Boleslav	Praha-západ	Benešov	Praha-východ
	4,83	3,88	2,98	2,90	2,82	2,21

Zdroj: vlastní zpracování

Největšího podílu nezaměstnaných osob na celkovém počtu obyvatel dosahuje okres Příbram s 6,08 % nezaměstnaných, dále Kolín a Kladno. Okres Rakovník, který má sice nejnižší počet uchazečů, se posunul doprostřed tabulky. Nejmenšího podílu nezaměstnaných osob na celkovém počtu obyvatel dosahuje okres Praha – východ, a to 2,21 % nezaměstnaných. Tuto analýzu by bylo možné provést i s jiným dělitelem, například s rozlohou okresů aj.

4.2.2 Počet dosažitelných uchazečů o zaměstnání na jedno volné pracovní místo (VPM) v jednotlivých okresech Středočeského kraje

Při charakterizování stavu nezaměstnanosti je často využíván ukazatel „Počet dosažitelných uchazečů o zaměstnání na 1 volné pracovní místo“. V tabulce č. 6 jsou okresy Středočeského kraje seřazeny podle tohoto ukazatele od nejvyššího počtu po nejnižší počet uchazečů na jedno volné pracovní místo.

Tabulka 6 Počet dosažitelných uchazečů o zaměstnání na jedno VPM

Okres	Dosažitelní uchazeči 15-64	Volná místa	Počet uchazečů na 1 VPM
Kladno	8832,00	491,00	17,99
Mělník	5572,00	371,00	15,02
Kutná Hora	3794,00	312,00	12,16
Příbram	6936,00	638,00	10,87
Rakovník	2674,00	323,00	8,28
Kolín	5404,00	695,00	7,78
Praha-západ	3896,00	636,00	6,13
Beroun	3457,00	620,00	5,58
Praha-východ	3627,00	919,00	3,95
Nymburk	5017,00	1382,00	3,63
Mladá Boleslav	3753,00	1034,00	3,63
Benešov	2729,00	812,00	3,36

Zdroj: portal.mpsv.cz

Nejhůře se umístil okres Kladno, kde připadá na jedno volné pracovní místo, zaokrouhлено na celé uchazeče, 18 uchazečů. Druhým nejhorším okresem je Mělník, zde připadá na jedno pracovní místo 16 uchazečů. Již dříve zmiňovaný okres Rakovník se řadí mezi 5.

nejhorší okres. První tři nejlepší místa zaujímají okresy Benešov, Mladá Boleslav a Nymburk, kde připadají na jedno volné pracovní místo, po zaokrouhlení, 4 uchazeči.

4.2.3 Prognózy podílu nezaměstnaných osob pro Středočeský kraj a jeho okresy

Jak již bylo dříve konstatováno, významná pozornost je v diplomové práci věnována ukazateli „Podíl nezaměstnaných osob“, který představuje určitý syntetický ukazatel nezaměstnanosti jak v rámci celého Středočeského kraje, tak i v jeho jednotlivých okresech. Časové řady tohoto ukazatele pro Středočeský kraj celkem i jednotlivé jeho okresy za období 2005 až 2014 jsou soustředěny v tabulce č. 7.

Tabulka 7 Podíl nezaměstnaných osob (%) v okresech Středočeského kraje

Okres	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Benešov	3,4	3,2	2,5	2,1	3,2	4,2	4,3	4,3	5,2	4,9
Beroun	3,7	3,3	2,9	2,5	4,4	5,6	5,3	5,4	6,5	6,5
Kladno	6,7	6,1	5,1	4,2	5,8	6,9	7,1	7,2	8,1	8,5
Kolín	6,0	5,3	4,5	4,0	5,8	7,2	7,6	7,6	8,6	8,7
Kutná Hora	7,1	6,3	5,1	4,0	6,1	6,9	6,9	7,6	8,2	8,1
Mělník	6,0	5,5	4,4	3,9	5,3	6,6	6,5	6,6	7,6	8,1
Mladá Boleslav	3,2	2,9	2,3	2,0	3,6	4,5	4,2	4,1	4,6	4,5
Nymburk	5,9	5,7	4,8	4,3	6,2	7,1	7,4	7,2	8,0	8,0
Praha-východ	2,3	1,6	1,5	1,3	2,2	3,0	2,9	2,9	3,4	3,5
Praha-západ	1,9	1,7	1,3	1,3	2,3	3,2	3,1	3,3	4,0	4,5
Příbram	5,9	5,4	4,5	4,1	6,1	7,6	7,5	7,4	8,6	9,0
Rakovník	5,0	4,8	4,0	3,4	5,2	6,4	6,3	7,0	7,6	7,5
Středočeský kraj	4,8	4,3	3,5	3,0	4,6	5,6	5,6	5,7	6,5	6,6

Zdroj: www.czso.cz

Z uvedených údajů vyplývá, že prakticky ve všech uvažovaných případech podíl nezaměstnaných osob, v období 2005 až 2008, relativně monotónně klesal. Lokální minimum pro Středočeský kraj celkem činilo, v roce 2008, 3 %. Nejmenší hodnota tohoto lokálního minima byla v roce 2008 zaznamenána pro okres Praha-východ a Praha-západ a činila shodně 1,3%. Nejvyšší hodnota byla naopak zaznamenána pro okres Nymburk, kde dosáhla 4,3 %.

V dalším období, počínající rokem 2009, byl u zkoumaných časových řad, které charakterizovaly vývoj podílu nezaměstnaných osob, v okresech Středočeského kraje i Středočeského kraje celkem, zaznamenán poměrně významný nárůst hodnot uvažovaného ukazatele. Lokální maximum bylo zaznamenáno v některých případech v roce 2013, v některých případech až v roce 2014. Všechna zmíněná data byla pak využita jako vstupní údaje pro konstrukci vhodných analytických modelů těchto časových řad a pomocí těchto modelů pak byly konstruovány tříleté extrapolační předpovědi. Konstrukce těchto modelů byla provedena pomocí statistického programového systému SAS. Vzhledem k poměrně komplikovanému a nepravidelnému vývoji všech analyzovaných časových řad, nebyl v žádném případě využit nějaký standardní trendový model, ale systém SAS ve všech případech automaticky identifikoval a navrhl některý adaptivní model exponenciálního vyrovnávání. Výsledky těchto předpovědí a charakteristik příslušných modelů pro Středočeský kraj celkem a jeho jednotlivé okresy jsou shrnuty v tabulce č. 8.

Tabulka 8 Prognóza podílu nezaměstnaných osob v okresech Středočeského kraje – souhrn

Okres	Adaptivní model	Vyrovňovací konstanty			Předpovědi v %			Střední absolutní procentuální chyba	Index determinace I^2 (%)
		α	β	φ	2015	2016	2017		
Benešov	B ₁	0,999			4,90	4,90	4,90	13.73	63,8
Beroun	B ₁	0,999			6,50	6,50	6,50	13.10	76,7
Kladno	BE	0,845	0,845		9,00	9,50	9,99	9.10	61,5
Kolín	EDT	0,999	0,999	0,464	8,75	8,77	8,78	9.15	74,5
Kutná Hora	BE	0,745	0,745		8,35	8,55	8,76	10.88	60,9
Mělník	EDT	0,999	0,999	0,447	8,32	8,42	8,47	12.48	65,2
Mladá Boleslav	B ₁	0,999			4,50	4,50	4,50	9.63	60,0
Nymburk	B ₁	0,999			8,00	8,00	8,00	9.41	66,3
Praha-východ	HE	0,049	0,001		3,60	4,82	4,03	16.40	65,7
Praha-západ	EDT	0,999	0,999	0,546	4,77	4,92	5,00	14.88	82,7
Příbram	B ₁	0,999			9,00	9,00	9,00	11.27	70,8
Rakovník	B ₁	0,999			7,50	7,50	7,50	11.60	71,2
Středočeský	BE	0,819	0,819		6,89	7,16	7,43	11.35	61,8

Zdroj: vlastní zpracování

Vysvětlivky k tabulce č. 8

B1 – Brownův model jednoduchého exponenciálního vyrovnávání; BE – Brownův model dvojitého exponenciálního vyrovnávání; EDT - Model exponenciálního vyrovnávání s tlumeným trendem; HE = Holtův model dvojitého exponenciálního vyrovnávání

Ze souhrnné tabulky prognóz č. 8 vyplývá, že nejnižší podíl nezaměstnaných osob byl extrapolován pro okres Praha-východ a dosáhl pro období 2015 až 2017 hodnot 3,60 %; 3,82 %; 4,03 %. Nejnižší podíl nezaměstnaných osob v koncovém roce 2017 je podle modelu B₁ odhadován pro okres Mladá Boleslav, a to 4,5 %. Naopak nejvyšší podíl nezaměstnaných osob je odhadován pro okres Kladno 9 %; 9,50 %; 9,99 %. Tyto okresy spolu se Středočeským krajem jsou blíže popsány a graficky zobrazeny v následujících odstavcích 4.2.4, až 4.2.6.

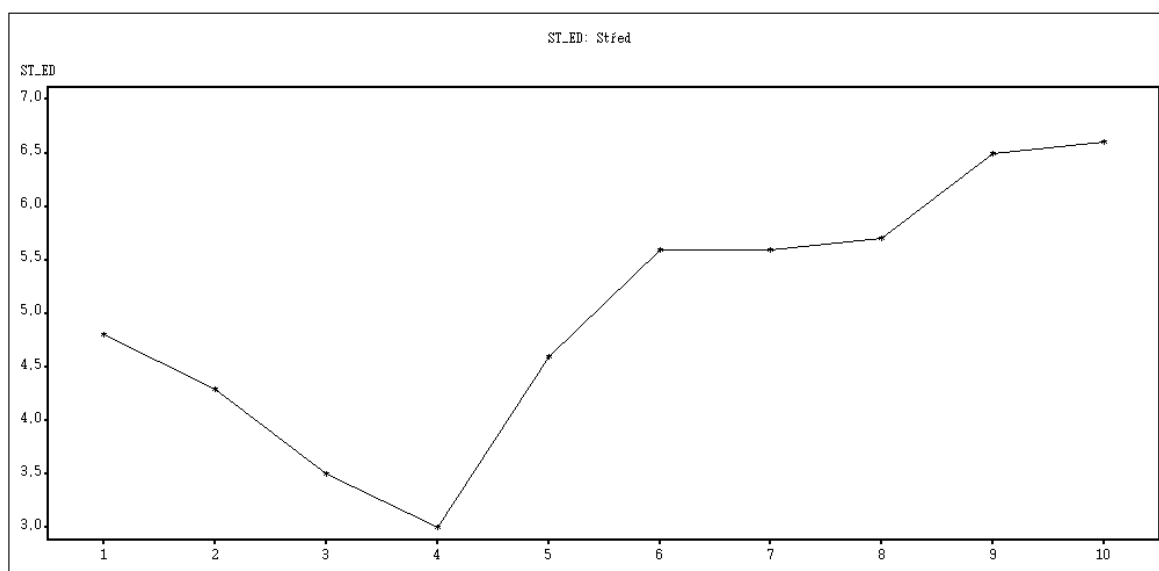
Dále je možné si všimnout, že je na základě extrapoláčních předpovědí odhadován nárůst podílu nezaměstnaných osob. Jedná se o okresy Kladno, Kutná Hora, Mělník, Praha-východ, Praha-západ. Navýšení podílu nezaměstnaných osob bylo předpovězeno i pro celý Středočeský kraj. U ostatních okresů Středočeského kraje podíl nezaměstnaných osob by mohl stagnovat pro celé tři roky horizontu předpovědi.

Na základě dosažených předpovědních chyb MAPE a s přihlédnutím k indexu determinace I^2 lze konstatovat, že prakticky ve všech případech lze dosažené předpovědi považovat za dostatečně výstižné. Jedinou výjimku představoval okres Praha-východ, u něhož předpovědní chyba MAPE přesáhla patnácti procentní hranici, která je obvykle považována za horní mez pro prakticky přijatelné předpovědi. Relativně vysoká hodnota I^2 pro tento okres však naznačuje, že i v tomto případě by dosažené extrapoláční předpovědi mohly být považovány za reálné.

4.2.4 Prognóza podílu nezaměstnaných osob - Středočeský kraj

Časová řada podílu nezaměstnaných osob, jak možné si všimnout v grafu č. 7, ve Středočeském kraji má kolísavý a relativně komplikovaný průběh. Tento průběh může být rozdělen do několika částí. Podíl nezaměstnaných osob se od roku 2005 snižoval a dosáhl lokálního minima v roce 2008. Počínaje rokem 2008 docházelo k poměrně rychlému zvyšování do roku 2010. Poté dochází k mírnějšímu růstu podílu nezaměstnaných osob až do roku 2014, kdy bylo zaznamenáno lokální maximum, které činilo 6,6 %.

Graf 7 Podíl nezaměstnaných osob ve Středočeském kraji

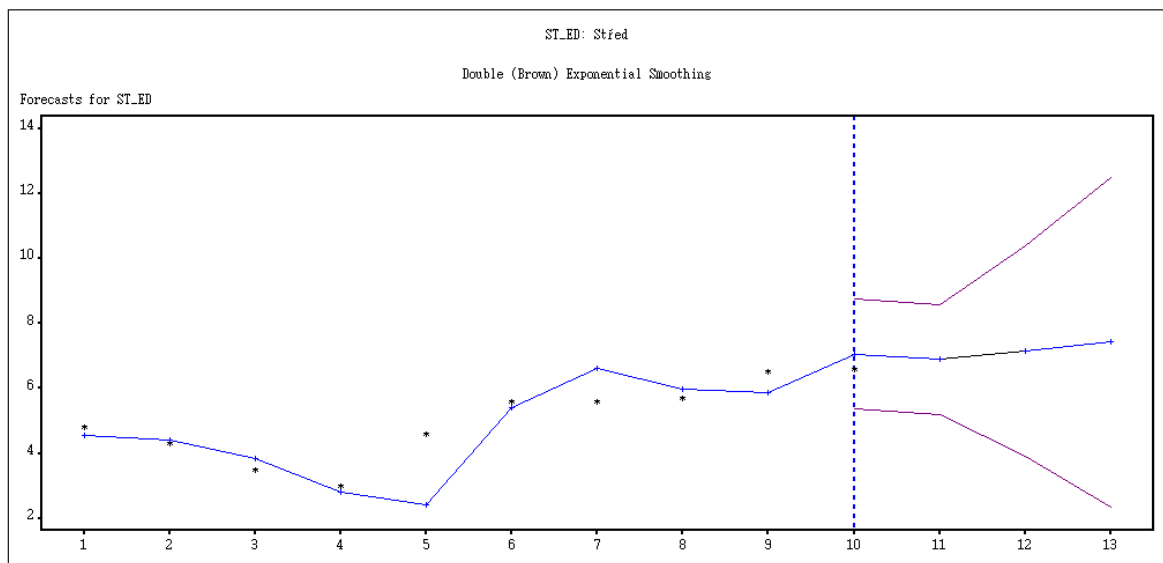
Zdroj: systém SAS

V grafu č. 8 je uveden adaptivní model tzv. model s extrapolační prognózou pro Středočeský kraj celkem. Jednalo se o Brownův model dvojitého exponenciálního vyrovnaní (Double Brown Exponential Smoothing), který byl programem SAS vygenerován jako nejlepší model pro předpověď na roky 2015, 2016 a 2017.

Model zobrazuje rostoucí prognózu podílu nezaměstnaných osob pro Středočeský kraj, v uvedených letech na rok 2015 (6,89 %), v roce 2016 (7,16 %) a dále v roce 2017 (7,43 %). Střední absolutní procentuální chyba nalezeného modelu dosahuje hodnoty 11.35 %, což znamená, že se jedná o přijatelnou prognózu.

V grafu č. Graf 8 jsou bodové předpovědi pro období 2015 až 2017 doplněny též tzv. konfidenčním pásem, který udává 95 % intervalové předpovědi pro toto prognózované období. Je patrné, že konfidenční pás je relativně úzký pro 1. rok předpovědi, pro poslední 2 roky předpovědi se však rozevívá a signalizuje, že přesnost těchto předpovědí klesá.

Graf 8 Adaptivní model s prognózou – Středočeský kraj

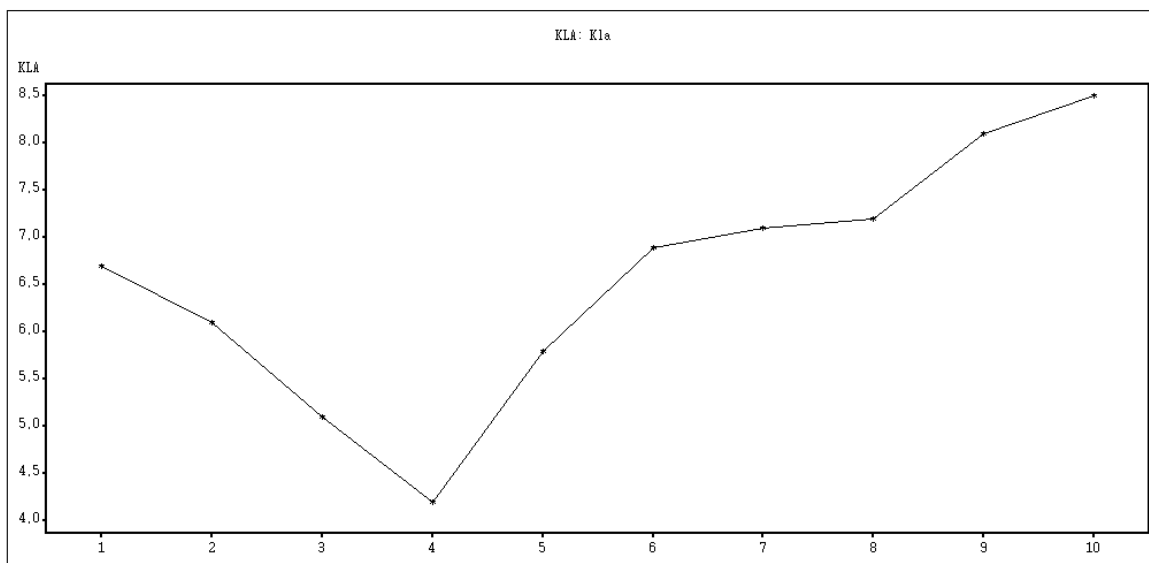

Zdroj: systém SAS

4.2.5 Prognóza podílu nezaměstnaných osob – okres Kladno

Časová řada podílu nezaměstnaných osob v okrese Kladno má, jak je možné sledovat v grafu č. 9, kolísavý a relativně komplikovaný průběh, jako časová řada podílu nezaměstnaných osob ve Středočeském kraji. Průběh podílu nezaměstnaných osob se v průběhu sledovaného období měnil. Od roku 2005 se snižoval a dosáhl lokálního minima v roce 2009. Od roku 2009 docházelo k prudkému zvyšování do roku 2011. Poté došlo k mírnému poklesu, který byl v roce 2013 vystřídán nárůstem tohoto ukazatele.

Graf 9 Podíl nezaměstnaných osob v okrese Kladno

Zdroj: systém SAS

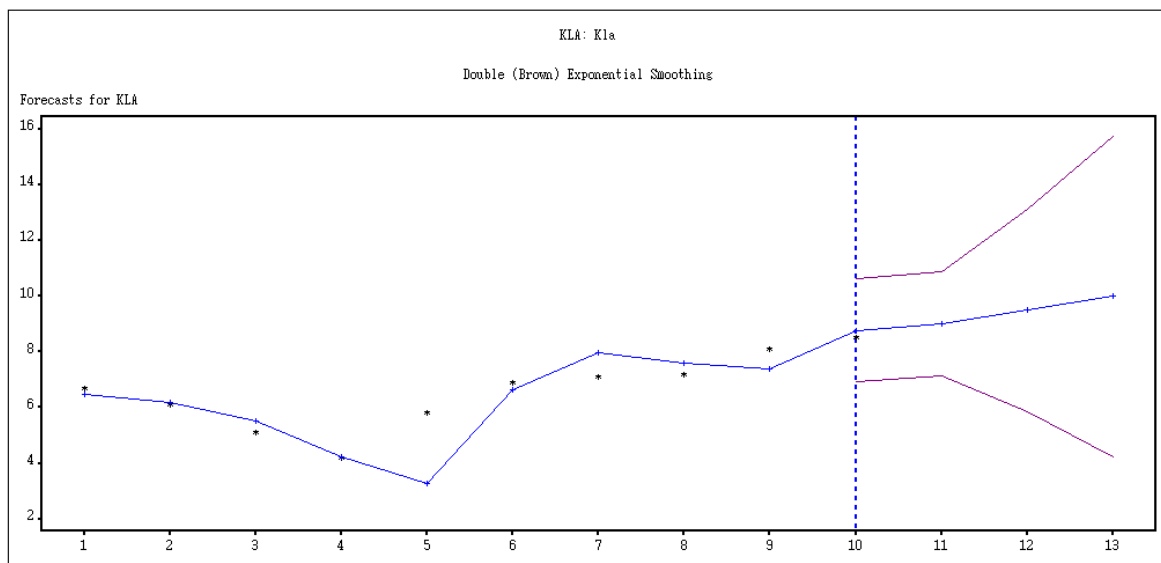
Pro výpočet prognózy, pro sledované období v okrese Kladno, byl programem SAS vyhodnocen jako nejvhodnější model tzv. Brownův model dvojitého exponenciálního vyrovnání (Double Brown Exponential Smoothing), který je zobrazen v grafu č. 10.

Model zobrazuje rostoucí prognózu podílu nezaměstnaných osob pro okres Kladno, v uvedených letech na rok 2015 (9,00 %), v roce 2016 (9,50 %) a dále v roce 2017 (9,99 %), což je nejvyšší předpovězený podíl nezaměstnaných osob ze všech okresů Středočeského kraje.

Střední absolutní procentuální chyba nalezeného modelu dosahuje hodnoty 9.10 %, znamená to, že se jedná o kvalitní předpověď, což značí, že se skutečné výsledky budou pravděpodobně vyvíjet podle předpovězených hodnot.

Bodové předpovědi pro období 2015 až 2017 jsou v grafu č. 10 doplněny též tzv. konfidenčním pásem, který udává 95 % intervalové předpovědi pro toto prognózované období. Je zřejmé, že konfidenční pás je relativně úzký pro 1. rok předpovědi, pro zbývající 2 roky předpovědi se však rozevívá a naznačuje, že se přesnost těchto předpovědí snižuje.

Graf 10 Adaptivní model s prognózou – okres Kladno

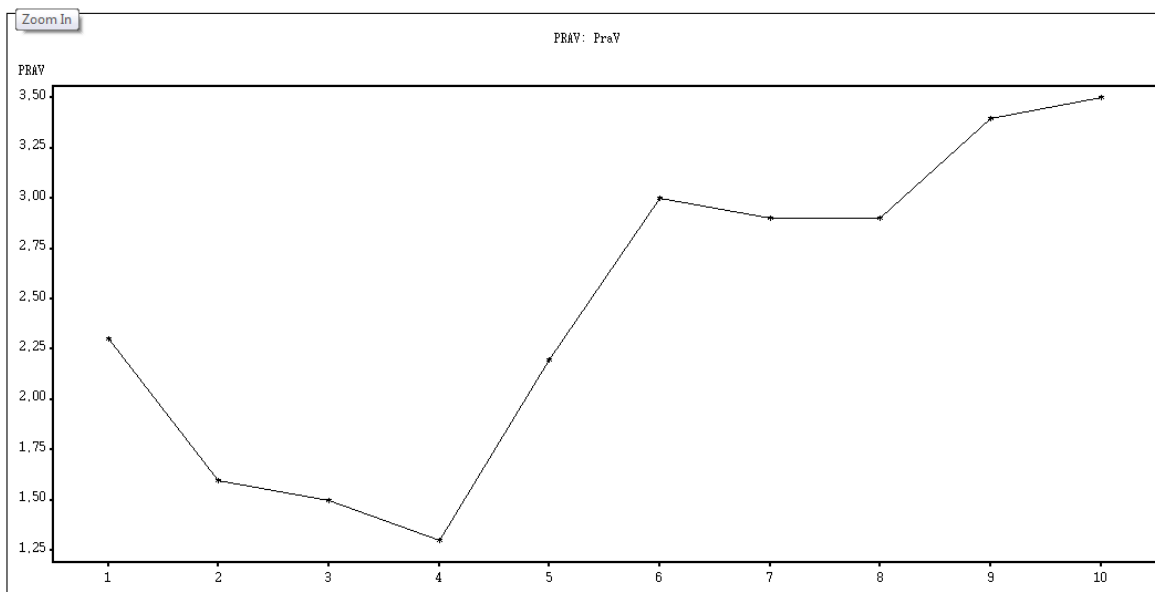

Zdroj: systém SAS

4.2.6 Prognóza podílu nezaměstnaných osob – okres Praha-východ

Časová řada podílu nezaměstnaných osob v okrese Kladno má, jako již předchozí časové řady, kolísavý a relativně komplikovaný průběh, který je zachycen v grafu č. 11. Tento průběh může být rozčleněn do několika částí. Podíl nezaměstnaných osob se od roku 2005 snižoval a dosáhl lokálního minima v roce 2008. Od roku 2008 se začal podíl nezaměstnaných osob prudce navyšovat až do roku 2010. Poté došlo k mírnému poklesu, který byl v roce 2012 vystřídán růstem tohoto ukazatele.

Graf 11 Podíl nezaměstnaných osob v okrese Praha-východ

Zdroj: systém SAS

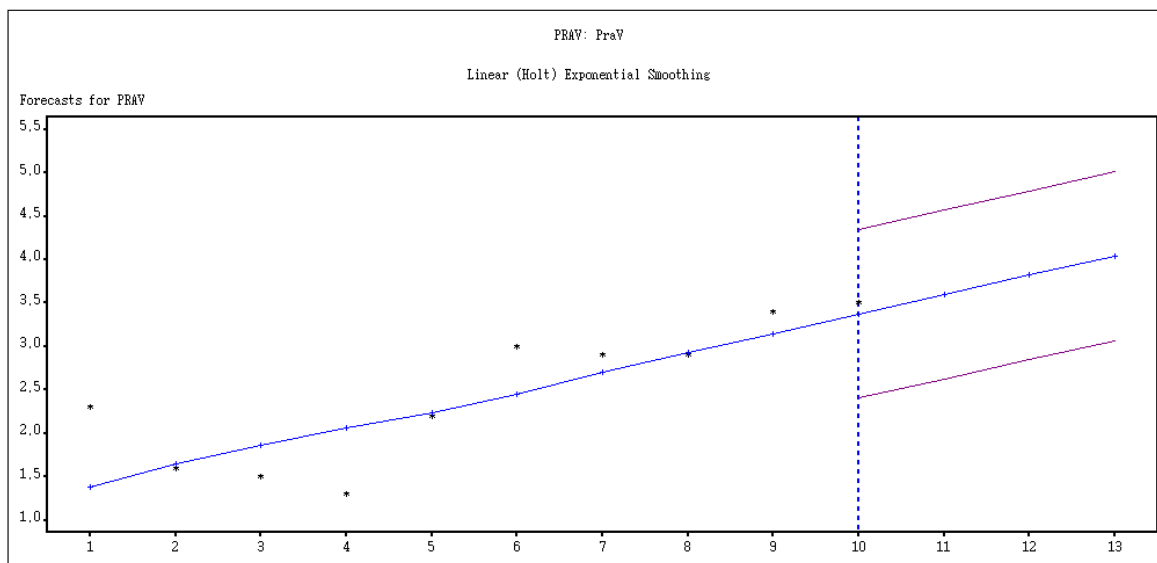
Pro výpočet prognózy, pro sledované období v okrese Praha-východ, byl programem SAS vyhodnocen jako nejvhodnější Holtův model dvojitého exponenciálního vyrovnávání (Linear Holt Exponential Smoothing), který je zobrazen v grafu č. 12.

Model zobrazuje rostoucí předpověď podílu nezaměstnaných osob pro okres Praha-východ, v uvedených letech, na rok 2015 (3,60 %), v roce 2016 (3,82 %) a dále v roce 2017 (4,03 %), což je celkově nejnižší předpokládaný podíl nezaměstnaných osob ze všech okresů Středočeského kraje.

Střední absolutní procentuální chyba aplikovaného modelu dosahuje hodnoty 16.40 %, což znamená, že se jedná o nekvalitní předpověď, mohou se tedy skutečné hodnoty vyvíjet jiným směrem, než jsou prognózované.

V grafu č. 12 je též zobrazen již výše zmíněný konfidenční pás, jako u předchozích grafů č. Graf 8, Graf 10, který udává 95 % intervalové předpovědi pro toto prognózované období 2015 až 2017.

Graf 12 Adaptivní model s prognózou – okres Praha-východ

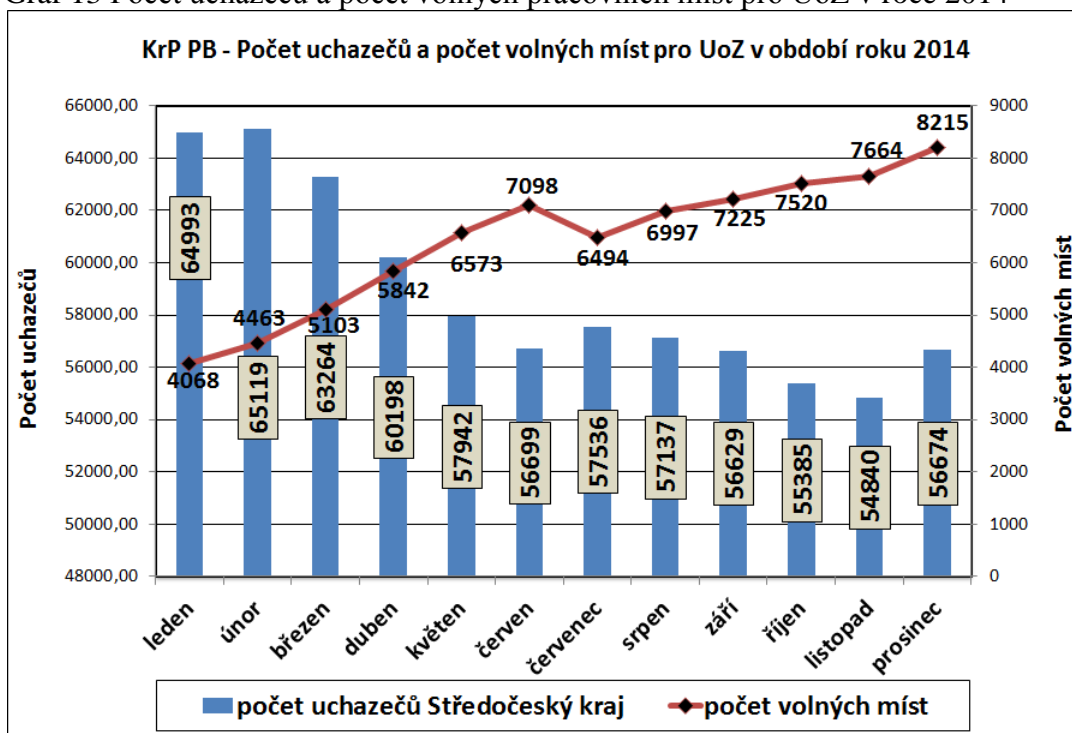
Zdroj: systém SAS

4.3 Struktura volných pracovních míst ve Středočeském kraji

Kromě detailní analýzy ukazatele podílu nezaměstnaných osob, jsou v diplomové práci v odstavci 4.3. analyzovány údaje dalších ukazatelů nezaměstnanosti.

Úřady práce ve Středočeském kraji, ke konci roku 2014, nabízely celkem 8 215 volných pracovních míst, což je od minulého roku navýšení o 4 175 míst. Nejméně volných pracovních míst bylo ve Středočeském kraji nabízeno v lednu 2014, a to pouhých 4 068 míst. Naopak v prosinci tohoto roku se počet navýšil až na 8 215 volných pracovních míst, to je oproti lednu 2014 rozdíl 4 175 volných pracovních míst. Přesný vývoj volných pracovních míst a počtu uchazečů je zobrazen v následujícím grafu č. 13.

Graf 13 Počet uchazečů a počet volných pracovních míst pro UoZ v roce 2014

Zdroj: Zpráva o situaci na krajském trhu práce, o realizaci APZ v roce 2014

Tabulka 9 Počet hlášených VMP podle požadavků na vzdělání

Vzdělání	31.12.2013			31.12.2014		
	uchazeči	volná místa	uchaz./ 1 místo	uchazeči	volná místa	uchaz./ 1 místo
bez vzdělání	99	9	11	112	493	0,2
neúplné zákl. vzdělání	183	0	0	222	22	10,1
základní vzdělání	16 248	1 375	11,8	14 731	3 268	4,5
nižší střední vzdělání	79	53	1,5	32	180	0,2
nižší střední odborné vzdělání	683	23	29,7	1 256	57	22
střední odborné vzdělání s výučním listem	24 584	1 438	17,1	21 445	2 667	8
střední nebo střední odborné bez mat. i výučního listu	348	28	12,4	443	29	15,3
ÚSV	1 436	141	10,2	1 698	146	11,6
ÚSO s vyučením i maturitou	1 926	214	9	2 517	257	9,8
ÚSO s maturitou (bez vyučení)	11 860	540	22	10 030	682	14,7
vyšší odborné vzdělání	583	19	30,7	586	67	8,7
bakalářské vzdělání	780	12	65	826	38	21,7
vysokoškolské vzdělání	2 760	184	15	2 680	299	9
doktorské vzdělání	112	4	28	96	10	9,6
Celkem	61 681	4 040	15,3	56 674	8 215	6,9

Zdroj: portal.mpsv.cz

Jak uvádí tabulka č. 9, největší skupinu uchazečů o zaměstnání tvoří, ve Středočeském kraji k 31.12.2014, osoby se středním vzděláním s výučním listem, a to 21 445 uchazečů, což je téměř 38 % z celkových uchazečů ve Středočeském kraji. Další početnou skupinou jsou uchazeči se základním vzděláním, která je tvořena 14 731 uchazeči, tj. 26 % z celkových uchazečů ve Středočeském kraji. Následuje skupina uchazečů se vzděláním úplné střední odborné vzdělání s maturitou, a to 10 030 uchazečů, tj. 18 % z celkových uchazečů.

Nejvyšší pokles uchazečů o zaměstnání byl zaznamenán v kategorii uchazečů se středním odborným vzděláním s výučním listem, jejich počet se snížil o 6 139 uchazečů o zaměstnání.

Pro kategorii uchazečů se základním vzděláním bylo evidováno nejvíce volných pracovních míst. Došlo k navýšení oproti roku 2013 o 1 893 volných pracovních míst.

Druhou kategorií, pro kterou byl evidován významný počet volných pracovních míst je kategorie uchazečů se středním odborným vzděláním s výučním listem. Naopak nejméně volných pracovních míst bylo evidováno v kategorii uchazečů s doktorským vzděláním. V této kategorii došlo k navýšení volných pracovních míst o 6 míst.

Volná pracovní místa se dále rozdělují podle klasifikace jednotlivých profesí zaměstnání (KZAM). Všechny kategorie volných pracovních míst, uvedené v tabulce č. Tabulka 10, zaznamenaly od 31.12.2013 do 31.12.2014 navýšení. Nejvíce byla navýšena kategorie Obsluha strojů a zařízení, kde se počty volných pracovních míst navýšily až o 214 procentních bodů. Dále byla navýšena tř. 9 KZAM – Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci o 167,9 procentního bodu. Třetí nejpočetnější třída byla, v uvedeném období, třída 6 KZAM - Kvalifikovaní dělníci v zemědělství, lesnictví a v příbuzných oborech. Zde bylo zaznamenáno navýšení o 157,1 procentního bodu.

V roce 2014, jako již v dřívějších letech, nebylo snadné pro úřady práce obsazovat některá volná pracovní místa, jelikož struktura nabízených volných pracovních míst se liší od struktury uchazečů o zaměstnání a jejich profesního zaměření. Volná místa pro nekvalifikované pracovníky ve stavebnictví, zemědělství a lesnictví jsou obtížněji obsazovaná tuzemskými občany, proto jsou na tyto pracovní pozice zařazováni i cizinci z Evropské unie. Jedná se především o občany Slovenské, Polské, Bulharské a Rumunské republiky.

Tabulka 10 Počet volných pracovních míst podle klasifikace zaměstnání

KZAM	Profese podle KZAM	31.12.2013	31.12.2014	Nárůst / úbytek v %
1	Zákonodárci, vedoucí a řídicí pracovníci	58	77	+ 32,8
2	Vědečtí a odborní duševní pracovníci	374	544	+ 45,5
3	Techničtí, zdravotničtí, pedagogičtí pracovníci a pracovníci v příbuzných oborech	589	839	+ 42,4
4	Nižší administrativní pracovníci (úředníci)	174	320	+ 83,9
5	Provozní pracovníci ve službách a obchodě	758	1 172	+ 54,6
6	Kvalifikovaní dělníci v zemědělství, lesnictví a v příbuzných oborech	14	36	+ 157,1
7	Řemeslníci a kvalifikovaní výrobci, zpracovatelé, opraváři	725	1 413	+ 94,9
8	Obsluha strojů a zařízení	536	1 684	+ 214,2
9	Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	795	2 130	+ 168
0	Příslušníci armády	0	0	0
Celkový počet volných míst		4 040	8 215	+ 103,3

Zdroj: Zpráva o situaci na krajském trhu práce

4.3.1 Volná pracovní místa pro absolventy a osob se zdravotním postižením (OZP)

V tabulce č. 11 jsou porovnány počty celkových volných pracovních míst pro uchazeče o zaměstnání s počty volných pracovních míst pro absolventy a mladistvé a dále pro osoby zdravotně postižené, od roku 2005 do roku 2014.

Tabulka 11 Vývoj počtu volných pracovních míst pro absolventy a OZP

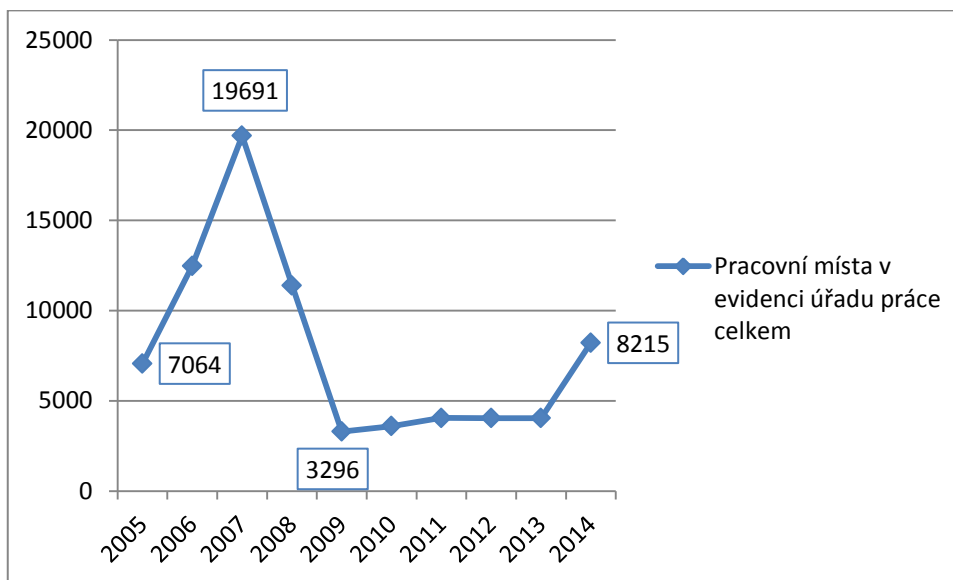
Rok	Pracovní místa v evidenci úřadu práce celkem	Z toho VM pro absolventy a mladistvé	Z toho VM pro osoby se zdravotním postižením
2005	7 064	1 766	341
2006	12 478	3 332	803
2007	19 691	6 190	1 072
2008	11 399	2 692	945
2009	3 296	610	344
2010	3 599	956	213
2011	4 054	645	240
2012	4 044	459	195
2013	4 040	1 256	452
2014	8 215	2 699	503

Zdroj: www.czso.cz

Nejvíce volných pracovních míst bylo ve všech třech zmiňovaných kategoriích zaznamenáno v roce 2007, kdy bylo celkových volných pracovních míst 19 691, míst pro absolventy a mladistvé 6 191 a pro zdravotně postižené dokonce počet míst překročil 1 tisíc.

Naopak nejnižší počet celkových volných pracovních míst byl zaznamenán v roce 2009, jak je zobrazeno v grafu č. 14, kdy se v České republice objevovaly následky celosvětové ekonomické krize, která nastala v roce 2008. Celkově bylo nabízeno v roce 2009 pouze 3 296 volných pracovních míst.

Graf 14 Vývoj celkových volných pracovních míst

Zdroj: www.czso.cz

V grafu č. 15 jsou zobrazeny počty volných pracovních míst pro absolventy a mladistvé. Nejméně volných pracovních míst pro absolventy a mladistvé bylo nabízeno v roce 2012, a to 459 volných pracovních míst. V tomto roce byl zaznamenán i nejnižší počet volných pracovních míst pro osoby se zdravotním postižením.

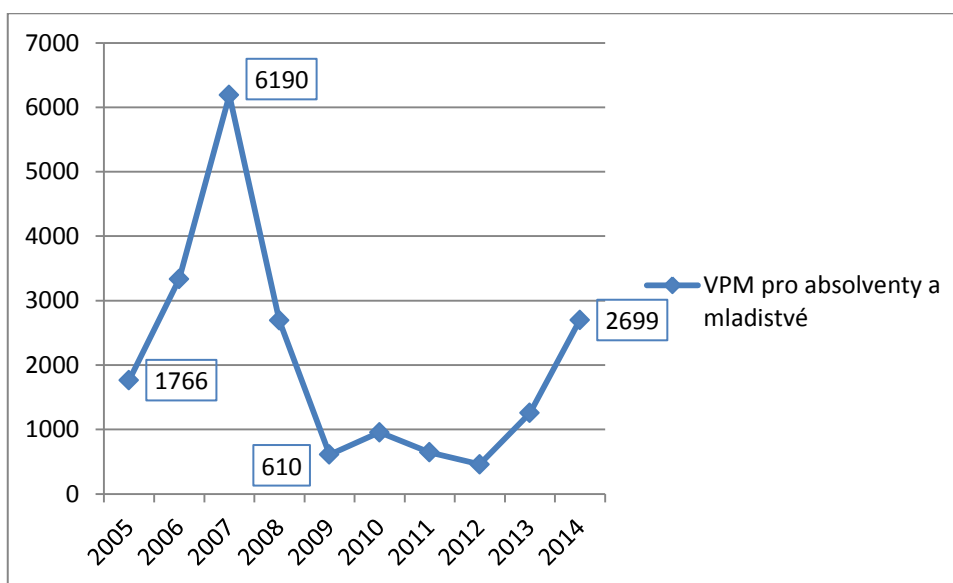
Počet volných pracovních míst pro osoby se zdravotním postižením se v meziročním srovnání v letech 2013 a 2014 navýšil o 51 volných pracovních míst, což je zvýšení o 11,3 procentního bodu. Volná pracovní místa pro absolventy a mladistvé byla od roku 2013 také navýšena o 1 443 volných pracovních míst, tj. 114,9 procentního bodu.

Absolventi a mladiství a také osoby se zdravotním postižením patří do tzv. rizikové skupiny uchazečů, kteří se obtížněji uplatňují na trhu práce. Absolventům chybí po dokončení studia pracovní zkušenosti a návyky, které by mohly uplatnit při získání pracovního místa. Většina zaměstnavatelů požaduje po uchazečích na svá volná pracovní místa praxi. Pro absolventy a mladistvé je tedy velmi těžké po studiu najít zaměstnání. Naopak někteří zaměstnavatelé se přímo na zaměstnávání absolventů zaměřují. Výhodou, proč zaměstnat absolventa může být to, že si absolventi nenárokují vysoké mzdy. Dále mohou do firmy přinést nové originální nápady navazující na právě nabyté teoretické

znalosti. Zaměstnavatelé také spolupracují s vzdělávacími institucemi a vyhledávají vhodné zaměstnance již při průběhu studia. Nebo vytváření pro absolventy specializované kariérní programy, které absolventům doplní potřebné znalosti a takzvaně si absolventa firma vychová podle svých představ.

Osoby se zdravotním postižením mají v zaměstnání specifické potřeby, kterým zaměstnavatelé nejsou většinou schopni vyhovět. Pro tyto osoby je vhodné zaměstnání bez fyzické zátěže. Často jsou zaměstnáváni neziskovými organizacemi, církvemi nebo charitami. V některých případech je pro zaměstnavatele vhodné zaměstnávat tyto osoby, jelikož jsou jim poskytovány určité dotace či daňové úlevy.

Graf 15 Volná pracovní místa pro absolventy a mladistvé

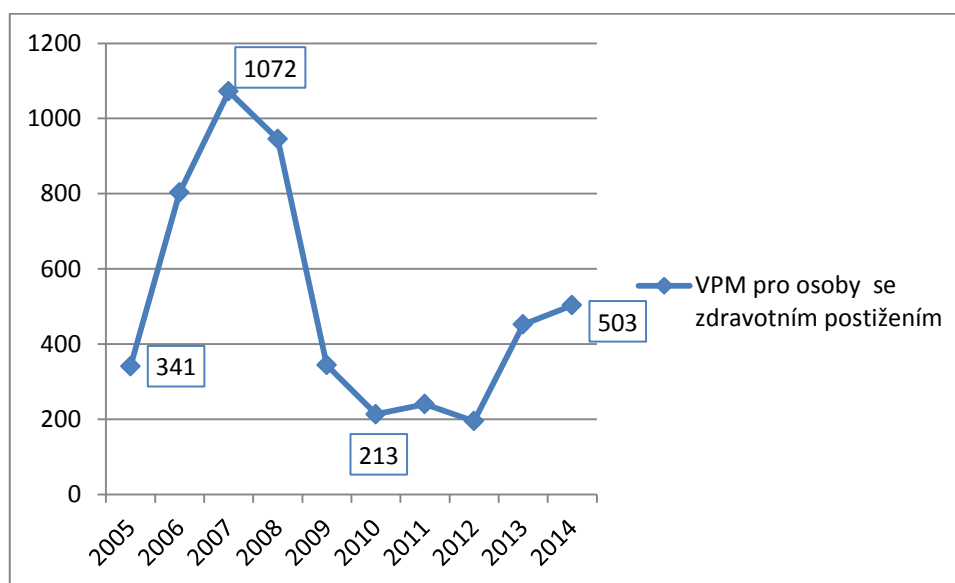
Zdroj: www.czso.cz

Vývoj volných pracovních míst pro absolventy kopíruje vývojovou tendenci celkových pracovních míst evidovaných na úřadu práce. Nejvyšší počet volných pracovních míst jak u kategorie celkových volných pracovních míst, tak u kategorie volných pracovních míst pro absolventy a mladistvé, byl zaznamenán v roce 2007. Jednalo se o 6 190 VPM pro absolventy a mladistvé. Naopak nejnižší počet celkových volných pracovních míst byl zaznamenán v roce 2013, a to 4 040 míst. VPM pro absolventy bylo nejméně v roce 2012, konkrétně 459 míst.

Od roku 2005 byla nabídka VPM pro absolventy a mladistvé vzrůstající, až do roku 2007, poté došlo do roku 2009 k prudkému propadu. Od roku 2009 do roku 2012 došlo ke kolísání a od roku 2012 byla zaznamenána vzrůstající tendence nabídky volných pracovních míst.

Nabídka volných pracovních míst pro osoby se zdravotním postižením, jak je uvedeno v grafu č.16, není nijak rozsáhlá oproti volným pracovním místům pro absolventy, jelikož osob se zdravotním postižením je v evidenci daleko méně než absolventů. V roce 2007 bylo nabízeno nejvíce volných pracovních míst pro OZP, celkem 1 072 VPM. Naopak v roce 2012 byla zaznamenána nejnižší nabídka volných pracovních míst pro OZP, celkově pouhých 195 míst.

Graf 16 Volná pracovní místa pro osoby se zdravotním postižením

Zdroj: www.czso.cz

Vývoj nabídky byl od roku 2005 do roku 2007 prudce rostoucí, dále pak do roku 2009 prudce klesající. Od roku 2010 dosahuje nabídka volných pracovních míst pro osoby se zdravotním postižením vzrůstající tendence.

4.4 Vývoj zaměstnanosti ve Středočeském kraji

V porovnání s ostatními kraji se řadí Středočeský kraj ke krajům s nejnižším podílem nezaměstnaných osob. Počet uchazečů, kteří byli evidováni na úřadech práce Středočeského kraje, se snížil od 31.12.2013 do 31.12.2014 o 8,1 procentního bodu. K 31.12.2014 bylo tak celkem evidováno 56 674 uchazečů o zaměstnání.

Tabulka 12 Vývoj nezaměstnanosti

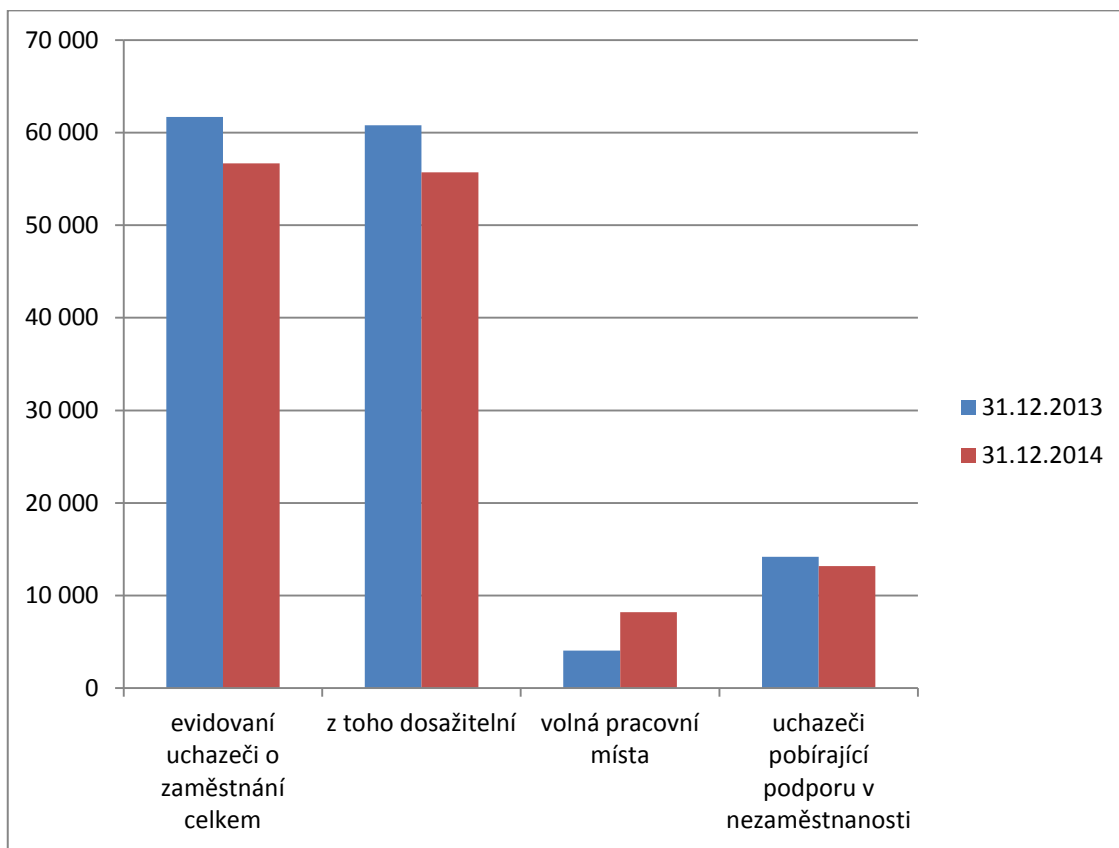
	Stav k	
	31.12.2013	31.12.2014
evidovaní uchazeči o zaměstnání celkem	61 681	56 674
z toho dosažitelní	60 772	55 691
volná pracovní místa	4 040	8 215
uchazeči připadající na 1 VPM	15,3	6,9
uchazeči pobírající podporu v nezaměstnanosti	14 174	13 181
podíl nezaměstnaných osob (v%)	6,9	6,4

Zdroj: měsíční statistiky krajského úřadu práce

V roce 2014 došlo k navýšení volných pracovních míst z původních 4 040 k 31.12.2013 na 8 215 k 31.12.2014, tj. o 4 175 míst více. Z toho vyplývá, že došlo ke snížení počtu uchazečů připadající na jedno volné pracovní místo. Ve sledovaném období došlo ke snížení o 8,4 uchazečů na 6,9 uchazečů. Snížil se i počet uchazečů, kteří pobírají hmotné zabezpečení (podporu v nezaměstnanosti) o 993 osob na 13 181 osob. Tyto osoby tvořily 23,3 % z celkového počtu neumístěných uchazečů o zaměstnání. Celkový podíl nezaměstnaných osob se snížil o 0,5 procentního bodu na 6,4 %. Tyto skutečnosti jsou zobrazeny v grafu č. 17.

Vývoj nezaměstnanosti ve Středočeském kraji kopíruje vývoj nezaměstnanosti v celé České republice. V průběhu roku 2014 je možné pokládat situaci na trhu práce ve všech okresech Středočeského kraje za stabilizovanou.

Graf 17 Vývoj nezaměstnanosti ve Středočeském kraji v letech 2013 a 2014

Zdroj: měsíční statistiky krajského úřadu práce

Následující tabulka č. 13 porovnává počty uchazečů nově evidovaných, vyřazených počty umístěných z vyřazených v roce 2013 a 2014. Počet nově zaevidovaných uchazečů o zaměstnání v roce 2014 se navýšil o 5 958 osob na celkových 71 955 uchazečů, tj. 9 procentních bodů. Další nárůst zaznamenala i kategorie vyřazených. Zde ukončilo evidenci celkem 76 962 uchazečů, to je oproti roku 2013 navýšení o 18 195 osob, tj. 30 procentních bodů. Celkem 51 847 uchazečů bylo umístěno úřady práce Středočeského kraje, včetně aktivní politiky zaměstnanosti, to je oproti roku 2013 nárůst o 21 067 osob.

Tabulka 13 Vývoj počtu uchazečů o zaměstnání

	Nově evidovaní	Vyřazení	Z vyřazených umístění
za rok 2013	65 997	58 767	30 780
za rok 2014	71 955	76 962	51 847

Zdroj: Zpráva o situaci na krajském trhu práce

4.4.1 Vzdělanostní struktura uchazečů o zaměstnání

Podrobnější údaje o vzdělanostní struktuře uchazečů o zaměstnání v letech 2013 až 2014 jsou uvedeny v tabulce č. 14.

V roce 2014 nejvíce převažuje uchazečů se středním odborným vzděláním s výučním listem, a to v celkovém počtu 21 445 uchazečů. Tato kategorie tvoří téměř 38 % všech uchazečů o zaměstnání ve Středočeském kraji. Další nejpočetnější skupinou v pořadí je skupina uchazečů se základním vzděláním. Tu tvoří 14 731 uchazečů, což je 26 % z celkových uchazečů o zaměstnání. Třetí v pořadí s počtem 10 300, je skupina uchazečů o zaměstnání se vzděláním úplné střední odborné s maturitou. Jedná se o podíl z celkových uchazečů o zaměstnání 18 %.

V porovnání s rokem 2013 se v roce 2014 nejvíce snížila kategorie uchazečů se středním odborným vzděláním s výučním listem, kde se počet snížil o 3 139 uchazečů. Další snížení bylo zaznamenáno v uvedeném období u kategorie uchazečů se základním vzděláním. Zde se počet uchazečů snížil o 1 517 uchazečů o zaměstnání.

Tabulka 14 Vzdělanostní struktura uchazečů o zaměstnání

	Stav k 31.12.2013		Stav k 31.12.2014	
	absolutně	v %	absolutně	v %
bez vzdělání a neúplné základní	282	0,46	334	0,59
základní vzdělání	16 248	26,3	14 731	25,99
nižší střední vzdělání	79	0,13	32	0,06
nižší střední odborné	683	1,11	1 256	2,22
střední odborné s výuč. listem	24 584	39,9	21 445	37,84
Stř. nebo stř. odb. bez mat. i výuč. listu	348	0,56	443	0,78
ÚSV	1 436	2,33	1 698	3
ÚSO s vyučením i maturitou	1 926	3,12	2 517	4,44
ÚSO s maturitou (bez vyučení)	11 860	19,2	10 030	17,7
vyšší odborné vzdělání	583	0,95	586	1,03
Bakalářské vzdělání	780	1,26	826	1,46
vysokoškolské	2 760	4,47	2 680	4,73
doktorské	112	0,18	96	0,17
Celkem	61 681		56 674	

Zdroj: Zpráva o situaci na krajském trhu práce

4.4.2 Věková struktura uchazečů o zaměstnání

Struktura uchazečů o zaměstnání podle věku je uvedena v tabulce č. 15. Ve sledovaném období došlo ve všech věkových skupinách mimo skupiny nad 60 let k poklesu počtu evidovaných uchazečů. Celkově se počet uchazečů snížil o 5 007 uchazečů. Nejvíce bylo evidováno uchazečů o zaměstnání ve věkovém rozmezí 35 – 39 let. K 31.12.2014 bylo těchto uchazečů 7 689, což je o 467 uchazečů méně než v roce 2013.

Ve skupině s věkovým rozmezím 20 až 24 let je patrný nejvyšší pokles uchazečů o zaměstnání. Poklesl i počet uchazečů ve skupině do 19 let. Tato skutečnost je jistě způsobena aktivní politikou zaměstnanosti, která podporuje vznik nových pracovních míst určené pro absolventy. Úřady práce vytvářejí projekty, které dotují tato pracovní místa z evropských fondů. Snížení počtu těchto uchazečů může být také zapříčiněno nástupem absolventů na další studia.

V kategorii nad 60 let došlo ke zvýšení o 396 uchazečů o zaměstnání. Je to tím, že s přibývajícím věkem je obtížnější uplatnit se na trhu práce. V posledních letech se také posouvá hranice odchodu do starobního důchodu směrem vzhůru, proto lze do budoucna

očekávat další navyšování počtu uchazečů v této kategorii, jelikož o tyto uchazeče nemají zaměstnanci velký zájem, z důvodu horšího zdravotního stavu, snížení výkonnosti a absence flexibility. Naopak tito zaměstnanci mají většinou dlouholetou praxi a významné pracovní zkušenosti, proto by bylo výhodné je zaměstnávat.

Tabulka 15 Věková struktura uchazečů o zaměstnání

Věk	Stav k 31.12.2013		Stav k 31.12.2014	
	absolutně	v %	absolutně	v %
do 19 let	2 434	3,9	1 882	3,3
20-24 let	8 097	13,1	6 573	11,6
25-29 let	6 604	10,7	5 791	10,2
30-34 let	6 896	11,2	5 989	10,6
35-39 let	8 156	13,2	7 689	13,6
40-44 let	6 677	10,8	6 520	11,5
45-49 let	6 066	9,8	5 659	10,0
50-54 let	6 229	10,1	6 029	10,6
55-59 let	7 973	12,9	7 597	13,4
nad 60 let	2 549	4,1	2 945	5,2
celkem	61 681		56 674	

Zdroj: Zpráva o situaci na krajském trhu práce

4.4.3 Vývoj délky evidence uchazečů o zaměstnání

Délka evidence se počítá od zaevidování se na úřadu práce po skončení pracovního poměru, ukončení rodičovského příspěvku, ukončení péče o osobu blízkou, ukončení studia, aj. do umístění uchazeče nebo ukončením na vlastní žádost, aj. Tabulka č. 16 uvádí počty uchazečů podle délky evidence.

Nejvyšší počet uchazečů je evidovaných na úřadech práce ve Středočeském kraji v délce do 3 měsíců. Jedná se o nejkratší přechodné období, než si uchazeč najde vhodné zaměstnání. Nejméně uchazečů o zaměstnání je evidovaných v délce 9 – 12 měsíců. K 31.12.2014 bylo těchto uchazečů 4 158.

Tabulka 16 Délka evidence uchazečů o zaměstnání

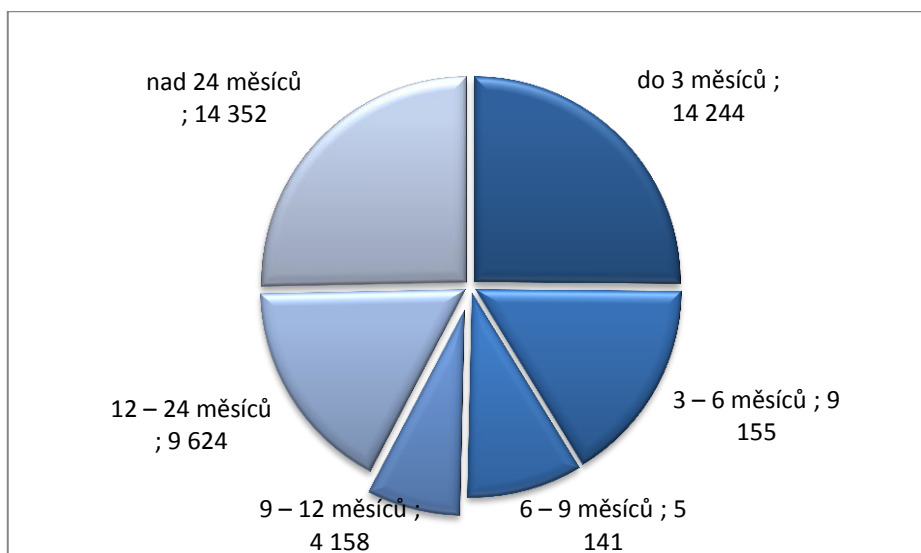
Délka evidence	31.12.2013		31.12.2014	
	absolutně	v %	absolutně	v %
do 3 měsíců	15 556	25,22	14 244	25,13
3 – 6 měsíců	11 173	18,11	9 155	16,15
6 – 9 měsíců	6 098	9,89	5 141	9,07
9 – 12 měsíců	5 678	9,21	4 158	7,34
12 – 24 měsíců	10 763	17,45	9 624	16,98
nad 24 měsíců	12 413	20,12	14 352	25,32
Celkem	61 681		56 674	

Zdroj: Zpráva o situaci na krajském trhu práce

Úřady práce se zaměřují zejména na tzv. rizikové kategorie uchazečů evidovaných déle než 12 a 24 měsíců. Uchazečů s délkou evidence nad 24 měsíců bylo evidováno 14 352 na konci roku 2014. Což je o 1 939 uchazečů více než na konci roku 2013. To znamená, že přibývá uchazečů s dlouhodobou evidencí. Pozitivní změna byla zaznamenána ve skupině 12 – 24, kde se jednalo meziročně o pokles z 10 763 na 9 624 uchazečů, což je o 1 139 uchazečů méně. Tyto dvě skupiny uchazečů znázorňují 42,3 % všech uchazečů o zaměstnání.

Z grafu č.18 je patrné, že skupiny uchazečů s evidencí do 3 měsíců a s evidencí nad 24 měsíců zaujímají dohromady 50,45 procentních bodů. Součet těchto skupin tak zaujímá většinu uchazečů o zaměstnání.

Graf 18 Délka evidence uchazečů o zaměstnání v roce 2014

Zdroj: data z předchozí tabulky, vlastní zpracování

4.4.4 Průměrná délka evidence uchazečů o zaměstnání ve dnech

Následující tabulka č. 17 zobrazuje vývoj průměrné délky evidence uchazečů o zaměstnání.

Tabulka 17 Průměrná délka evidence uchazečů o zaměstnání

Průměrná délka evidence	Stav k 31.12.2013	Stav k 31.12.2014
evidovaných uchazečů	502	578
vyřazených uchazečů	282	273

Zdroj: Zpráva o situaci na krajském trhu práce

Ve sledovaném období od konce roku 2013 do konce roku 2014 došlo u skupiny evidovaných uchazečů ke zvýšení délky evidence o 76 dní na celkových 578 dní. Naopak ke snížení o 9 dní došlo ve skupině vyřazených uchazečů na celkových 273 dní.

4.4.5 Struktura uchazečů podle klasifikace zaměstnání (KZAM)

Jako již v minulých letech převažují v evidencích úřadů práce ve Středočeském kraji uchazeči ve skupině Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci, což je zaznamenáno v tabulce č. 18. Tato skupina zaujímala koncem roku 2014 téměř čtvrtinu celkových uchazečů o zaměstnání. Počet těchto uchazečů od konce roku 2013 do konce roku 2014 klesl o 841 uchazečů, na celkových 13 614 uchazečů o zaměstnání. Další nejpočetnější skupinou uchazečů byla ve sledovaném období skupina Provozní pracovníci ve službách a obchodě, která zahrnuje 12 097 uchazečů o zaměstnání. Třetí nejpočetnější skupinou v pořadí je skupina Nižší administrativní pracovníci, kterou tvoří 8 095 uchazečů o zaměstnání.

Tabulka 18 Struktura uchazečů podle klasifikace zaměstnání

KZAM	Stav k 31.12.2013		Stav k 31.12.2014	
	absolutně	v %	absolutně	v %
tř. 1 – Zákonodárci, vedoucí a řídicí pracovníci	604	0,98	731	1,29
tř. 2 – Vědečtí a odborní duševní pracovníci	2 652	4,30	2 595	4,58
tř. 3 – Techničtí, zdravotničtí, pedagogičtí pracovníci a pracovníci v příbuzných oborech	4 194	6,80	4 074	7,19
tř. 4 – Nižší administrativní pracovníci (úředníci)	8 569	13,89	8 095	14,28
tř. 5 – Provozní pracovníci ve službách a obchodě	13 539	21,95	12 097	21,34
tř. 6 – Kvalifikovaní dělníci v zemědělství, lesnictví a v příbuzných oborech	831	1,35	692	1,22
tř. 7 – Řemeslníci a kvalifikovaní výrobci, zpracovatelé, opraváři	8 377	13,58	7 331	12,94
tř. 8 – Obsluha strojů a zařízení	6 697	10,86	5 722	10,10
tř. 9 – Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	14 455	23,44	13 614	24,02
tř. 0 – Příslušníci armády	18	0,03	10	0,02
Nezadáno	1 745	2,83	1 713	3,02
Celkem	61 681		56 674	

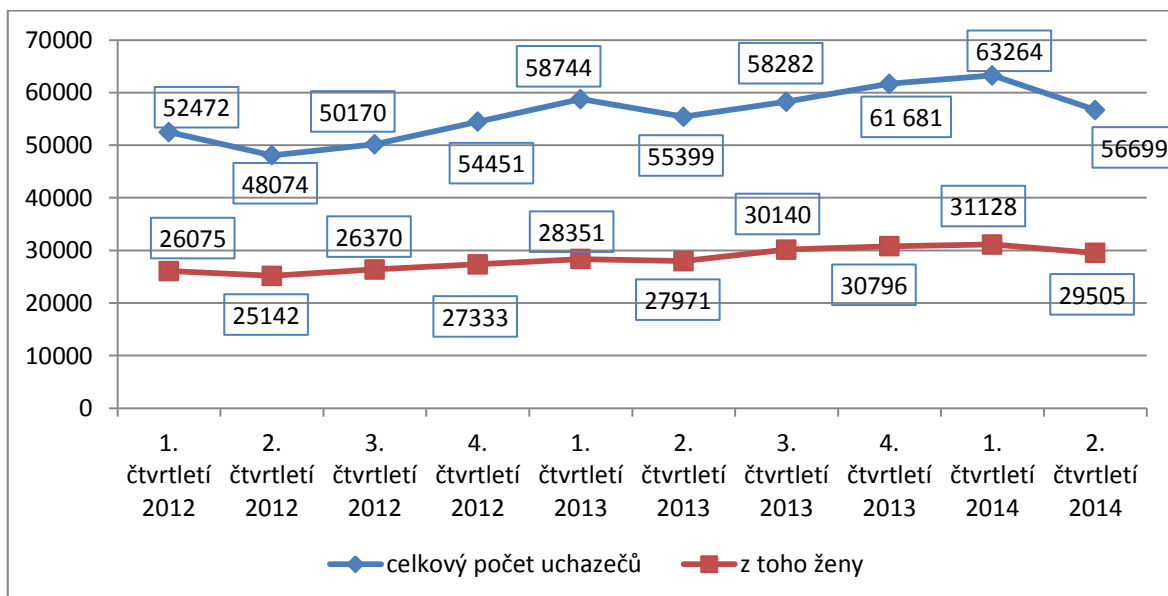
Zdroj: Zpráva o situaci na krajském trhu práce

4.4.6 Vývoj počtu uchazečů o zaměstnání (UoZ) ve Středočeském kraji

V grafu č. 19 je zobrazen vývoje počtu uchazečů o zaměstnání, kteří jsou registrovaní na úřadech práce v rámci Středočeského kraje. Jsou zde uvedena čtvrtletní data od 1. čtvrtletí roku 2012 do 2. čtvrtletí roku 2014. Počty uchazečů v uvedeném období se pohybují od nejnižšího počtu 48 074 uchazečů o zaměstnání v 2. čtvrtletí 2012 po nejvyšší 63 264 uchazečů o zaměstnání v 1. čtvrtletí 2014. Z grafu je patrné, že počty uchazečů mají rostoucí tendenci. V 2. čtvrtletí roku 2014 začaly počty uchazečů o zaměstnání klesat.

Úřady práce ve svých statistikách rozlišují počty celkových uchazečů a dále počty žen - uchazeček. Vývoj uchazečů žen i mužů je přibližně stejný. S vyšší nezaměstnaností se setkáváme u žen, jelikož právě na nich závisí výchova dětí, mateřská a rodičovská dovolená. Jsou proto znevýhodněné při hledání zaměstnání, protože je zaměstnavatelé nechtějí zaměstnávat z důvodu jejich péče o děti. Nemohou být vždy flexibilní a přizpůsobit se potřebám zaměstnavatele. Počítá se u nich s vyšší nepřítomností v zaměstnání z již uvedeného důvodu jejich péče o děti. Co se týče průměrné mzdy, pobírají ženy přibližně o patnáct procent nižší mzdu než muži. Muži se mohou po ukončení studia naplno věnovat budování kariérního růstu, což ženy z rodinných důvodů většinou nemohou.

Graf 19 Vývoj počtu UoZ ve Středočeském kraji

Zdroj: měsíční statistiky krajského úřadu práce

4.4.7 Vývoj počtu UoZ a uchazečů se zdravotním postižením

V následující tabulce č. 19 jsou uvedeny počty celkových uchazečů o zaměstnání a počty uchazečů se zdravotním postižením od 1. čtvrtletí 2012 do 2 čtvrtletí 2014. Tato skutečnost je dále graficky zobrazena v grafu č. 20.

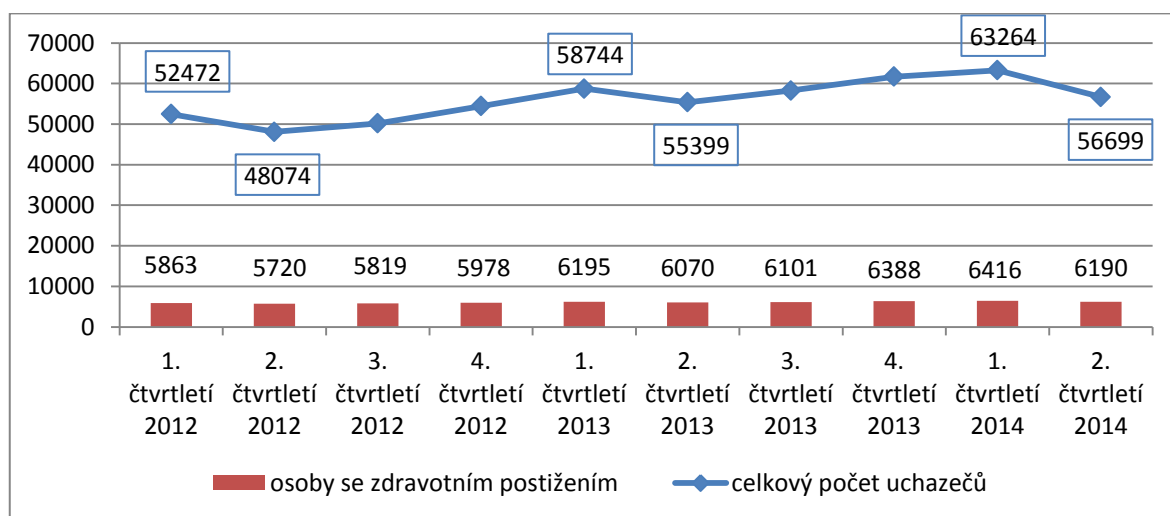
Vývoj osob se zdravotním postižením postupně rostoucí trend. Ve 2. čtvrtletí roku 2014 se počet uchazečů snížil o 6 564 uchazečů oproti 1. čtvrtletí roku 2014. Počet uchazečů se zdravotním postižením se v tomto období také snížil, a to o 226 uchazečů. Osoby se zdravotním postižením patří mezi rizikové skupiny uchazečů o zaměstnání. Pro jejich zdravotní komplikace, je pro ně velmi obtížné se uplatnit na trhu práce.

Tabulka 19 Vývoj počtu UoZ a osob se zdravotním postižením

Stav k	Celkový počet uchazečů	Z toho osob se zdravotním postižením
1. čtvrtletí 2012	52472	5863
2. čtvrtletí 2012	48074	5720
3. čtvrtletí 2012	50170	5819
4. čtvrtletí 2012	54451	5978
1. čtvrtletí 2013	58744	6195
2. čtvrtletí 2013	55399	6070
3. čtvrtletí 2013	58282	6101
4. čtvrtletí 2013	61 681	6388
1. čtvrtletí 2014	63264	6416
2. čtvrtletí 2014	56699	6190

Zdroj: měsíční statistiky krajského úřadu práce

Graf 20 Vývoj počtu uchazečů o zaměstnání a osob se zdravotním postižením

Zdroj: měsíční statistiky krajského úřadu práce

4.4.8 Vývoj počtu uchazečů o zaměstnání pobírajících podporu v nezaměstnanosti ve Středočeském kraji

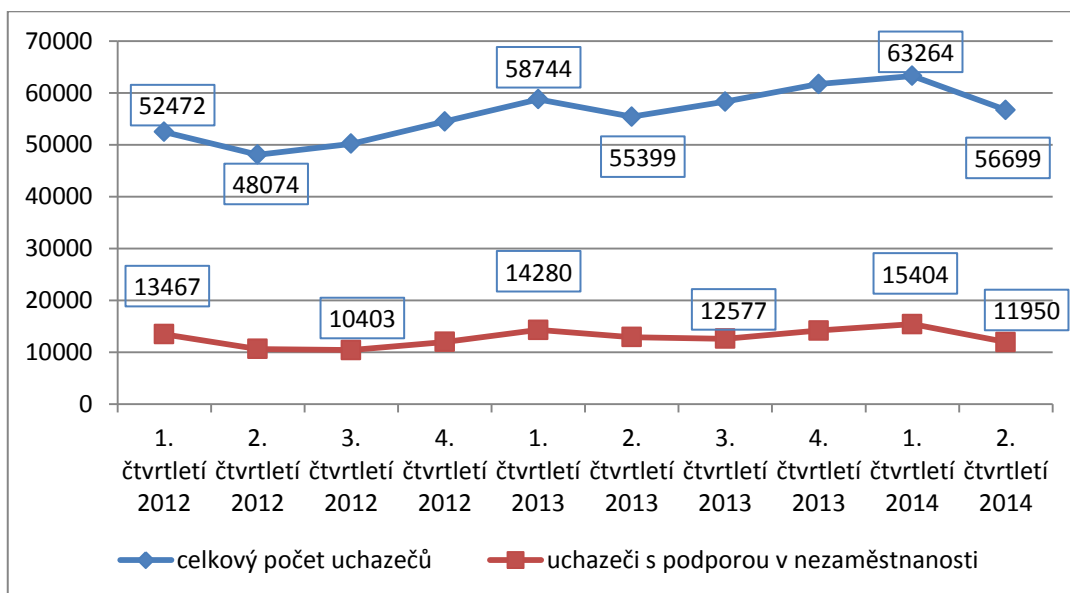
Nárok na podporu v nezaměstnanosti nemají všichni uchazeči o zaměstnání, jak již bylo zmíněno v teoretické části. Proto je vhodné graficky zobrazit, kolik uchazečů z celkového počtu uchazečů pobírají podporu v nezaměstnanosti.

Podpora v nezaměstnanosti se pobírá pouze po omezenou dobu. Tato doba se určuje podle věku uchazeče. Při pobírání podpory v nezaměstnanosti je možné pobírat další druhy sociálních dávek.

V následujícím grafu č. 21 jsou zobrazeny počty uchazečů o zaměstnání, kteří pobírají podporu v nezaměstnanosti od 1. čtvrtletí 2012, kde podporu v nezaměstnanosti pobíralo 13 467 uchazečů o zaměstnání, do 2. čtvrtletí 2014, kde podporu v nezaměstnanosti pobíralo 11 950 uchazečů, což je o 1 517 uchazečů méně. Při průměrné výši podpory v nezaměstnanosti ve sledovaném období 6 318, se jedná o úsporu 9,5 milionu korun.

V 3. čtvrtletí roku 2014 bylo uchazečů o zam. s podporou v nezaměstnanosti 10 403, což je nejméně ve sledovaném období. Naopak nejvíce uchazečů o zaměstnání s podporou bylo zaznamenáno v 1. čtvrtletí 2014, těchto uchazečů bylo 15 404.

Graf 21 Vývoj počtu uchazečů pobírajících podporu v nezaměstnanosti

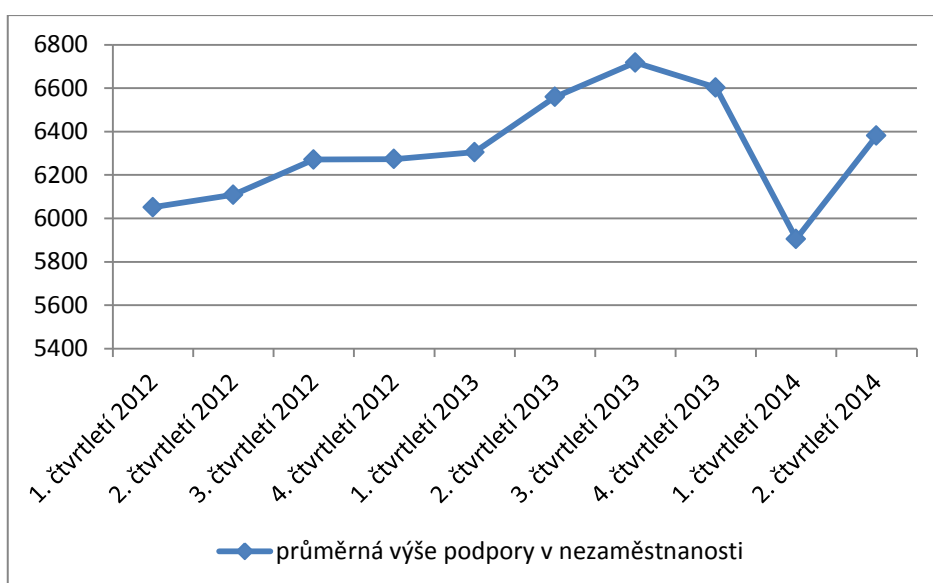

Zdroj: měsíční statistiky krajského úřadu práce

4.4.9 Vývoj průměrné výše podpory v nezaměstnanosti ve Středočeském kraji

Jak je uvedeno v grafu č. 22, průměrná výše podpory v nezaměstnanosti, v období od 1. čtvrtletí 2012 do 1. čtvrtletí 2013, postupně rostla. Od 1. čtvrtletí 2013 do 3. čtvrtletí 2013 došlo k prudkému růstu průměrné výše podpory v nezaměstnanosti a bylo tak dosaženo lokálního maxima. Následně došlo k významnému poklesu v období do 1. čtvrtletí 2014, kde bylo dosaženo lokálního minima. V závěru sledovaného období, je možné pozorovat významný nárůst průměrné výše podpory do 2. čtvrtletí 2014.

Graf 22 Vývoj průměrné výše podpory v nezaměstnanosti

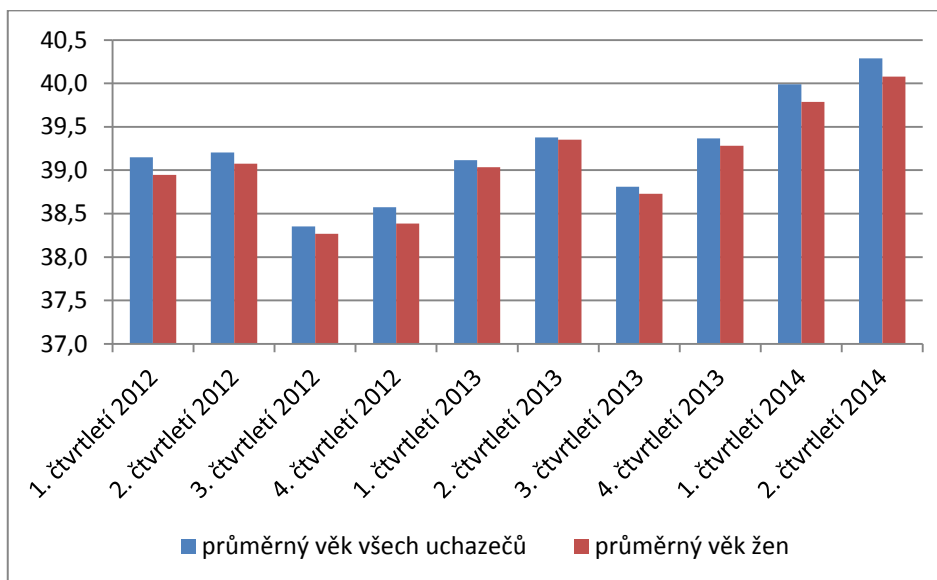

Zdroj: měsíční statistiky krajského úřadu práce

4.4.10 Věková struktura uchazečů o zaměstnání ve Středočeském kraji

Vývoj věkové struktury uchazečů o zaměstnání je uveden v grafu č. 23. Zde je možné si všimnout, že věková struktura všech uchazečů a žen, vedených v evidenci uchazečů, dosahuje poměrně shodného vývojového trendu. Věk uchazečů, ve sledovaném období, postupně roste. Lokálního maxima dosáhl na závěr sledovaného období, a to v 2. čtvrtletí 2014. Naopak lokálního minima bylo dosaženo v 3. čtvrtletí 2012

Graf 23 Věková struktura uchazečů o zaměstnání

Zdroj: měsíční statistiky krajského úřadu práce

4.5 Zaměstnavatelé ve Středočeském kraji

Ve Středočeském kraji je míra podnikatelské aktivity poměrně vysoká a drží se nad průměrem v rámci České republiky. Nejvíce zaměstnavatelů je v okresech Praha-západ, Praha-východ a Kladno. Naopak nejméně zaměstnavatelů je v okrese Rakovník, Kutná Hora a Beroun.

Tabulka 20 Vývoj počtu zaměstnavatelů

	Stav k	
	30.9.2013	30.9.2014
Zaměstnavatelé se stavem nad 25 zaměstnanců	2 356	2 353
Zaměstnavatelé v drobném a středním podnikání (se stavem do 25 zaměstnanců)	27 807	27 309
Celkový počet zaměstnavatelů s alespoň jedním zaměstnancem	30 163	29 662
Celkový počet subjektů zapsaných v Rejstříku ekonomických subjektů	313 497	318 906

Zdroj: czso.cz

Celkový počet subjektů zapsaných v Rejstříku ekonomický subjektů se v roce 2014 zvýšil oproti roku 2013 o 5 409 subjektů. U ostatních kategorií jako jsou: zaměstnavatelé se stavem nad 25 zaměstnanců, zaměstnavatelé v drobném a středním podnikání, zaměstnavatelé s alespoň jedním zaměstnancem, došlo od 30.9.2013 do 30.9.2014 ke snížení počtu zaměstnavatelů, celkově o 1 002 zaměstnavatele.

4.6 Charakteristika problémových skupin ve Středočeském kraji

Mezi tzv. rizikové skupiny osob patří absolventi škol, osoby se zdravotním postižením a osoby, které jsou obtížně umístitelní na trhu práce.

4.6.1 Absolventi škol a mladiství

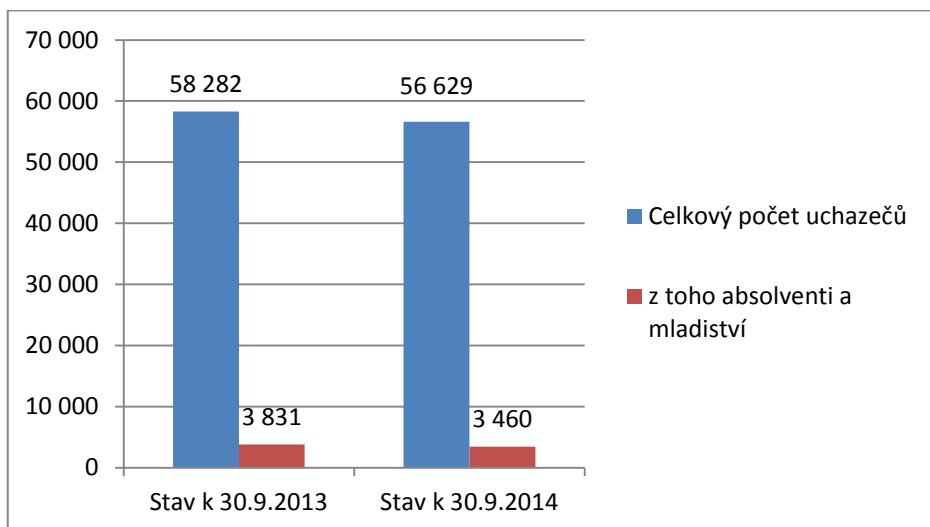
Pro absolventy škol a mladistvé je velmi obtížný přechod ze vzdělávacího systému do praxe. Někteří absolventi škol nastoupí hned po ukončení studia do zaměstnání. Ti, kteří vhodné zaměstnání nenaleznou, se evidují na úřadech práce jako uchazeči o zaměstnání. Počty těchto uchazečů jsou uvedeny v tabulce č. 21.

Tabulka 21 Podíl absolventů a mladistvých

Uchazeči o zaměstnání	Stav k 30.9.2013	Stav k 30.9.2014
Celkový počet uchazečů	58 282	56 629
z toho absolventi a mladiství	3 831	3 460
Podíl absolventů a mladistvých v %	6,6	6,1

Zdroj: Zpráva o situaci na krajském trhu práce

Graf 24 Podíl absolventů a mladistvých

Zdroj: Zpráva o situaci na krajském trhu práce

Pro absolventy škol a mladistvé je velmi obtížný přechod ze vzdělávacího systému do praxe. Někteří absolventi škol nastoupí hned po ukončení studia do zaměstnání. Ti, kteří vhodné zaměstnání nenaleznou, se evidují na úřadech práce jako uchazeči o zaměstnání.

K 30.9.2014 se zaevidovalo o 371 absolventů a mladistvých méně než ve stejném období roku 2013. Celkem se tak k 30.9.2014 zaevidovalo 3 460 absolventů všech typů škol a mladistvých, tyto počty uvádí tabulky č. 22 a 23. Kulminace počtů absolventů škol v evidenci úřadů práce přichází vždy na rozhraní 3. a 4. čtvrtletí v roce (září a říjen). Tento jev bylo možné pozorovat i během roku 2013 i 2014. V září 2014 se zaevidovalo 3 460 absolventů a v říjnu to bylo o 148 absolventů a mladistvých méně než v září. Někteří absolventi se evidují na úřadech práce i během roku, pro neúspěšné studium na vysoké škole.

Nejvyšší počet zaevidovaných absolventů ale v roce 2014 nepřípadal právě na měsíce září a říjen. Jelikož byl v lednu 2014 zaznamenán nepříznivý vývoj nezaměstnanosti a vznikla tzv. rekordní nezaměstnanost v celé České republice, byl v lednu 2014 zaznamenán nejvyšší počet evidovaných absolventů v roce. Konkrétně se jednalo o 3 639 evidovaných absolventů škol a mladistvých.

Při umisťování absolventů je největším problémem nedostatek praxe, nízká zodpovědnost, nepříliš pozitivní přístup k práci, zkrácené představy o mzdách a na druhé straně stojí velmi nízká nabídka volných pracovních míst, která jsou vhodná pro tuto kategorii

uchazečů o zaměstnání. Často se stává, že mladí lidé studují obory, u kterých je poptávka na trhu práce již uspokojena. Reakce školství na potřeby trhu práce je ovšem zpožděná.

Tabulka 22 Vývoj počtu evidovaných absolventů škol a mladistvých v roce 2013

Rok	2013					
	1.	2.	3.	4.	5.	6.
Celkem evidováno	3 330	3 263	3 207	3 079	2 898	2 449
Podíl v%	5,7	5,5	5,5	5,4	5,2	4,4
Měsíc	7.	8.	9.	10.	11.	12.
Celkem evidováno	2 645	2 823	3 831	3 984	3 779	3 742
Podíl v%	4,6	4,9	6,6	6,8	6,4	6,1

Zdroj: Zpráva o situaci na krajském trhu práce

Tabulka 23 Vývoj počtu evidovaných absolventů škol a mladistvých v roce 2014

Rok	2014					
	1.	2.	3.	4.	5.	6.
Celkem evidováno	3 639	3 540	3 050	2 838	2 546	2 278
Podíl v%	5,6	5,4	4,8	4,7	4,4	4
Měsíc	7.	8.	9.	10.	11.	12.
Celkem evidováno	2 376	2 532	3 460	3 312	3 000	2 839
Podíl v%	4,1	4,4	6,1	6	5,5	5

Zdroj: Zpráva o situaci na krajském trhu práce

4.6.2 Osoby se zdravotním postižením

Pro osoby se zdravotním postižením je náročné uplatnit se na trhu práce. Nemohou vykonávat některé fyzicky náročné úkony, které jsou po nich v zaměstnání vyžadovány. Dojíždění do zaměstnání je také pro některé osoby se zdravotním postižením nelehké. Zaměstnavatelé často tyto osoby nechtějí zaměstnávat, jelikož mají obavy, že budou osoby se zdravotním postižením často v pracovní neschopnosti.

K 31.12.2014, jak je uvedeno v tabulce č. 24 zaujímaly osoby se zdravotním postižením 11,3 % z celkového počtu uchazečů o zaměstnání, což je 6 402 osob. V porovnání s koncem roku, došlo k navýšení o 14 osob. U osob se zdravotním postižením nejsou, na rozdíl od absolventů škol a mladistvých, zaznamenávány žádné sezónní ani jiné významné výkyvy.

Tabulka 24 Vývoj počtu osob se zdravotním postižením

Osoby se zdravotním postižením	Stav k 31.12.2013	Stav k 31.12.2014
osoby se ZP	6 388	6 402
podíl na celkovém počtu uchazečů v %	10,4	11,30

Zdroj: Zpráva o situaci na krajském trhu práce

4.6.3 Další problémové skupiny na trhu práce Středočeského kraje

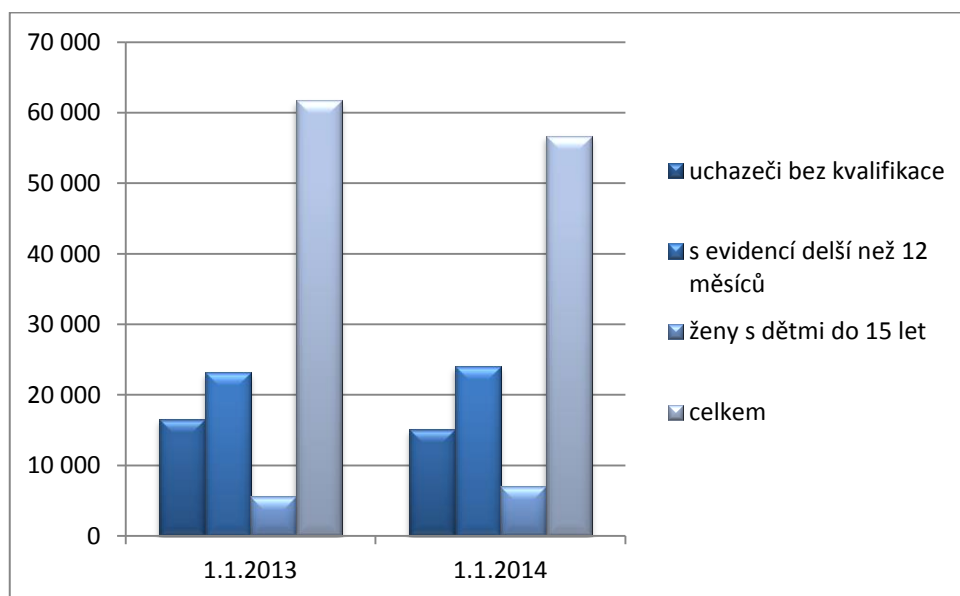
Problémovými skupinami rozumíme skupiny uchazečů, pro které je obtížné uplatnění na trhu práce. Jedná se zejména o nekvalifikované uchazeče, uchazeče s dlouhodobou evidencí delší než 12 měsíců a dále také o evidované ženy s dětmi do 15 let. V následující tabulce č. 25 jsou porovnány hodnoty jednotlivých skupin ke konci roku 2013 a 2014. Počet celkových uchazečů se meziročně snížil o 5 007 uchazečů o zaměstnání. Tento vývoj je uveden v grafu č. 25.

Tabulka 25 Vývoj počtu uchazečů dalších problémových skupin na trhu práce

Uchazeči	31.12.2013	31.12.2014	nárůst/úbytek v %
uchazeči bez kvalifikace	16 530	15 065	-8,9
s evidencí delší než 12 měsíců	23 176	23 976	3,5
ženy s dětmi do 15 let	5 541	7 033	26,9
celkem	61 681	56 674	-8,1

Zdroj: Zpráva o situaci na krajském trhu práce

Graf 25 Vývoj počtu uchazečů dalších problémových skupin

Zdroj: Zpráva o situaci na krajském trhu práce

4.7 Aktivní politika zaměstnanosti ve Středočeském kraji

Aktivní politika na úřadech práce se dělí na dva typy, dle způsobu financování. Ze státního rozpočtu České republiky je financována pouze národní politika. Naopak druhý typ aktivní politiky zaměstnanosti je financován 75 procenty z Evropských sociálních fondů (ESF), a to z operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost (LZZ), dalších 20 procent je financováno ze státního rozpočtu.

Z tabulky č. 26 je patrné, že na aktivní politiku nezaměstnanosti bylo v roce 2014 vyčerpáno ve Středočeském kraji 538 672 tis. Kč, což je o 192 039 tis. Kč více než v roce 2013. Z této celkové částky připadalo 43 968 896 Kč na národní aktivní politiku zaměstnanosti, která je hrazená, jak bylo uvedeno výše, v celkové výši ze státního rozpočtu. Na projekty ESF financované z Evropského sociálního fondu bylo vynaloženo 494 703 280 Kč.

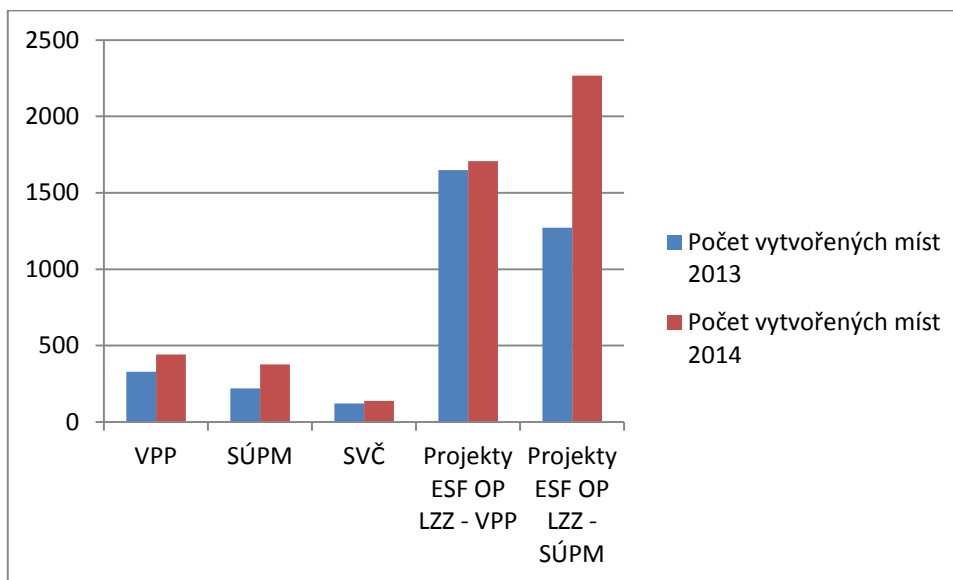
Tabulka 26 Počty vytvořených míst – Aktivní politika zaměstnanosti (APZ)

Nástroje APZ	Počet vytvořených míst	
	2013	2014
VPP	330	443
SÚPM	221	377
SVČ	121	138
Projekty ESF OP LZZ - VPP	1648	1 708
Projekty ESF OP LZZ - SÚPM	1272	2 267
Celkem	3592	4 933

Zdroj: Zpráva o situaci na krajském trhu práce

Celkový počet vytvořených míst se v roce 2014 zvýšil o 1 341 míst ve srovnání s rokem 2013. Co se týče vytvořených míst, byl u veškerých nástrojů APZ, uvedených výše v tabulce č. 26, zaznamenán růst, který je možné sledovat v grafu č. 26.

Graf 26 Počty vytvořených míst - APZ

Zpráva o situaci na krajském trhu práce

4.7.1 Veřejně prospěšné práce

V roce 2014 byly postupně uzavírány dohody na vytváření VPP. Jejich financování bylo zajištěno ze státního rozpočtu a dále z Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost (ESF OP LZZ – NIP). ÚP ČR na VPP umísťoval uchazeče o zaměstnání, kteří se obtížně uplatňují na trhu práce a jsou v evidenci úřadu práce dlouhodobě.

S pomocí, kterou těmto uchazečům poskytují veřejnoprávní subjekty ve spolupráci s úřadem práce, se mohou začlenit do pracovního procesu a osvojit si tak základní pracovní návyky. Tito uchazeči vykonávají u zaměstnavatele práci při úklidu a práce při údržbě veřejných prostranství.

Celkem bylo v roce 2014 vytvořeno 2 151 pracovních míst v rámci VPP. Na tato vytvořená místa bylo umístěno 2 172 uchazečů o zaměstnání. Ve srovnání s rokem 2013 došlo v rámci VPP k navýšení počtu míst o 173 a také k navýšení počtu umístěných uchazečů o 187.

Výdaje na VPP činily 183 784 tis. Kč, což je o 39 813 tis. Kč více než v roce 2013.

4.7.2 Společensky účelná pracovní místa vyhrazená u zaměstnavatele

Ve Středočeském kraji bylo v roce 2014, v rámci SÚPM - vyhrazených u zaměstnavatele, vytvořeno 2 644 pracovních míst. Na tato vytvořená pracovní místa bylo celkově umístěno 2 648 uchazečů. V meziročním srovnání s rokem 2013 došlo k navýšení míst o 1 151 a počtu umístěných uchazečů o 1 166 osob. Celkové výdaje na SÚPM v roce 2014 činily 121 182 tis. Kč, což je o 63 826 tis. Kč více než v roce 2013.

4.7.3 Společensky účelná pracovní místa zřízená zaměstnavatelem

V roce 2014 nebylo ve Středočeském kraji vytvořeno zaměstnavatelem žádné pracovní místo. V meziročním srovnání nedošlo k žádné změně.

4.7.4 SÚPM zřízená uchazečem o zaměstnání – SVČ

V roce 2014 celkem ve Středočeském kraji zahájilo samostatnou výdělečnou činnost 138 uchazečů o zaměstnání, což je o 17 uchazečů více než v roce 2013. Těmto uchazečům byl poskytnut příspěvek na zahájení samostatné výdělečné činnosti od ÚP ČR - Krajské pobočky v Příbrami v celkové výši 4 649 949 Kč, což je o 976 949 Kč více než v roce 2013.

4.7.5 Chráněná pracovní místa

V průběhu roku 2014 byly poskytnuty příspěvky na chráněné pracovní místo (CHPM) zřízené zaměstnavatelem a dále na provoz chráněných pracovních míst. Příspěvky poskytla Krajská pobočka ÚP v Příbrami. Oproti roku 2013 se celkové výdaje na CHPM snížily o 228 820 Kč, na celkových 596 453 Kč. Zřízeno bylo celkem 8 CHPM na které bylo umístěno 11 osob se zdravotním postižením. V meziročním srovnání s rokem 2013 byl zaznamenán pokles o 3 zřízená místa a navýšení o 3 umístěné osoby.

4.7.6 Podpora zaměstnávání OZP

V roce 2014 bylo na tento příspěvek celkem vyplaceno 169 192 tis. Kč zaměstnavatelům, kteří zaměstnávají více jak 50 % OZP, což je o 31 782 tis. Kč více než

v roce 2013. Celkově bylo podpořeno 2 100 osob se zdravotním postižením ve 210 subjektech.

4.7.7 Projekty ESF v roce 2014

- **Projekt „Začínáme po 50“**

Tento projekt je určen pro uchazeče o zaměstnání starší 50 let věku evidovaných na Úřadu práce ČR, kontaktních pracovištích krajské pobočky v Příbrami. Při zprostředkování zaměstnání, je této skupině uchazečů na úřadech práce věnována zvýšená péče. Jedná se o uchazeče, kteří se velmi obtížně uplatňují na úřadu práce. Projekt „Začínáme po 50“ má více cílů. Hlavním cílem je začlenit tyto uchazeče zpět na trh práce a navýšit tak jejich zaměstnatelnost. Mezi další cíle patří získání nových a prohloubení dosavadních dovedností formou rekvalifikace, dále zprostředkování zaměstnání s možností poskytnutí mzdových příspěvků zaměstnavateli, který zaměstná uchazeče, který je účastníkem tohoto projektu. Dalším cílem je motivace a kvalifikace nezaměstnaných uchazečů.

Projekt je rozdělen do 5 běhů, každý běh je cca 6 měsíců dlouhý. K zahájení projektu došlo v říjnu 2012.

Tabulka 27 Monitorovací indikátory projektu: „Začínáme po 50“

	Plán	Skutečnost
Počet podpořených osob	640	653
Počet nově vytvořených míst	20	56
Zaměstnaní účastníci	20	272

Zdroj: Zpráva o situaci na krajském trhu práce

- **Projekt „Krátce bez práce“**

Projekt „Krátce bez práce“ je zaměřen na uchazeče o zaměstnání s délkou evidence kratší než 5 měsíců. Prostřednictvím tohoto projektu by měla být navýšena zaměstnatelnost uchazečů, kteří patří do této cílové skupiny a mělo by se tak předejít dlouhodobé nezaměstnanosti. Úkolem tohoto projektu je motivovat osoby této cílové skupiny a umožnit uchazečům o zaměstnání rychle se vrátit na trh práce. Toho chce projekt docílit

prostřednictvím komplexních služeb poradenských, vzdělávacích, motivačních a informačních. Dále vytvořením nových pracovních míst a zprostředkováním zaměstnání.

Projekt byl spuštěn v lednu 2013.

Tabulka 28 Monitorovací indikátory projektu: „Krátce bez práce“

	Plán	Skutečnost
Počet podpořených osob	1152	1067
Počet nově vytvořených míst	12	13
Zaměstnaní účastníci	345	326

Zdroj: Zpráva o situaci na krajském trhu práce

- **Projekt „Směr práce“**

Uchazeči o zaměstnání, kteří jsou v evidenci uchazečů o zaměstnání déle, než 5 měsíců jsou cílovou skupinou tohoto projektu. Jedná se o osoby, které řadíme do skupiny ohrožených na trhu práce a z tohoto důvodu je jim věnována zvýšená péče při zprostředkování zaměstnání na úřadech práce. Cílem projektu je zvýšení zaměstnatelnosti této skupiny uchazečů s evidencí delší než 5 měsíců. Projekt klade důraz na individuální přístup ke klientovi a jeho uplatnění na trhu práce. Jsou proto vybírány vhodné nástroje a školení přímo podle potřeb klienta. Dalším dílčím cílem projektu je maximálně zkrátit dobu návratu těchto klientů do zaměstnání, aby se u nich neobjevovaly projevy dlouhodobé evidence a nezaměstnanosti. Projekt se skládá z více školení, kde individuální poradce vyhodnotí cíle a možnosti klienta. Podle těchto cílů a možností jsou pak klientovi doporučeny vhodné aktivity, které mu více pomohou při uplatnění na trhu práce.

Projekt byl zahájen v lednu 2013.

Tabulka 29 Monitorovací indikátory projektu: „Směr práce“

	Plán	Skutečnost
Počet podpořených osob	800	825
Počet nově vytvořených míst	40	66
Zaměstnaní účastníci	50	311

Zdroj: Zpráva o situaci na krajském trhu práce

- **Projekt „Rodičovství a práce!“**

Cílovou skupinou tohoto projektu jsou uchazeči o zaměstnání po rodičovské dovolené nejvýše do 1 roku po jejím ukončení a zájemci o zaměstnání na rodičovské dovolené. Jedná se také o osoby, které řadíme do skupiny ohrožených na trhu práce a z tohoto důvodu je jim věnována zvýšená péče při zprostředkování zaměstnání na úradech práce. Cílem tohoto projektu je navýšení zaměstnatelnosti, prevence nezaměstnanosti a v neposlední řadě začlenění této skupiny uchazečů o zaměstnání zpět na trh práce po delší nepřítomnosti. Klientům je věnován individuální přístup s výběrem vhodných nástrojů a školení, pro lepší uplatnění na trhu práce.

Projekt byl zahájen v březnu 2014.

Tabulka 30 Monitorovací indikátory projektu: „Rodičovství a práce!“

	Skutečnost
Počet podpořených osob	515
Počet nově vytvořených míst	50

Zdroj: Zpráva o situaci na krajském trhu práce

Informace o zaměstnaných účastnících nejsou k dispozici.

- **Projekt „Odborné praxe pro mladé do 30 let ve Středočeském kraji“**

Cílovou skupinou tohoto projektu jsou uchazeči o zaměstnání do 30 let věku, kteří postrádají pracovní zkušenosti. Je možné kombinovat projekt s rekvalifikacemi a interními poradenskými činnostmi, které připraví uchazeče o zaměstnání k efektivnímu výkonu praxe u konkrétního zaměstnavatele. Cílem projektu je zvýšení kvalifikace, odborných dovedností a znalostí vyžadovaných zaměstnavateli pro již předem vybrané pracovní místo. Dalším cílem je umožnit mladým lidem získat kvalitní dlouhodobé zaměstnání. Dohled nad vykonáváním praxe vykonává mentor určený zaměstnavatelem z řad zaměstnanců. Pro mladé lidi bez praxe je velmi těžké uplatnit se na trhu práce a tento projekt je jejich nadějí.

Projekt byl zahájen 1.7.2014.

Tabulka 31 Monit. indik. projektu: „Odborné praxe pro mladé do 30 let ve Středočeském kraji“

	Plán	Skutečnost
Počet podpořených osob	480	535
Počet úspěšných absolventů	7	3

Zdroj: Zpráva o situaci na krajském trhu práce

- **Projekt „Cílem je zaměstnání ve Středočeském kraji“**

Cílovou skupinou tohoto projektu jsou uchazeči o zaměstnání do 25 let věku s dosaženým středním odborným vzděláním a vyšším s dosaženou praxí maximálně 12 měsíců. Tito uchazeči jsou krátce po ukončení studia a chybí jim tak potřebné pracovní zkušenosti. S absencí těchto pracovních zkušeností je velmi obtížné uplatnit se na trhu práce. Cílem projektu je odstranit výše uvedené překážky a pomoci tak, obdobně jako projekt „Odborné praxe pro mladé do 30 let ve Středočeském kraji“, mladým lidem uplatnit se na trhu práce.

Projekt byl zahájen 1.5.2013

Tabulka 32 Monit. indik. projektu: „Cílem je zaměstnání ve Středočeském kraji“

	Skutečnost
Počet podpořených osob	144
Počet nově vytvořených míst	111

Zdroj: Zpráva o situaci na krajském trhu práce

- **Projekt „Generační tandem – podpora generační výměny ve Středočeském kraji“**

Projekt je kombinací rizikových skupin na trhu práce, jako jsou mladí, rodiče vracející se z rodičovské dovolené a osoby v předdůchodovém věku. Cílem je zajistit mezigenerační přenos pracovních zkušeností mezi mladými a staršími pracovníky a zajistit aktivní stárnutí zvýšením jistot v zaměstnání pro starší pracovníky a dále investovat do jejich vzdělání a dalšího rozvoje. Projekt by měl zabránit odchodu starších pracovníků z trhu práce ve věku, kdy by bylo možné, aby aktivně vykonávali pracovní činnost. Starší osoby tak udržet ještě v zaměstnání a působit preventivně při vzniku nezaměstnanosti neboli odchodu do ekonomické neaktivity (důchodu).

Projekt byl zahájen 1.4.2014

Tabulka 33 Monit. indik. projektu: Generační tandem – podpora generační výměny ve Středočeském kraji

	Plán	Skutečnost
Počet podpořených osob – celkem (SÚPM, stávající zaměstnanci)	86	97
Počet úspěšných absolventů kurzů (Rekvalifikace)	4	0

Zdroj: Zpráva o situaci na krajském trhu práce

4.7.8 Rekvalifikace

V roce 2014 byly rekvalifikace, které vedou ke změně dosavadních, jedním z nejvyužívanějších a neúčinnějších nástrojů aktivní politiky nezaměstnanosti. V tabulce č. 34 je možné sledovat, že v průběhu roku bylo zařazeno do rekvalifikačních kurzů celkem 3 992 uchazečů o zaměstnání. Z toho kurzy ukončilo 3 718 uchazečů o zaměstnání, úspěšných bylo 3 541 uchazečů, což je 95,2% z celkově zařazených uchazečů. V meziročním srovnání s rokem 2013 došlo v roce 2014 k navýšení zařazených uchazečů do rekvalifikace o 752 uchazečů. O rekvalifikace mají všeobecně větší zájem ženy.

Tabulka 34 Rekvalifikace – počty zařazených uchazečů

Ukazatel	rok 2013	rok 2014	Rozdíl
Účastníci rekvalifikací celkem	3240	3992	752
z toho ženy	1924	2216	292
absolventi škol a mladiství	273	251	-22
občané se zdravotním postižením (OZP)	269	253	-16
z toho rekvalifikace v rámci projektů ESF OP LZZ (NIP)	855	1230	375
z toho rekvalifikace v rámci projektů ESF OP LZZ (RIP)	1027	1073	46
z toho zvolená rekvalifikace	1017	1106	89
z toho rekvalifikace národní APZ	341	583	242
Rekvalifikaci ukončilo celkem	2505	3718	1213
z toho úspěšně	2378	3541	1163
úspěšnost v procentech (%)	94,9	95,2	0,3

Zdroj: Zpráva o situaci na krajském trhu práce

Celková částka, kterou v roce 2014 vydaly úřady práce Středočeského kraje na rekvalifikace, činila 27 354 tis. Kč.

- Zvolená rekvalifikace

Do tohoto nového nástroje APZ, který je v platnosti od 1.1.2012 dle Zákona 435/2004 Sb. § 109a, bylo v roce 2014 zařazeno celkem 1 106 uchazečů o zaměstnání. V meziročním srovnání s rokem 2013 došlo k navýšení o 89 uchazečů.

5 Závěr

Úkolem diplomové práce bylo analyzování vývojových tendencí časových řad zvolených ukazatelů nezaměstnanosti ve Středočeském kraji a jeho okresech. Dále pak konstrukce krátkodobých extrapoláčnických předpovědí a jejich hodnocení kvality.

V teoretické části byly uvedeny základní pojmy a definice, týkající se problematiky nezaměstnanosti a v závěru této části byly shrnuty základní charakteristiky České republiky a Středočeského kraje. Byly zde například popsány jednotlivé druhy nezaměstnanosti, mezi které patří frikční, strukturální, cyklická sezonní nezaměstnanost, aj. Dále byla zmíněna problematika měření nezaměstnanosti a upozorněno na nově vzniklý ukazatel nezaměstnanosti – podíl nezaměstnaných osob. Následně byla připomenuta oblast trhu práce, která je vytvářena střetáváním poptávky a nabídky práce. V neposlední řadě byla charakterizována státní politika zaměstnanosti, která je zajišťována Ministerstvem práce a sociálních věcí a Úřadem práce ČR. Na závěr teoretické části byly popsány dva druhy politiky zaměstnanosti, konkrétně pak aktivní a pasivní politika nezaměstnanosti.

Praktická část se soustředila na sledování zvolených ukazatelů nezaměstnanosti a jejich vývoje v České republice a dále jednotlivých krajích v rámci České republiky. Podrobněji se pak práce věnovala Středočeskému kraji a jeho okresům.

Vývoj tzv. starého ukazatele (míry nezaměstnanosti) a tzv. nového ukazatele (podíl nezaměstnaných osob) sleduje shodný trend. Oba ukazatele dosáhly lokálního minima v roce 2008 a následně se začaly prudce zvyšovat až do roku 2011. V roce 2012 došlo u obou ukazatelů k mírnému poklesu. Velice obdobnou tendenci dosahoval i ukazatel počet uchazečů o zaměstnání. Naopak opačnou tendenci dosahoval ukazatel počet volných pracovních míst, který v roce 2008 dosahoval lokálního maxima, a později došlo ke klesání, které bylo v roce 2011 nahrazeno mírným růstem.

V porovnání s ostatními kraji ČR, dosahoval Středočeský kraj podílu nezaměstnaných osob ke konci roku 2014 (6,52 %). Nejvyšší podíl nezaměstnaných osob bylo možné pozorovat u Ústeckého kraje (10,67 %) a naopak nejnižšího u Hlavního města Prahy.

Další analýzy byly prováděny pouze u Středočeského kraje a jeho okresů. Počet dosažitelných uchazečů na jedno volné pracovní místo má vysokou vypovídací schopnost o situaci nezaměstnanosti v daném regionu. Ve Středočeském kraji se nejhůře umístil okres

Kladno, kde na jedno volné pracovní místo připadá 18 uchazečů, naproti tomu 4 uchazeči připadají na jedno VPM v okresech Benešov, Mladá Boleslav a Nymburk. Byly brány v potaz i počty obyvatel v okrese a počty nezaměstnaných, aby nebyly porovnány jen absolutní počty uchazečů a volných pracovních míst, jelikož by výsledky nebyly spolehlivé.

Prognózy podílu nezaměstnaných osob v jednotlivých okresech Středočeského kraje, patří ke stěžejní části práce. Ke stanovení prognóz bylo využito statistického programu SAS, který z údajů podílů nezaměstnanosti vytvořil předpověď pro všechny okresy Středočeského kraje a také pro celý Středočeský kraj pro rok 2015, 2016 a 2017. Nejvyšší navýšení podílu nezaměstnaných osob je odhadováno pro okres Kladno, a to o 1,49 procentního bodu. Z relativně nízké předpovědní chyby MAPE pak vyplývá, že se jedná o kvalitní předpověď. Lze se tedy domnívat, že se v letech 2015, 2016 a 2017 navýší počty uchazečů o zaměstnání v tomto kraji. U okresů Kutná Hora, Mělník, Praha-východ, Praha-západ a pro celý Středočeský kraj je prognózami signalizováno navýšení podílu nezaměstnaných osob. U ostatních okresů Středočeského kraje je prognózován podíl nezaměstnaných osob jako stagnující pro celé tři roky horizontu předpovědi.

Ve Středočeském kraji bylo ke konci roku 2014 evidováno nejvíce volných pracovních míst, co se týče vzdělání pro uchazeče se základním vzděláním (3 268 VPM) a pro osoby s výučním listem (2 667 VPM). Z profesního hlediska bylo nejvíce evidováno volných pracovních míst v oblasti Pomocných a nekvalifikovaných pracovníků (2 130 VPM) a dále Obsluhy strojů a zařízení (1 684 VPM). Při srovnání roku 2013 a roku 2014 je zaznamenán pozitivní vývoj v počtu volných pracovních míst. Došlo meziročně k navýšení o 4 175 VPM. Navýšení VPM bylo zaregistrováno i pro rizikové skupiny, jako jsou absolventi a mladiství, a dále osoby se zdravotním postižením.

Nevyšší počet uchazečů o zaměstnání je v rámci Středočeského kraje evidován na úřadech práce nad 24 měsíců. V roce 2014 to bylo 14 352 uchazečů, což je 25 % z celkových uchazečů. Z pohledu věku uchazečů, byla nejvíce zastoupena skupina uchazečů ve věku od 35 do 39 let a následovala skupina od 55 do 59 let. Celkový počet uchazečů o zaměstnání v porovnání let 2013 a 2014 klesl o 5 007 uchazečů, jedná se tedy o velmi pozitivní vývoj v oblasti nezaměstnanosti.

K motivaci a podpoře uchazečů slouží aktivní politika zaměstnanosti, která je v posledních letech velice rozšířena a je vytvářeno velké množství projektů financovaných

z Evropských sociálních fondů (ESF) a dále z operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanosti (LZZ), jejich toky se však částečně snižují. Je tedy nutné hledat finanční prostředky například ve veřejných rozpočtech, jelikož bude Středočeský kraj ztrácet svoji konkurenceschopnost.

Práce ukázala, že užití postupy analýzy časových řad mohou být přiměřeným metodologickým prostředkem ke zhodnocení nezaměstnanosti ve Středočeském kraji a situace na jeho trhu práce. Z výsledků rovněž vyplynulo, že zkonstruované adaptivní modely mohou být využity pro tvorbu kvalitních a dostatečně výstižných extrapoláčních předpovědí. Je však třeba zdůraznit, že kvalita těchto extrapoláčních předpovědí je závislá na alespoň přibližném dodržení principu *Ceteris Paribus*.

6 Seznam zdrojů

6.1 Tištěné

- BUCHTOVÁ, B. *Nezaměstnanost - psychologický, ekonomický a sociální problém*. I vydání. Praha: Grada, 2002. 240 s. ISBN 80-247-900-68
- KOTÝNKOVÁ, Magdalena. NĚMEC, Otakar. *Lidské zdroje na trhu práce*, I. vydání, www.newton.cz, 2003, 200 s. ISBN 80-86419-48-7
- KREBS, V. *Sociální politika*, III. Přepřacované vydání. Praha: ASPI. 2005. 504 s. ISBN 80-7357-050-5
- MAREŠ, Petr. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. I. vydání, Sociologické nakladatelství, 1994, 172 s. ISBN 80-901424-9-4
- PAVELKA, T. *Makroekonomie základní kurz*. II. vydání. Slaný: Nakladatelství a vydavatelství Melandrium, 2007. 278 s. ISBN 978-80-86175-52-2
- SCHILLER, Bradley R. *Makroekonomie*, I. vydání, Computer Press, 2004, 432 s. ISBN 9788025101698
- SOUČEK, Eduard, *Statistika pro ekonomy*, I. vydání, VSEM, 2007, 204 s. ISBN 978-80-86730-06-6
- SVATOŠOVÁ, L., KÁBA, B. *Statistické metody II*. Praha: PEF ČZU, 2012. 105 s. ISBN 978-80-213-1736-9
- VLČEK, Josef, *Ekonomie a ekonomika*, III. vydání, Aspi, 2005, 560 s. ISBN 80-7357-103-X
- Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti
- Zákon č. 73/2011 Sb., o Úřadu práce České republiky a o změně souvisejících zákonů

6.2 Elektronické

- Informace o Středočeském kraji (online). (cit. 2015-5-10).
Dostupné na: <<http://www.kr-stredocesky.cz/portal/stredocesky-kraj/informace-o-kraji/>>
- Měsíční statistiky Krajského úřadu práce v Příbrami za kraj i jednotlivé okresy (online).
Dostupné na: <<http://portal.mpsv.cz/upcr/kp/stc/statistiky/mesicni>>
- Metodické popisy ukazatelů VŠPS (online), (cit. 2.2.2015), Český statistický úřad
Dostupné na: <<http://www.czso.cz/sz/stat/nz/>>
- O Úřadu práce České republiky (online), (cit. 8.2.2015), dostupné na:
<http://portal.mpsv.cz/upcr/oup>
- Statistiky Úřadu práce ČR (online), (cit. 5.5.2015), dostupné na:
<http://portal.mpsv.cz/sz/stat>
- Statistická ročenka trhu práce v České republice 2014 (online), (cit. 7.5.2015),
dostupné na: <http://www.mpsv.cz/cs/12864>
- Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků VŠPS | ČSÚ (online). Poslední revize 3. 1. 2013 (cit 2015-07-2).
Dostupné na: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/zam_vsps>
- Zákon č. 435 ze dne 13. května 2004 o zaměstnanosti. § 45. (online), (cit. 30.3.2015) Dostupné na:
<http://portal.mpsv.cz/sz/obecne/prav_predpisy/akt_zneni/zakon_c._435-2004_sb.pdf>
- Zpráva o situaci na trhu práce (online), dostupné na:
http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace

7 Seznam grafů, tabulek a map

Graf 1 Rovnováha na trhu práce	27
Graf 2 Phillipsova křivka	29
Graf 3 Průměrné roční míry nezaměstnanosti v ČR	50
Graf 4 Vývoj počtu registrovaných uchazečů o zam. a počtu pracovních míst.....	52
Graf 5 Podíl nezaměstnaných osob v krajích ČR k 31.12.2014	53
Graf 6 Srovnání dosažitelných uchazečů a volných pracovních míst v okresech Středočeského kraje k 31.12.2014	56
Graf 7 Podíl nezaměstnaných osob ve Středočeském kraji	62
Graf 8 Adaptivní model s prognózou – Středočeský kraj.....	63
Graf 9 Podíl nezaměstnaných osob v okrese Kladno.....	64
Graf 10 Adaptivní model s prognózou – okres Kladno	65
Graf 11 Podíl nezaměstnaných osob v okrese Praha-východ	66
Graf 12 Adaptivní model s prognózou – okres Praha-východ.....	67
Graf 13 Vývoj celkových volných pracovních míst	73
Graf 14 Volná pracovní místa pro absolventy a mladistvé.....	74
Graf 15 Volná pracovní místa pro osoby se zdravotním postižením.....	75
Graf 16 Vývoj nezaměstnanosti ve Středočeském kraji v letech 2013 a 2014.....	77
Graf 17 Délka evidence uchazečů o zaměstnání v roce 2014.....	82
Graf 18 Vývoj počtu UoZ ve Středočeském kraji.....	84
Graf 19 Vývoj počtu uchazečů o zaměstnání. a osob se zdravotním postižením	86
Graf 20 Vývoj počtu uchazečů pobírajících podporu v nezaměstnanosti.....	87
Graf 21 Vývoj průměrné výše podpory v nezaměstnanosti.....	88
Graf 22 Věková struktura uchazečů o zaměstnání.....	89
Graf 23 Podíl absolventů a mladistvých	91
Graf 24 Vývoj počtu uchazečů dalších problémových skupin	94
Graf 25 Počty vytvořených míst - APZ	96
Tabulka 1 Kontaktní pracoviště Krajské pobočky v Příbrami.....	32
Tabulka 2 Vývoj podílu nezaměstnaných osob a míry registrované nezaměstnanosti	50

Tabulka 3 Porovnání okresů Středočeského kraje	55
Tabulka 4 Podíl nezaměstnaných osob na celkovém počtu obyvatel v %, 1. část...	56
Tabulka 5 Podíl nezaměstnaných osob na celkovém počtu obyvatel v %, 2. část...	56
Tabulka 6 Počet dosažitelných uchazečů o zaměstnání na jedno VPM	57
Tabulka 7 Podíl nezaměstnaných osob (%) v okresech Středočeského kraje.....	58
Tabulka 8 Prognóza podílu nezaměstnaných osob v okresech Středočeského kraje – souhrn.....	60
Tabulka 9 Počet hlášených VMP podle požadavků na vzdělání	69
Tabulka 10 Počet volných pracovních míst podle klasifikace zaměstnání	71
Tabulka 11 Vývoj počtu volných pracovních míst pro absolventy a OZP	72
Tabulka 12 Vývoj nezaměstnanosti	76
Tabulka 13 Vývoj počtu uchazečů o zaměstnání.....	78
Tabulka 14 Vzdělanostní struktura uchazečů o zaměstnání	79
Tabulka 15 Věková struktura uchazečů o zaměstnání	80
Tabulka 16 Délka evidence uchazečů o zaměstnání.....	81
Tabulka 17 Průměrná délka evidence uchazečů o zaměstnání	82
Tabulka 18 Struktura uchazečů podle klasifikace zaměstnání.....	83
Tabulka 19 Vývoj počtu UoZ a osob se zdravotním postižením.....	85
Tabulka 20 Vývoj počtu zaměstnavatelů	89
Tabulka 21 Podíl absolventů a mladistvých	90
Tabulka 22 Vývoj počtu evidovaných absolventů škol a mladistvých v roce 2013	92
Tabulka 23 Vývoj počtu evidovaných absolventů škol a mladistvých v roce 2014	92
Tabulka 24 Vývoj počtu osob se zdravotním postižením.....	93
Tabulka 25 Vývoj počtu uchazečů dalších problémových skupin na trhu práce.....	94
Tabulka 26 Počty vytvořených míst – Aktivní politika zaměstnanosti (APZ)	95
Tabulka 27 Monitorovací indikátory projektu: „Začínáme po 50“.....	98
Tabulka 28 Monitorovací indikátory projektu: „Krátce bez práce“	99
Tabulka 29 Monitorovací indikátory projektu: „Směr práce“	99
Tabulka 30 Monitorovací indikátory projektu: „Rodičovství a práce!“	100
Tabulka 31 Monit. indik. projektu: „Odborné praxe pro mladé do 30 let ve Středočeském kraji“	101

Tabulka 32 Monit. indik. projektu: „Cílem je zaměstnání ve Středočeském kraji“	101
Tabulka 33 Monit. indik. projektu: Generační tandem – podpora generační výměny ve Středočeském kraji	102
Tabulka 34 Rekvalifikace – počty zařazených uchazečů.....	103
Mapa 1 Rozdělení krajů ve Středočeském kraji.....	49
Mapa 2 Podíl nezaměstnaných osob v krajích o okresech ČR	54

8 Seznam zkratek

APZ = aktivní politiky zaměstnanosti,

ESF = evropský sociální fond,

EU = Evropská unie,

CHPM = chráněná pracovní místa,

I^2 = index determinace

KÚP = krajský úřad práce,

KZAM = klasifikace zaměstnání,

MAPE = střední absolutní procentuální chyba

MPSV = ministerstvo práce a sociálních věcí

OZP = osoby se zdravotním postižením

PvN = podpora v nezaměstnanosti

SÚPM = společensky účelné pracovní místo

SVČ = samostatně výdělečná činnost

UoZ = uchazeč o zaměstnání

ÚP = úřad práce,

VPM = volné pracovní místo,